మంచివాడు

కురుద్వాడీలో దిగి మిరజ్‌కు వెళ్లే బండిలో ఎక్కి కూర్చున్నాడు చూడామణి. నిద్ర లేవగానే కాఫీ తాగే అలవాటు. కాఫీకోసం కడుపులో పేగులు అరవటం మొదలుపెట్టాయి. ఈ మార్గం అతడికి కొత్త. ఇదే కనక ఏ బెజవాడలైనో అయితే ఈపాటికి కాఫీ ఇడ్లీ సేవించి ఉండేవాడు. తన సామానంతా పై బల్లమీద సర్దిపెట్టుకుని, కిటికీకి దగ్గరగా కూర్చుని నాలుగు మూలలా చూశాడు. కాఫీ ముఖం ఒక్కటయినా కనబడలేదు. గుండెలో సన్నగా బాధనిపించింది.

"గరం చాయ్. పూరీ కూరా తీసుకురానా?" కాంటీన్ యజమాని హిందీలో అడిగాడు చూడామణిని.

ఆ స్టేషను చూడగానే అదికూడా దొరకదనిపించింది చూడామణికి. ఆ మాత్రం దొరికితే చాలన్నట్లు తీసుకురమ్మన్నాడు. కాని చాయ్ అనగానే పెదవులు ఒక మాదిరిగా వంపుతిరిగాయి.

"ఇక్కడ తీసుకోకపోతే మీరజ్ వెళ్లేవరకూ మీకు ఏమీ దొరకదు." అన్నాడు పూరీ కూర చేతికిస్తూ కాంటీన్ యజమాని.

"మీరజ్ వెళ్లేటప్పటికి ఎన్ని గంటలవుతుంది?" అడిగాడు చూడామణి వచ్చీరాని హిందీభాషలో.

"ఇవాళ బండి లేటు. సాయంత్రం నాలుగు గంటలవుతుంది."

కాంటిన్ యజమానికి డబ్బిచ్చి పంపించి, తోళ్లలా వేలాడే పూరీలు దవడలు నొప్పిపెట్టేటట్టు నమిలి నమిలి తిన్నాడు చూడామణి. అవి తిన్న

తరవాత ఏవో ఒకటి - వేడివేడి నీళ్లు కడుపులో పడితేనేగాని తోచదను కుంటూ కాంటీన్ యజమానిని మళ్లీ పిలిచాడు.

"గరం గరం చాయ్ కావాలా" అక్కడినుంచే అడిగాడు. కాంటీను సరిగా చూడామణి కూర్చున్న కంపార్టుమెంటుకు ఎదురుగా ఉంది. చూడామణి తలాడించగానే పొగలు గక్కే వేడి వేడి కప్పు తీసుకువచ్చాడు. మెల్లగా తన గ్లాసులో పోసుకుని తాగటం మొదలుపెట్టాడు చూడామణి. ఒకొక్క చుక్క తాగుతూ పెర్రీమేసన్ చేతిలో పట్టుకుని పేజీలు తిరగ వేస్తూ కూర్చున్నాడు. రైలు కదిలేసరికి ఉదయం ఏడుగంటలయింది

అది నేరోగేజ్. బండి ఊగుతూ సాగుతూ పక్కలకు ఒరుగుతూ నడుస్తోంది. చూడామణి ఒక్కొక్కచుక్కే టీ తాగి సిగరెట్ వెలిగించాడు.

చిన్నచిన్న స్టేషన్లు వస్తున్నాయి. రైలు ఎక్కేవాళ్లు ఎక్కుతున్నారు. దిగేవాళ్లు దిగుతున్నారు. వాళ్లు మాట్లాడే భాష చూడామణికి అర్థం కావటంలేదు.

పెర్రీమేసన్ నవల ఆదినుంచి మంచి ఉత్కంఠతో సాగుతోంది. ఆధునిక అలంకరణలో డెలాస్ట్రీట్ కళ్లు జిగేలుమనిపిస్తోంది.

పన్నెండు గంటలు దాటుతుండగా పండరీపూర్ స్టేషన్ వచ్చింది. అది ఆ లైనులో జంక్షను. ఎక్కేవారూ దిగేవారితో స్టేషను చాలా సందడిగా ఉంది. రైలు కదులుతుండగా నలుగురు ప్రయాణీకులు గబగబా లోపలికి వచ్చారు. వాళ్లల్లో ముగ్గురు మగవాళ్లు. నాలుగవ వ్యక్తి పాతికేళ్లలోపు స్త్రీ ఏడాది బిడ్డను ఎత్తుకుని గాలికోసం ఇటూ అటూ చూసి కిటికీకి దగ్గరగా కూర్చుంది. మిగతా ముగ్గురూ మరో బెంచిమీద స్తిమితంగా కూర్చున్నారు. వాళ్లల్లో ఒకాయన ఏభయిఏళ్లు దాటినవాడు.

జేబులోనుంచి తమలపాకు బీడా నోట్లోపెట్టుకుని డబ్బీలోనుంచి చిటికెడు జరదా నోట్లో రాల్చుకున్నాడు. మిగతా ఇద్దరూ ఆయన ప్రమేయం లేకుండా మాట్లాడుకుంటున్నారు.

చూడామణికి వాళ్లు మాట్లాడుకుంటుంటే కసకసలాడినట్టుగా ఉంది. భాష రాకపోవటంచేత దీర్ఘాలు తక్కువనిపిస్తున్నాయి.

"మనం వెళ్ళేటప్పటికి నాలుగవుతుంది. ఉంటాడాఅప్పటికి ఇంట్లో?"

"మనం హాస్పిటల్‌కే వెళ్ళుతున్నాంగా. ఉండక ఎక్కడికి పోతా దేమిటి ?"

"మన ముఖాలు చూడగానే ఏంచేస్తాడంటావు ?"

"ఇప్పుడే ఎట్లా చెప్పగలం ?"

వాళ్లు మరాఠీలో మాట్లాడుకుంటుంటే ఒకమాట తెలిసి- ఒకమాట తెలియకా దిక్కులు చూస్తూ అప్పుడప్పుడు పెర్రీమేసన్ తిరగవేస్తున్నాడు చూడామణి.

పెద్దాయన,వాళ్ల తండ్రి కాబోలు, పోలికలన్నీ ఒకటిగానే ఉన్నాయి. ఆయన వాళ్ల ప్రసంగం జోలికి పోవటంలేదు. జరదా బీడా నములుతూ జోగుతున్నాడు. మధ్య మధ్య ఆమె ముఖంలోకి చూసి బరువుగా నిట్టూరుస్తున్నాడు. ఆయన ముఖం చూస్తే మానసికంగా అలసిపోయినట్టున్నాడు.

ఇద్దరు యువకుల్లో ఒకతడు కళ్లనీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు.

"ఏమిటి అనిల్. నీకు మతిపోతోందా !" రెండవ అతడు మందలిస్తున్నాడు.

"నేను చాలా నిగ్రహించుకుంటున్నాను ఆనంద్. మన ప్రయత్నం వృథాకాకూడదని వెయ్యి దేవుళ్ళకు మొక్కుకుంటున్నాను."

అంత దుఃఖంలోనూ అనిల్ ఒక్కసారి పెద్దపెట్టున నవ్వాడు. "మన నలుగుర్నీ చూసి భయపడిపోడుకదా ?"

ఆనంద్‌కు మనసులో భయంగానే ఉంది. వాళ్ళ బాధ చూడలేక ధైర్యంచేసి అందరినీ బయలుదేరతీశాడు.

"ఆనంద్ సంకోచిస్తున్నావా ఏమిటి? ఉన్నమాట చెప్పెయ్యి." అనిల్ నిలవదీసి అడుగుతున్నాడు.

చూడామణికి పెర్రీమేసన్ సాగటంలేదు. ప్రతి మాటకూ అర్థం తెలియకపోయినా మొత్తంమీద వాళ్ల సంభాషణ కొంత కొంత తెలుస్తున్నది.

పసిపిల్ల ఒక అరగంట పడుకుని లేచింది. తల్లి మంచినీళ్లు పట్టింది. తల్లి ఒడిలో కూర్చుని కేరింతలు కొడుతున్నది.

తల్లి పేరు సుమన కాబోలు. వాళ్ల మాటల్లో ఆ పేరు దొర్లుతున్నది. తన పేరు వినబడినప్పుడల్లా ఆమె వాళ్లను క్రీగంట చూస్తున్నది ఆసక్తితో. వాళ్లిద్దరిలో అనిల్ ఆమె తమ్ముడు. ఆనంద్‌ను గుచ్చిగుచ్చి అడుగుతున్నాడు. ఆనంద్ సమాధాన మివ్వటానికి అవస్థపడుతున్నాడు.

అనిల్ పాపను మంజూ అని పిలిచినప్పుడల్లా కిలకిల నవ్వుతున్నది. మంజూ నవ్వుతుంటే చూడామణి పుస్తకం మూసి ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు. రంగూ కనుముక్కు తీరూ చూస్తే దృష్టి మరల్చుకోలేనట్టుగా ఉంది. పరిశీలనగా తల్లి ముఖంలోకి అనుకోకుండా చూశాడు. మంజు మూడుమూర్తులా తల్లిపోలిక. ఒకటే అచ్చు. వర్ణించటానికి కవులే కావాలా అనుకుంటాము కాని- వట్టి మాటలతో ఆమె సౌందర్యాన్ని వర్ణించటం సాధ్యంకాదని చూడామణి హృదయం తట్టితట్టి చెప్పింది. ఆమె

సౌందర్యం చూడామణి హృదయంలో ఒక మూలగా ముద్రితమైపోయింది. ఆ రంగు – ఆ కళ్లు – ఆ నొసలు – కనుబొమలు – నోరు – చిన్న గడ్డం – ఆ గులాబీ పెదవుల్లో ఆమె సృష్టించే విలాసమయిన చిరునవ్వు – తల వెంట్రుకలు పాపిట కిరువైపులా పరచుకున్న తీరూ– అంత లావూ సన్నం కాకుండా సమున్నతమయిన దేహమూ చూడామణి ఒక్కటంటే ఒక్కసారి గతంలో చూశాడు. తదేకదృష్టితో ఆ మూర్తిని చూసే అవకాశం కలిగింది. అదే మనసులో ముద్రపడిపోయింది. పది సంవత్సరాలకు పైగా గతాన్ని తవ్వుకుంటూపోతే టెన్నిసు ఆటలో తనను ఓడించి కప్పు గెలుచుకుని తన స్మృతిపథంలో నిలిచిపోయిన నిలోఫర్ బేగం బొమ్మ కళ్లకు కట్టినట్లయింది. ఎంతపోలిక! అచ్చులు తయారుచేసుకున్న బ్రహ్మదేవుడు కళ్లు మూసుకుని ఎప్పుడో ఆలోచించుకోకుండా ఉపయోగించినట్టుంది.

మంజు నవ్వుతుంటే తల్లికూడా నవ్వింది. ఆ నవ్వు మొగల్ మహారాజ్ఞి నవ్వినట్టుగా ఉంది. చూడామణి హృదయం పరవశించింది.

ఆనంద్ అనిల్ మధ్య సంభాషణ సాగుతున్నది. అనిల్ మాటిమాటికీ పెదవులు విరుస్తున్నాడు.

"పెళ్లయిన తరువాత మూడురోజులు మాత్రమే ఉన్నాడు మా యింట్లో, అంతే. మళ్లా ఎన్నిసార్లు పిలిచినా రాలేదు. ఉత్తరాలకు జవాబు లేదు. సుమన ఎన్ని ఉత్తరాలు రాసిందో లెక్కలేదు. చివరకు ఒక ఉత్తరంలో రేపు బయలుదేరి వస్తున్నానని వ్రాసింది. దానికి మాత్రం వెంటనే జవాబు వ్రాశాడు."

"ఏమని?" ఆనంద్ కుతూహలంతో ప్రశ్నించాడు.

"ఏమనా ? రావద్దని." అనిల్ కోపమూ విచారమూ ఆందోళనా ముప్పిరి గొన్నట్టుగా మాట్లాడుతున్నాడు.

"ఆఁ ?" తల విదిలించాడు ఆనంద్

మంచిపట్టులో ఉన్నది పెర్రీమేసన్ కథ అనిల్ - ఆనంద్‌ల సంభాషణలకు టక్కున పుస్తకం మూశాడు చూడామణి. అతడి దేహం జలదరించింది. సగం సగం అర్థమయిన ఆ భాషలో అతడికేదో స్ఫురించింది. ఏమిటి ? ఇది ఆడపిల్ల సమస్యా ? ఇంత అందమయిన అమ్మాయికి కూడా అటువంటి దుర్దశా ? అయిఉండదు. ఉండకూడదు. భాష సరిగా తెలియని కారణంగా తను తప్పుగా ఊహించుకున్నాడేమో ? తన ఊహలకు తనే సిగ్గుపడ్డాడు.

ఉన్నట్టుండి ప్రయాణీకులు సామాను సర్దుకోకటం మొదలుపెట్టారు. గంట చూసుకున్నాడు చూడామణి. నాలుగయింది. వచ్చే స్టేషన్ మీరజ్ అయిఉంటుందనుకొని తన సామానుకూడా ఒకచోట చేర్చుకున్నాడు. అప్పటినుంచి ఒక కంపార్టుమెంటులో ప్రయాణం చేస్తూ పలకరించకపోవటము అమర్యాదగా ఉంటుందనుకొని 'వచ్చే స్టేషన్ ఏమిటి ?" ఆనంద్‌ను అడిగాడు ఇంగ్లీషులో.

"మీరజ్. మీరూ అక్కడికేకదూ ? ఈ బండి ఇక్కడ నిలిచిపోతుంది." అన్నాడు.

"అవును. నేనూ అక్కడికే." చూడామణి చిరునవ్వుతో జవాబిచ్చాడు.

"అక్కడ ఎవరింటికి ?" మామూలుగా అడిగాడు ఆనంద్.

"నా కళ్లకు గ్లకోమా వచ్చింది. అక్కడి మంచి కళ్లవైద్యుడున్నాడట. ఆపరేషన్ చేయిస్తాను రమ్మనమని మాబాబాయి ఉత్తరం వ్రాశాడు. అందుకని నా ప్రయాణం" అన్నాడు చూడామణి.

"కళ్లడాక్టరా ? పేరు ?"

నరేంద్ర కోరట్కర్."

అనిల్ ఉలిక్కిపడ్డాడు. ఆనంద్ ముఖం తిప్పుకున్నాడు. సుమన కళ్లు పెద్దని చేసుకుని వాళ్లందరివైపు చూసింది.

"ఏమలా ముఖం తిప్పారు ? మీకు తెలుసా ? మంచి వైద్యుడు కాదా ?" అంటుతూ అందరి ముఖాలలోకి చూశాడు చూడామణి.

"అయ్యో ! అలా భయపడుతున్నారేమిటి ? చాలా గొప్ప నిపుణుడు. ఆయన వైద్యంకోసం ఎక్కడెక్కడినుంచో వస్తారు ప్రజలు," ఆనంద్ సర్దుకుంటూ జవాబిచ్చాడు.

సంభాషణ ఇంగ్లీషులో సాగిపోయింది. తనది తెలుగువాడి ఇంగ్లీషు వాళ్ళది మహారాష్ట్రిల ఇంగ్లీషు. చూడామణి మనసులో ఆనంద్‌ముఖంలో వచ్చినమార్పు నిలిచిపోయింది.

తరువాత కొంతసేపు మీరజ్ హాస్పిటల్‌కు గురించి మాట్లాడుకున్నారు.

రైలుబండి నడకవేగం తగ్గింది. ఒక్క ఊపులో టక్కున ఆగింది. మీరజ్ స్టేషను వచ్చింది. ఎవరికి వారు ముందు దిగాలన్న ఆత్రంలో తోసుకుంటూ దిగటానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు.

సుమన మబ్బురంగు జరీఅంచుచీరె మహారాష్ట్రిలు కట్టినట్టు కట్టుకున్నది. చేతికి అరపని తలవెంట్రుకలు ముడిపెట్టింది. కుచ్చులు కుచ్చులుగా ముఖంమీద పడే ముంగురులూ సోగకళ్ళూ—మహాశిల్పి చెక్కిన శిల్పంలా బిడ్డనెత్తుకుని ప్లాట్‌ఫారమ్ మీద నిలబడ్డది.

ఆ తల్లీబిడ్డలను కళ్లారాచూసి తన సామాన్లతో స్టేషన్‌దాటి బైటకి వచ్చాడు చూడామణి.

సంగ్లీపట్టణానికి దగ్గరగా ఏరకమయిన ప్రాధాన్యతా లేనిది మీరజ్. కాని అమెరికా నుంచి మిషనరీలు వచ్చి ఒక పెద్ద హాస్పిటల్ కట్టారు. అది ఒక విధంగా నర్సింగ్‌హోమ్ లాంటిది. దానిపేరు వాన్‌లెస్ హాస్పిటల్. హాస్పిటల్లో పనిచేసే డాక్టర్లకూ నర్సులకూ ఆవరణలో అందమయిన ఇళ్లు కట్టారు. వాటిముందర కంటికింపయిన పార్కు - టెన్నిస్ కోర్టు.

బాబాయి ఇల్లు వెతుక్కుంటూ క్వార్టర్ల నంబర్లు చూసుకుంటూ ఒకదాని ముందర ఆగాడు చూడామణి. టాంగాలోనుంచి సామాను దింపుతుండగా పిన్ని బయటికి వచ్చింది.

"నిన్న వస్తానని బాబాయి కూడా స్టేషనుకు వచ్చారు. ఇవాళ నీ దగ్గర్నించి ఉత్తరమో టెలిగ్రామో వస్తుందనుకుంటున్నాము." లోపలికి తీసుకువెళ్ళింది పిన్ని చూడామణికో కుర్చీచూపించి లోపల్నించి కాఫీ గ్లాసుతో బైటికివస్తూ "ఈ ప్రయాణంలో నీకు కాఫీ దొరికిఉండదు. ముందు కాఫీ తాగు. తరవాత మాట్లాడుకుందాము." చేతికిచ్చింది.

కాఫీ గ్లాసు చూడగానే చూడామణికి ప్రాణం లేచివచ్చింది.

"ఏమిట్రా మణీ! ఇప్పుడేనా రావటం?"

బాబాయి మాట వినబడగానే దిగ్గున లేచి నిలబడ్డాడు చూడామణి. నిన్నరాని కారణం - ఇవాళ వచ్చిన కారణం - ఆయనతో సహేతుకంగా చెప్పి - ఆయనకోసం ప్రత్యేకంగా తీసుకువచ్చిన జీడిపప్పు పాకెటు అందించాడు.

ఎవరిమీద ఎంతకోపం వచ్చినా, మనసెంత చికాకుగా ఉన్నా డాక్టరు రమణకు జీడిపప్పు చూడగానే ముఖం విప్పారుతుంది. ఆ తర

వాత చాలా కులాసాగా సరదాగా మాట్లాడటం చూడామణికి అనుభవమే. కాని ఎప్పటికప్పుడే కొత్త.

చూడామణి పిన్ని రాధమ్మతో చాలాసేపు కబుర్లు చెప్పాడు. ఆమె ఇల్లూ తోటా చెట్లపాదులూ చూపించింది. కనకాంబరాలు మల్లెలూ కలిపి దండకడుతూ తమ కబుర్లన్నీ చెప్పి బంధువులందరి కబుర్లూ చెప్పించుకున్నది.

ఏడు గంటలు కాగానే చపాతీ కూరా చేసి "అలా బైటకి వెళ్దాంరా మణీ. బాబాయి ఇంకో గంటకుగానీ రారు" అంటూ తీసుకువెళ్ళింది.

వాన్‌లెస్ హాస్పిటల్ కొత్త భవనాలు డబ్ల్యూ ఆకారంలో నాలుగు అంతస్థులుగా తయారవుతున్నాయి. ఒక పక్క పాత కట్టడాలకు కొత్త అలంకారాలు చేస్తున్నారు. గేటుకు దగ్గరగా బర్న్ ప్రాజెక్టు రెండంతస్థుల భవనానికి రంగులు వేస్తున్నారు. రాధమ్మకూ చూడామణికీ దారికడ్డం వచ్చాడు నాలుగేళ్ళ పిల్లవాడు.

"నమస్తే మేమ్‌సాబ్"

"నమస్తే, బాగున్నావా ?" రాధమ్మ ఆప్యాయంగా పలకరించి పర్సులోనుంచి పదిపైసల బిళ్ల తీసిచ్చింది.

"థాంక్సు" పరుగెత్తాడు పిల్లవాడు.

వాడినిచూసి రాధమ్మ బరువుగా నిట్టూర్చి, "జరుగుతున్న విషయాలు కథలలోకి ఎంతమాత్రం ఎక్కుతున్నాయో నాకు తెలియవు కాని మణీ! కథలలో వ్రాయబడుతున్నవి జరుగుతుంటే చాలా విచిత్రంగా ఉంటుంది. ఇప్పుడు కనబడ్డాడే ఆ పిల్లవాడిదో కథ" అన్నది.

"ఏమిటది పిన్నీ. వాడికి తల్లీ తండ్రీ లేరా !"

"ఇద్దరూ ఉన్నారు. వాడు కడుపులో ఉండగా తల్లి ఒకనాడు భర్త కాలి తోపిడివల్ల పొయ్యిమీద పడిపోతే ఒళ్ళంతా కాలిపోయింది. రాత్రి పన్నెండు గంటలవేళ అతడు భార్యను ఇక్కడికి తీసుకువచ్చి హాస్పిటల్లో చేర్పించాడు. మూడు నెలలకు ఆమె బయటపడ్డది ఆ అపాయంలోనుంచి. కాని ఒక కన్ను పోయింది. ముఖమంతా కాలిన వంకాయలా అయిపోయింది. ఆ వికృతరూపం చూసి బిల్లయినా చెల్లించకుండా పారిపోయాడు పెనిమిటి."

"అయ్యో. నిజమేనా ఇదంతా పిన్నీ ?" తెల్లబోయాడు చూడామణి.

"నూపర్నెంటు బిల్లుకు ఒత్తిడిచేశాడు. ఆమె ఏంచేస్తుంది పాపం? ఒంటిమీద ఉన్న పూసాపుస్తె తీసుకునే పెనిమిటి ఇక్కడ చేర్చాడు. గోడుగోడున ఏడుస్తూ ఆ గంగాబాయి డాక్టర్లందరికీ చెప్పుకున్నది. డాక్టరు నరేంద్ర అంటే ఇక్కడి కళ్ల డాక్టరు, మూడువందల రూపాయలకు పైగా ఉన్న బిల్లు చెల్లించాడు. ఆమె ఇక్కడే పురుడు పోసుకుంది. పిల్లవాడిని మిష్నరీలు తీసుకుని శామ్యూల్ అని పేరు పెట్టారు. గంగాబాయి ఈ హాస్పిటల్‌లో ఆయాగా చేరిపోయింది."

"డాక్టర్ నరేంద్ర అంటే..."

"ఆఁ...ఆయనే నీకు రేపటినుంచీ వైద్యం చేయబోయే డాక్టరు. ఇక్కడ అందరికీ ఆయన దైవసమానుడు. ఎందరికి ఎన్ని విధాల సహాయం చేస్తాడో చెప్పలేము. తన చేతిలో ఉన్నంతవరకు మాట సహాయము ధన సహాయం చేస్తూనే ఉంటాడు. మెత్తటి మనసు కలవాడు డాక్టరెలా అయ్యాడా అని నా సందేహం. ఎవరు వచ్చి అడిగినా చేతిలో ఉన్నది లేనిది చూసుకోకుండా డబ్బిస్తాడు. మరునాడు తన కోసం అప్పుచేస్తాడు.

బట్టలు కూడా అలాగే దానం చేస్తాడు" ముందుకు సాగించింది నడక పిన్ని.

ఇద్దరూ పార్కులోకి వచ్చి కూర్చున్నారు.

"ఈ చుట్టుప్రక్కల గ్రామాలనుండి జనం ఇక్కడికే వస్తారు. హాస్పిటల్ ఎప్పుడూ కిటకిటలాడుతూ ఉంటుంది. కాని ఇక్కడ లిఫ్టులేదు. కాన్వాసుబట్ట బొంగులకు తగిలించిన స్ట్రెచర్ మీద రోగులను పైకి కిందికి తిప్పుతూ ఉంటారు." పిన్ని చటుక్కున స్వరం తగ్గించి పక్కకు తిరిగి "నమస్తే డాక్టర్" అన్నది.

చూడామణి తల ఎత్తి చూశాడు. మనిషి ఐదడుగుల పొడుగున్నాడు. రంగు నలుపు. అయినా ఆ కళ్ళు తేజస్సును వెలిగ్రక్కుతున్నాయి. పెదవులమీద మధుర మందహాసం.

"ఎలా ఉన్నారు? అంతా కులాసా?" అడిగాడు డాక్టరు ఇంగ్లీషులో.

రాధమ్మ తడుముకోకుండా జవాబిచ్చింది. డాక్టర్ని కొంతదూరం వెళ్లనిచ్చి "అలా తెల్లబోయి చూస్తున్నావు. ఈ పిన్ని ఇంగ్లీషు ఎప్పుడు నేర్చిందా అని కదూ?" అన్నది.

"అవును. నాకంటె బాగా మాట్లాడుతున్నావు" అన్నాడు.

"ఏం చెయ్యను మణీ. ఇక్కడందరూ డాక్టర్లు. వాళ్లకు బాగా చదువుకున్న భార్యలు; అందరూ ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుకుంటారు. మీ బాబాయికి నాకు ఇంగ్లీషు రాదని నామోషీగా ఉండేది. ఇక్కటికి రాగానే ఒక మిష్నరీ దొరసాన్ని పిలిచి మాట్లాడటం నేర్పించారు. అంతే-బాగా చదవటం రాయటమూ వచ్చుననుకునేవు" పకపక నవ్వింది.

రాధమ్మ దారిపొడుగునా డాక్టర్ నరేంద్రను గురించీ అతడి విత రణ బుద్ధిని గురించీ వర్ణించి చెప్పింది.

చూడామణి హృదయంలో సంతోషం కెరటం వేసింది. అంత గొప్ప డాక్టరు తనకు కంటి ఆపరేషన్ చేయబోతున్నందుకు ఎంతో తృప్తిగా ఉంది. చిన్న పాము నయినా పెద్ద కర్రతో కొట్టమన్నారు అనుభవజ్ఞులు. డాక్టరు కళ్లలోని తేజస్సునూ వాత్సల్యాన్నీ మరొకసారి జ్ఞప్తికి తెచ్చుకున్నాడు. మనసుకు కొండంత ధైర్యము కలిగింది. డాక్టరు ప్రసిద్ధుడయితే రోగం చేత్తో తీసేసినట్టుంటుంది రోగికి.

గేటు లోపలికి కాలు పెడుతుండగా ఆనంద్ అనిల్‌లు కనబడి "రైల్లో కలిశాం- జ్ఞాపకమున్నదా ?" అన్నారు.

చూడామణి "లేకేం" అంటూ నవ్వాడు. అతడి కళ్లకు నిసర్గ సుందరి సుమన- చిరునవ్వుల మంజు బొమ్మకట్టారు.

2

ఆందోళన, భయం. ఒకదానివెనక ఒకటి తరుము కొచ్చినట్టుగా ఉంది సుమన ముఖం. టాంగా దిగి మంజునెత్తుకుని తడబడుతూ అడుగులు వేసింది. ఆనంద్ అనిల్‌లు క్వార్టర్స్ నెంబర్లు చూసుకుంటూ గబగబా ముందు నడుస్తున్నారు. సుమన తండ్రి పీక్కుపోయిన ముఖంతో డస్సినట్టు అడుగులు వేస్తున్నాడు.

ఆ లైనంతా రెండుసార్లు చుట్టువచ్చిన అనిల్ ఆనంద్‌లు ఒకయింటి ముందర ఆగి బజర్ నొక్కారు.

"డాక్టర్ సాబ్ లేరు" నౌకరు తలుపు తెరుచుకుని బైటికి వచ్చాడు.

"ఎక్కడికి వెళ్లారు?" అనిల్ అడిగాడు.

"నాకు తెలియదు" వాళ్ళను చూసి చుట్టాలు వచ్చారనుకుని తలుపులు తెరిచి సామాను లోపల పెట్టాడు. పాలు తీసుకువచ్చి అందరికీ టీ చేసి యిచ్చాడు నౌకరు.

సుమన ముఖం బిక్కచచ్చినట్టుంది. ఆనంద్ ఆమెను ఒక కుర్చీలో కూర్చోమని తనకూడా పక్కనే కూర్చున్నాడు ఒక బల్లమీద. అనిల్ ఇల్లు నాలుగు మూలలా తిరిగి చూసివచ్చాడు. ఇంట్లో సామాను ఏమీలేదు. ఒక మనిషికి తగ్గ వంట సామానుంది. గదిలో ఒక మంచం- నీళ్ల గదిలో ఒక ప్లాస్టిక్ బకెటు.

అందరినీ ఇంట్లో ఉంచి, నౌకరు సాధారణంగా డాక్టరు సాయంకాలపు వేళల్లో ఉండే చోట్లన్నీ చూశాడు. సుమారు ఎనిమిది గంటలకు డాక్టరు ఫిలిప్స్ ఇంట్లో కనబడ్డాడు.

నౌకర్ని చూడగానే డాక్టరు నరేంద్ర ఒక చీటీ ఇచ్చాడు.

దాన్ని చదువుకొని అనిల్ మండిపడ్డాడు తండ్రిమీద. "వద్దంటే మీరు కూడా వచ్చారు. ఇదేం తెగే సమస్యకాదని నేనప్పుడే చెప్పాను. మేము చిన్నవాళ్ళం ఎలాగో తంటాలుపడతాంగా?" విసుక్కున్నాడు.

ముసలాయన కళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి. కండువాతో కళ్ళద్దుకున్నాడు.

అదిచూసి అనిల్ ఎందుకన్నానా అని పశ్చాత్తాపపడ్డాడు.

మంజు ప్రయాణ బడలికవల్ల ఏడ్చిఏడ్చి నిద్రపోయింది.

అనిల్ హాస్పిటల్ కాంటీను నుంచి అందరికి భోజనం తెప్పించాడు. తండ్రి ఏమీ తిననంటే తిననన్నాడు. సుమన కన్నీళ్ళు కారుస్తూ ఒట్టు పెట్టుకుని తండ్రిచేత కొద్దిగా తినిపించింది. వెంట తెచ్చుకున్న పక్కలు పరచుకొని అందరూ పడుకున్నారు.

ఎంత రాత్రయినా సుమనకు నిద్రపట్టలేదు. మెదడు మొద్దుబారి పోయింది. ఆలోచనలు సాగటంలేదు. ఇంటి కప్పువంకచూస్తూ పడుకుంది. తెల్లవారి నౌకరు లేచి అందరినీ లేపాడు.

ఆనంద్‌కేమీ పాలుపోవడంలేదు. తనేదో నిర్వాకంచేసి సుమన సంసారాన్ని నిలుపుతానని అనిల్‌కుచెప్పి ఈ ప్రయత్నం చేయించాడు. నరేంద్ర కనబడకుండా పోయాడు. ఎనిమిదిగంటల సుమారుకు స్నానం చేసి హాస్పిటల్‌కు బయలుదేరాడు కనబడిన ప్రతి డాక్టర్ని అడిగాడు. ఎవరూ సరైన సమాధానం చెప్పలేదు. తిరిగి మొదట కనబడిన డాక్టర్నే వివరంగా అడగాలనుకుంటూ వెళ్ళుతుండగా ఎదురయిన డాక్టరు, "ఆయన పనిమీద ఊరికెళుతున్నట్లు, వారం సెలవు పెట్టినట్టూ తెలిసింది. నేనొక కేసు ఒప్పగించుదామనుకున్నాను. ఆఫీసులో కనుక్కుంటే తెలిసిందీ సంగతి" అన్నాడు.

ఆనంద్ కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఇంటికి వచ్చాడు. పన్నెండు గంటలు కావొచ్చింది. సుమన తండ్రికి దగ్గరగా పక్కపరిచి మంజును పడుకోబెట్టి విసురుతూ కూర్చుంది. అనిల్ ఇంట్లో లేడు.

ఆనంద్‌ను చూడగానే సుమన లేచి ఏమయిందని అడిగింది.

జరిగిందంతా చెప్పాడు.

"ఇంకో వారంవరకూ రాడు. అప్పుడయినా వస్తాడని నమ్మక మేమిటి?" అన్నాడు.

సుమన తలవంచుకుంది.

"ఎన్నాళ్ళకీ రాకపోతే విసుగుపుట్టి వెళ్ళిపోతారనుకున్నాడేమో?"
సుమన మాట్లాడలేదు.

అంతలో విసురుగా వచ్చాడు అనిల్. "చూడు ఆనంద్. మనం వచ్చినట్టు నరేంద్రకు తెలిసే సెలవుపెట్టి వెళ్లాడు. ఎందుకయినా మంచిది. నాన్నను ఇంటికి చేరవేయటం మంచిది. ఆయనకు ఆదుర్దాతో రక్తపు పోటు హెచ్చుతుందని నాకు భయం" అన్నాడు.

"మరి సుమన ?" ఆనంద్ ఏదో తప్పుచేసినవాడిలా కుంచించుకు పోతున్నాడు.

"నేనా ? ఏది ఏమయినా నేనీఊరినుంచి కదలను, అనిల్. నాన్నను తీసుకుని నువు ఇంటికి వెళ్ళు" అన్నది విసురుగా.

"ఇక్కడ ఏం చేస్తావు ? నీకు దిక్కెవరు ? ఎక్కడ ఉంటావు ? నీవిక్కడ కనబడితే నరేంద్ర నిన్నేదయినా చెయ్యవచ్చు. నిన్నిక్కడ దిక్కుమాలినచావు చావనిస్తానా ?" అనిల్ ముఖం కోపంతో ఎర్రబడ్డది.

ఆనందుకు ఎటూ తోచటంలేదు. గుడ్లు ఒప్పగించి వాళ్ళిద్దరినీ చూస్తున్నాడు.

"మంచికో చెడ్డకో ఈ ఊరు వచ్చాను. హాస్పిటల్ ఆవరణంలో అడుగుపెట్టాను. అంతే. ఇక్కడినుంచి రాను" మొండికెత్తింది సుమన.

ఇద్దరూ ఘర్షణపడ్డారు చాలా సేపు.

"అయితే ఎక్కడుంటావు ? నీకే దిక్కులేదు. నీ కోపిల్ల పైగా" అరిచాడు అనిల్. మంజు అంటే అనిల్‌కు ప్రాణం. అట్లా అన్నందుకు అతడి మనసెంతో బాధపడ్డది.

"ఈ హాస్పిటల్ చూస్తే చాలా పెద్దదిగా ఉంది. ఎందరో లేడీ డాక్టర్లున్నట్టున్నారు. ఈ యింటిముందు నుంచే ఎంతోమంది వెళ్లగా చూశాను. ఏ ఒకరింట్లోనో ఉంటాను. ఏదయినా ఒక చిన్న ఉద్యోగం చూసుకుంటాను."

"మంజు ? దాన్నేంచేస్తావు ?"

"దాన్నా ? ఉండనీ. నాతోనే ఉంటుంది. వడ్లతో తట్ట ఎండక ఏం చేస్తుంది ?"

ఆమె మాటలు ఒక్కొక్కటే అతని గుండెల్లోనుంచి దూసుకు పోతున్నాయి తుపాకిగుండ్లలా. అనిల్‌కు ఆమెపట్ల ఉన్న ఆపేక్షలోనుంచి కోపము పుట్టుకొస్తోంది.

ఆనంద్ ఇక ఆగలేకపోయాడు. ఈ సంక్షోభమంతా తను చేతులారా తెచ్చిపెట్టాడు.

"అనిల్ ఇవాళ్టికి ఈ విషయాన్ని గురించి మరి ఆలోచించకు. రేపు ఆలోచిద్దాం.

అందరి హృదయాల్లో ఆందోళన సముద్రంలా పొంగుకుంటూ మీదిమీదికి వస్తుంటే ఎవరు ఆపగలరు ?

మీరజ్‌లో హాస్పిటల్ కట్టటంవల్ల దానిచుట్టూ పళ్ళదుకాణాలూ, మందుల షాపులూ, కళ్ళజోడు దుకాణాలూ అన్నీ వెలిశాయి. ఈ హాస్పిటల్ ప్రైవేటుదయినా సంగ్లీలో ఉన్న గవర్నమెంటు మెడికల్ కాలేజికి టీచింగ్ హాస్పిటల్ అయింది. మీరజ్‌లో ఉన్నవాళ్ళు ఏ వస్తువు కావాలనుకున్నా సంగ్లీ వెళ్తారు.

ఆనంద్ అనిల్‌కు దగ్గరగా కూర్చుని భుజంమీద చెయ్యేస్తూ, "ఈ సాయంకాలము మంచి పిక్చరుకెళ్దాం. మనసు కొంతవరకూ తేరుకుంటుంది. ఆ సమస్యను గురించి ఉద్రేకంతో కాక ప్రశాంతంగా ఆలోచించగలుగుతాము," తెచ్చిపెట్టుకున్న ఉత్సాహంతో అన్నాడు.

"నాన్న ఎట్లా వస్తాడు ? ఆయనకింకా బడలిక తగ్గలేదు. ఇంట్లో ఒక్కరినీ ఎట్లా వదిలిపెట్టి వెళ్దాము ?" సుమనవంక చూశాడు అనిల్.

సుమన ముడుచుకుని గోడకానుకుని కూర్చుంది. ఆనాడు తల దువ్వుకోలేదు. ముంగురులన్నీ చిందరవందరగా ముఖమ్మీద నాట్యం చేస్తు న్నాయి. ముఖాన ఉన్న బొట్టు తోకచుక్కలా సాగింది. ముఖం శోక ఖారంగా ఉన్నది.

అనిల్‌కు కడుపులో దేవినట్లయింది.

"సుమా. పిక్చరు ప్రోగ్రామ్ వేస్తున్నాడు ఆనంద్. ఏమంటావు?" అన్నాడు.

"నాన్న ?" తండ్రివైపు కళ్లు తిప్పి సైగచేసింది.

పిల్ల సంభాషణంతా వింటున్న ఆయన దిగ్గునలేచి కూర్చుని "పదండి. నేనూ వస్తాను. ఈ ఇంట్లో పడుకుంటే దయ్యాలు వేటాడు తున్నట్టుగా ఉంది," ముసలాయన ఇరవైనాలుగు సంవత్సరాల క్రిందట పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు మంగేష్‌రావు. కాని ఆయనను అంతా ఇంటిపేరుతో చందావర్కర్ అని పిలిచేవారు. తన ఏభైఅయిదోఏట వరకూ ప్రజలను హడలగొడుతూ ఉద్యోగం చేసాడు. సర్వీసులో మచ్చలేకుండా తన శాఖలో పనిచేసేవాళ్లకు మేలుబంతిగా నడుచుకున్నాడు. ఆ పోలీసుతత్వం ఒంట జీర్ణించిపోయి- ఇప్పటికీ ఎవరయినా తప్పుచేస్తే సహించలేడు. కోపోద్రేకంతో ముఖమంతా ఎర్రబడిపోతుంది. సుమనకు సంబంధించిన సమస్య ఒక్కొక్కరోజు మరీ ఆయనను బాధిస్తుంది అటువంటి సమ యాల్లో అనిల్ పుట్టిన ఇరవైరోజులకు చనిపోయిన భార్యమీద విపరీత మయిన కోపం వస్తుంది.

'ఈ పిల్లలిద్దరి బాధ్యతా నా నెత్తిమీద పెట్టి హాయిగా వెళ్లి పోయావు' అంటూ పళ్లుకొరుకుతాడు. కాని- వెంటనే కళ్లనీళ్లు జలజలా రాలుస్తాడు.

చందావర్కరు అక్క కావేరి మరుగుజ్జు. ఆ కారణంచేత ఆమె అవివాహితగా తమ్ముడిదగ్గర ఉండిపోయింది. తమ్ముడికి ఎటువంటి బాధ కలిగినా చూడలే దామె. ఎప్పుడూ ఆయనను సాంత్వనపరుస్తూ ఉంటుంది. అసలు చందావర్కర్‌కు బదులు ఆమె సుమనతో ప్రయాణమయింది. తీరా బండి వచ్చి వాకిట్లో నిలబడ్డ తరువాత చందావర్కరు ఆమె పెట్టె తీసేసి, తన పెట్టె తీసుకుని బయలుదేరాడు.

"నాన్న జాగ్రత్తరా అనిల్" కావేరి అనిల్ భుజంమీద చెయ్యేసి చెప్పింది. సరేలే అన్నట్టు తల ఎగరేశాడు అనిల్.

దారి పొడుగునా ఏమనిపించలేదు కాని - ఇల్లు చేరుకున్న తరవాత చందావర్కరు పడుతున్న తపన చూస్తుంటే అనిల్‌కు గాభరాగా ఉంది. 'ఈయనను ఇంటికి ఎలా చేరుస్తానా' అని అధైర్యపడిపోతున్నాడు.

ఆనంద్ వెళ్లి టాక్సీ తెచ్చాడు. మంజును ఒళ్లో కూర్చోబెట్టుకుని ముందు సీట్లో కూర్చున్నాడు చందావర్కరు. సుమన, అనిల్, ఆనంద్ వెనకసీట్లో కూర్చున్నారు. కారు సంగ్లీ వైపు పరుగుతీస్తోంది. ఆనంద్ దారివెంట పోయేవాళ్ల ముఖాలు పరిశీలనగా చూడటం మొదలుపెట్టారు.

టికెట్లుకొని అందరినీ హాల్లో కూర్చోబెట్టి ఆనంద్ బైటికి వచ్చి అక్కడ ఉన్న జనాన్ని పరిశీలించి చూశాడు. ఎటూ తోచనివాడిలా లోపలికి వెళ్లి అనిల్ పక్కన కూర్చున్నాడు. సినిమా మొదలయింది. అందరూ కాలేజి విద్యార్థినీ విద్యార్థులు. పిక్‌నిక్కని రెండు బస్సులలో బయలుదేరారు. దారిమధ్యలో ఒక బస్సు చెడిపోయింది. చెడిపోయిన బస్సులో ఉన్నవాళ్లు రెండో బస్సును ఆపుచేసి వాళ్లను కూడా దిగ మన్నారు. అక్కడ వందమందివరకూ పోగయిన విద్యార్థినీ విద్యార్థుల కోలాహలాన్ని ప్రేక్షకులు చాలా ఆసక్తితో కుతూహలంతో చూస్తున్నారు.

వాళ్లని చూస్తున్న ప్రేక్షకలోకంలో ఉల్లాసమూ ఉద్రేకమూ కలుగుతోంది. కొందరు ఈలలు వేస్తున్నారు. కొందరు పగలబడి నవ్వుతున్నారు.

ఇంటర్వెల్లో అనిల్ ఆనంద్ బైటికివెళ్లి సిగరెట్లు కాల్చి లోపలికి వచ్చారు. సుమనకు చందావర్కరుకు ఫాంటా తెప్పించారు. అలవాటు ప్రకారం ఆనంద్ తన కళ్లను హాలు నాలుగుప్రక్కలా కలయ తిప్పాడు

"ఆనంద్! మంజుకో పేలాల పాకెటు తీసుకురా." సుమన మాటలకు ఉలిక్కిపడి లేచాడు. హాలులో ఒకచోట అతడి చూపు నిలిచింది. పేలాల పాకెటు కొని సుమనకిచ్చి వెళ్ళాడు.

సినిమా ముగిసింది. జనగణమన అవకముందే అనిల్ తండ్రీ అక్కతో బైటికి వచ్చాడు. ఇంటర్వెల్లో బైటికి వెళ్లిన ఆనంద్ ఇంత వరకు అంతులేడు. ప్రేక్షకులందరూ బైటికి వచ్చేవరకు బైట నిలబడ్డారు ముగ్గురు.

సుమన దృష్టిలో నాయకీనాయకులు ఇంకా మురిపెంతో దండలు మార్చుకుంటూనే ఉన్నారు. అందరూ ఇట్లాగే పెళ్లయ్యేవరకు ఉబలాట పడతారు కాబోలు. ఆ మరునాడు, ఆ మరునెల - ఆ మరుసంవత్సరం కూడా వాళ్లల్లో ఆ పొంగు అట్లాగే ఉంటుందా? ఉంటే ఎంత మంచికి? తనవాడనుకున్న నరేంద్ర ముఖం పెళ్లినాడు ఎట్లా ఉన్నది? ఆ వయసు పెళ్లికొడుకు తనలాంటి పెళ్లికూతురి పక్కన ఎటువంటి ముఖంతో కూర్చున్నాడు?

బంధువులు కొందరన్నారు- వధూవరులిద్దరూ బ్యూటీ అండ్ ది బీస్టులా ఉన్నారని. పెళ్లికూతురు పెట్టాల్సిన పెదముఖం పెళ్ళికొడుకు పెట్టాడని కొందరు గుసగుసలాడారు.

పెళ్ళి చూడటానికి వచ్చిన వాళ్లెవరో "పెళ్ళికూతురికి పెళ్లికొడుకును ముందు చూపించారా లేదా?" అని గట్టిగా అన్నారు.

తుళ్లిపడ్డాడు నరేంద్ర ఆ మాటకు.

తను కొంచెం కోపంగా అందరివంకా చూసింది.

నరేంద్ర ముఖం మీద కత్తివాటుకయినా నెత్తురు చుక్కలేదు. ముఖం మాడ్చుకునే పీటలమీద కూర్చున్నాడు. కనుబొమలు ముడుచుకునే మంగళ సూత్రాలు ఆమె మెడకు కట్టాడు. గుండెలో అలజడి రేగుతున్నట్లుగా అనీ అనకుండా పీటమీద కూర్చున్నాడు. పురోహితుడు చెప్పినట్లుగా యాంత్రికంగా తతంగమంతా ముగించాడు. ఇద్దరూ పీటలమీదనుంచి లేచి తలవెంట్రుకలలో చిక్కుకుపోయిన తలంబ్రాలను దులుపుకుంటుండగా తన స్నేహిత బృందమంతా వచ్చి ఎదురుగా నిలబడ్డది. మునిముని నవ్వులతో తను ఒక్కొక్కరినే అతడికి పరిచయం చేసింది. కరచాలనం కోసం వాళ్ళు చెయ్యిచాపితే నరేంద్ర విసుక్కున్నాడు. వాళ్ళు తెల్లబోయి వెనకడుగు వేశారు.

తన మనసెంతో చిన్నబోయింది కాని వెంటనే అతడికేదో చికాకుగా ఉందని సర్దుకుంది.

ఆ మూడు రాత్రులు ముడుచుకునే ఉంటాడు కాబోలనుకుంది. అతడు ఉన్నది సరిగ్గా మూడురాత్రులూ. అతడే వధువులా ఉన్నాడు తలవంచుకుని.

అతడి పక్కన కూర్చుని తనే చెప్పింది ఎన్నో కబుర్లు. వాటన్నిటికీ అతడు ఊఁ అనలేదు ఆఁ అనలేదు కాని - ఒక్కమాట అన్నాడు. "నేను రెండేళ్ల తరువాత పెళ్లిచేసుకుంటానంటే వినలేదు" గొణిగినట్టుగా.

"ఎందుకు? ఎవరు వినలేదు?" అదిరిపడ్డది తను. ఇష్టంలేకుండా పెదవి విరుచుకుంటూ అన్నాడు, "ఇంకా ఎవరున్నారు? మా నాన్న."

"అలాగా!" అప్పటికే గొంతు తడారిపోయింది.

"ఎందుకు ? ఇంకా చదువున్నదా ? అయిపోయిందన్నాడే మా నాన్న ?" అతడి చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకోటానికి ప్రయత్నించింది.

విసురుగా చెయ్యి లాక్కుంటూ అన్నాడు, "చదువుకోసంకాదు."

"మరి ఎందుకు ?"

"నా కిష్టం లే దంతే" మాట తుంచేసి లేచాడు.

''అయితే మనది ఇష్టంలేని పెళ్లా ?" రెండు చేతులతో కళ్లమూసుకుంటూ లేచింది.

"ఒకవిధంగా."

ఆరాత్రి అలాగే మూతిముడుపులతో తెల్లవారింది.

మరునాడూ అంతే. చాలా ముభావంగా ఉన్నాడు నరేంద్ర. మూడోనాడు రాత్రి పెదవి కదిపి రెండంటే రెండు మాటలు మాట్లాడాడు.

"రెండు సంవత్సరాల వరకూ నీకూ నాకూ ఎటువంటి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలూ జరగకూడదు. నేను నీ జీవితంలోకి రాలేదనే అనుకో."

"ఎలా అనుకోను ? పెళ్లికి సంబంధించిన ఉత్సాహోద్రేకాలు మనసుని నిలవనీయకుండా చేస్తుంటే పెళ్లికాలేదనుకోనా ? లేక ఇదంతా ఒకనాటి మురిపెమననుకోనా ?" తన కెందుకో అభిమానము దెబ్బతిన్నట్లనిపించింది. మాట కొంచెము కరుకుగానే ధ్వనించింది.

అతడూ దెబ్బతిన్నట్టు తలఎత్తి చూశాడు.

"జీవితంలోకి రాకపోవటమేమిటి ? అంతమంది ఎదుట - పవిత్రమయిన మంత్రాలుచ్చరిస్తూ నా మెడలో పుస్తెకట్టారు." అప్పటికే ముక్కుపుటా లదురుతున్నాయి. గడ్డం వణుకుతున్నది. కళ్లు నీళ్లతో నిండాయి.

"ఇవన్నీ నేను భరించలేను. నీవన్న దేదీకాదు." తల అడ్డంగా తిప్పాడు. ఎంతో బాధపడుతున్నట్టు ముఖంపెట్టాడు నరేంద్ర.

"కన్నీళ్ళు చూడలేకపోవటమా ఇదంతా? లేక అడిగిన ప్రశ్నలకు జవాబు లివ్వలేకపోవటమా?" తన పెదవులమీదికి నవ్వు రాబోయింది.

అతడు చూసీ చూడనట్టు ముఖంపెట్టాడు.

"అయితే మన మింకా భార్యాభర్తలం కాలేదుగా. స్నేహితులుగా ఉందాం పోనీ."

తల అడ్డంగా తిప్పాడు.

"దేనికి తలతిప్పటం? భార్యాభర్తలం కాలేదుగా అన్నమాటకా? రెండోదానికా?"

అతడు తల దించుకున్నాడు.

"సరే పోనీయండి. మనమధ్య ఎటువంటి బాంధవ్యం ఉంటేనేం? స్నేహితులుగా విడిపోదామా? పోనీ ఈ మాట ఇష్టమేనా?"

తనముఖం కనబడకుండా గోడవైపుకు తిప్పాడు.

విసిగిపోయినట్టు కనబడకుండా ఆ ప్రసంగం అంతటితో ముగించింది. తన జీవితభారమంతా దేవుడిమీద పెట్టినట్టుగా నిట్టూర్చి పడుకుంది.

కాని తెల్లవారుఝామున అతడు తన జీవితంలో అక్షరాలా అడుగు పెట్టాడు. మధురమయిన ముద్రలు వేశాడు. అంతలో తన ఆశలు మోసులెత్తాయి. మధుకలశం చేతికి చిక్కిందనుకుంది. ఆ మరుక్షణంలో నీవెవరివో అన్నట్టు చూశాడు. ఆ మరుక్షణంలో నీవెవరివో అన్నట్టు చూశాడు. తనవైపు చూసీ చూడకుండా సెలవు లేదని వెళ్లిపోయాడు.

"అమ్మాయీ, ఇల్లు కుదిర్చి నేను ఉత్తరం వ్రాస్తానమ్మా, సిద్ధంగా ఉండు. నేను స్వయంగా వచ్చి నిన్ను తీసుకువెళ్తాను" అన్నాడు మామగారు. పాపం ఆయన నెలయినా తిరక్కుండా చనిపోయారు.

నరేంద్రకు తనెన్నో ఉత్తరాలు వ్రాసింది. తండ్రి కాబోతున్నాడని తెలిపింది. పాప పుట్టిన తరువాత వచ్చి చూసిపొమ్మన్నది. పేరేం పెడదామని అడిగింది. పాప బోర్లా పడుతున్నట్టూ- కూర్చుంటున్నట్టూ వ్రాసింది. నవ్వు లొలకపోస్తున్న పాప ఫొటోలు తీసి పంపించింది. పేరు లేకపోతే బాగుండదని అంతా మంజుల అని పిలుస్తున్నారని వ్రాసింది. దేనికీ జవాబు లేకపోతే అక్కడ లేడేమోననుకుంది. కాని ఆనంద్ తెచ్చిన కబురు-మీరజ్ అమెరికన్ హాస్పిటల్లో కంటి వైద్యుడుగా ఉన్నాడని.

తీరా బిడ్డను ఎత్తుకుని గడపలో కాలుపెడితే ముఖం తప్పించాడు.

"పదకొండు గంటలు కావొచ్చింది. ఈ ఆనంద్ ఎటో వెళ్లాడు. ఇక్కడ ఒక్కళ్లకయినా బుర్రలు పని చేయటంలేదు. పదండి మనం పోదాం" అనిల్ టాక్సీ తీసుకువచ్చాడు.

కలలో నడిచినట్టుగా వచ్చి కారులో కూర్చుంది సుమన బిడ్డతో. చందావర్కరు విసుక్కుంటూ వచ్చి సుమన పక్కన కూర్చున్నాడు.

దారిలో ఎవరూ మాట్లాడలేదు. ఇల్లు చేరగానే ఎవరి పక్కలు వాళ్లు చేరుకున్నారు.

చీకట్లో కళ్లు చీలికలు చేసుకుని నరేంద్రతో గడిపిన మూడు రోజులను జ్ఞాపకం చేసుకుంటోంది సుమన.

అతడి పంతం రెండేళ్లా? జీవితాంతమా?

అంతలో మంజు లేచింది. పాలు తాగించి మంజును నిద్రపుచ్చేటప్పటికి రాత్రి ఒంటిగంట దాటింది. ఆలోచనలతో బుర్ర వేడెక్కిపోయింది సుమనకు.

3

సినిమా చూస్తూచూస్తూ ఎడమపక్కకు తిరిగాడు నరేంద్ర. దీపాలు లేకపోయినా తనపక్కన కూర్చున్నది ఆనంద్‌గా గుర్తుపట్టాడు. మనసు తుళ్లిపడ్డట్టయింది. ఆనంద్ చిన్ననాటి నేస్తం. ప్రాణం ఇస్తాడు. అతడిని చూస్తే తల్లిదండ్రులనూ అన్నదమ్ములనూ చూసినంత తృప్తి కలుగుతుంది. కాని పెళ్లయినప్పటినుంచీ ఆ తీయటి స్నేహబంధంలో కొద్ది మార్పు వచ్చింది. ఈ ఆనందే సుమన తన బంధువంటూ పెళ్లి మాటలు తన తండ్రితో నడిపాడు. పిల్ల చాలా అందమయిందనీ తెలివైనదనీ తనను మురిపించటానికి ప్రయత్నించాడు. తను వైముఖ్యం చూపినా ఆగకుండా మాటలు సాగించాడు కొన్ని సందర్భాలలో తననెదిరించాడు. తనకు మనసు విరిగిపోవటం మొదలుపెట్టింది. ఎంత స్నేహితుడయితే మాత్రం ఆంతరంగిక విషయాలలో జోక్యం కలిగించుకుంటుంటే ఏం చెయ్యాలి ?

ఆనంద్‌ను గుర్తుపట్టినా పట్టనట్టే ఊరుకున్నాడు.

"నరేందర్, నరేందర్" చేత్తో తట్టాడు ఆనంద్.

"నీవు ఊళ్లోనే ఉన్నావా ? లేవని హాస్పిటల్లో చెప్పారే ?"

అయితే ఆరాలు తీశావన్నమాట ! ఏం ? ఎందుకు కావలసి వచ్చింది ?" తన పక్కగా కూర్చున్న కస్తూరి వినకుండా అన్నాడు.

"నీ సంగతి అడగకూడదా ? నీ సంగతి ఎవరికీ అక్కర్లేదనుకున్నావా ?"

"నాయనా - మనం సినిమా చూస్తున్నాం. గట్టిగా అరవకు."

"మరి నీవెక్కడ దొరుకుతావని ?"

"బాబ్బాబు, ఆపు. బైటికి పోదాం పద - అంతగా మాట్లాడాల్సిన విషయాలుంటే" బ్రతిమిలాడుతున్నట్టుగా ముఖంపెట్టాడు నరేంద్ర.

"అయితే పద" లేచాడు ఆనంద్.

"కస్తూరీ, ఇప్పుడే వస్తాను" లేచాడు నరేంద్ర. ముందు ఆనంద్ - వెనక నరేంద్ర - మెల్లగా బైటికి వచ్చారు.

"ఏమిటి సంగతి? సి.ఐ.డి. పని బాగానే చేస్తున్నావు" విసుక్కున్నాడు నరేంద్ర.

"చందావర్కరు, సుమన, అనిల్ వచ్చారు. నీయింట్లో ఉన్నారు."

"తెలుసు."

"తెలుసా! అందుకేనా సెలవుపెట్టి దాక్కున్నావు?" నిలతీసినట్లుగా ప్రశ్నించాడు.

"ఇందులో దాక్కోవటమేముంది? వాళ్లు వస్తారని నాకేం తెలుసు? వచ్చినా నాకేం సంబంధంలేదు."

"ఎట్లా లేకుండా పోతుంది? ఇదేం చాటుమాటు వ్యవహారమా? పదిమంది చూస్తూఉండగా జరిగిన పెళ్లి. నీవు కాదంటే పోతుందనుకున్నావా? కోర్టు ఉన్నది మన ఎదుట. మర్చిపోకు. కారణాలు చూపించాలి."

"నీకర్థంకాలేదు" విసురుగా పిక్చర్ హాల్లోకి వెళ్లిపోయాడు నరేంద్ర.

అతడు వెళ్లినవైపే పిచ్చివాడిలా చూసి పదినిమిషాల తరువాత వెళ్లి అతడి పక్కనే కూర్చున్నాడు ఆనంద్.

సినిమా అయిపోగానే నరేంద్ర కస్తూరి గుంపులను తప్పించుకుంటూ వెళ్లి స్కూటరెక్కారు. అంతవరకూ ఒకకన్ను వాళ్లమీదనే

ఉంచిన ఆనంద్ ఒక టాక్సీ ఎక్కి సంగ్లీలో ఉన్న పినతల్లి యింటికి వెళ్లాడు.

"ఇంత రాత్రివేళ ఎక్కడినుంచి వస్తున్నావు" కళ్లు నులుపు కుంటూ వచ్చి తలుపు తీసింది.

"చందావర్కరు సుమన వాళ్ళు వచ్చారు. వాళ్లతో వచ్చాను" దగ్గరలో ఉన్న కుర్చీమీద కూర్చుంటూ మంచినీళ్లడిగాడు.

"నరేందర్ ఉన్నాడా ? మీకు కనబడ్డాడా ?" ఆమె మాట్లాడు తూనే ఆనంద్‌కు పక్క ఏర్పాటుచేసింది.

"భోజనం చేశావా ?"

"భోజనం కాకపోయినా అదీ ఇదీ చాలా తిన్నాను." అంటూ పక్కమీద వాలాడు.

ఆమె దీపమార్పి "నరేందర్ కలిశాడా ?" మళ్లీ ప్రశ్నించింది.

"వాళ్ళు వస్తున్నారని నరేందర్‌కు చెబితే ఇష్టపడడని చెప్పకుండా తీసుకువచ్చాను. తీరా యింటికి వచ్చినతరువాత వారం రోజులు సెలవు పెట్టినట్టు తెలిసింది " అతడి ఉత్సాహమంతా నీళ్ళు కారిపోయినట్లు కంఠ ధ్వని పట్టిస్తోంది.

"నీవు అనవసరంగా తలదూర్చావు. నీకు మాట దక్కదని పిస్తోంది."

"ఎందుకు ? నీకట్లా ఎందుకనిపిస్తోంది ?" త్రుళ్లిపడ్డాడు ఆనంద్.

"మన మేడమీద కాపురం ఉన్నవాళ్లమ్మాయి మెడికల్ కాలేజిలో చదువుతోంది. కాలేజిలో అతడిని గురించి ఏమేమిటో చెప్పకుంటారట."

"ఏమని ?" దిగ్గునలేచి కూర్చున్నాడు ఆనంద్.

"నోటితో అనటానికి కూడా బాధగా ఉంది. కాలేజిలో చదువుకునే పిల్ల నెవరినో పెళ్లిచేసుకున్నాడట."

"ఎప్పుడంటావు ?" అదిరిపడ్డాడు.

"ఎప్పుడయిందో తెలియదు- కాని- అయిన మాట నిజమంటున్నారు."

ఆనంద్‌కు గుండెలో వేయి మేకులు దిగగొట్టినంత బాధ కలిగింది? తెల్లవార్లూ ఇంటికప్పుకేసి చూస్తూ గడిపాడు ! అతడి చెవులలో నరేంద్ర అన్న కస్తూరి శబ్దం గింగుర్లెత్తిస్తున్నది పెళ్లి చేసుకున్నాడా ? ఎప్పుడు?

ఆనంద్ పొద్దున్నే లేచి పినతల్లి యిచ్చిన చపాతీ కూర తిని టీ తాగాడు. వాకిటిముందు వరండాలో కుర్చీలాక్కుని పేపరు పాతదయినా కొత్తపేపరు మాదిరిగా ఆద్యంతమూ చదవటం మొదలుపెట్టాడు. ఎనిమిది గంటలయిన తరువాత కాలినడకన బయలుదేరి ఆడపిల్లల హాస్టల్‌కు చేరుకున్నాడు.

"మా బంధువుల అమ్మాయి ఇక్కడ హాస్టల్లోచేరి చదువుతున్నదని తెలిసింది. పేరు కస్తూరి నేనా అమ్మాయిని చూడాలి" అన్నాడు వార్డెన్‌తో.

"ఎన్నో సంవత్సరం చదువుతున్నది ?" అడిగింది వార్డెన్.

తల గోక్కున్నాడు ఆనంద్. అతడు ఆ సంగతి ఆలోచించలేదు.

"వివరాలు తెలియనిదే ఏ కస్తూరినని పిలవగలను ? పదిమంది ఉన్నారు."

"పెళ్లయిన కస్తూరి" అన్నాడు ఏదో దారి దొరికినట్టుగా.

"పెళ్లయిన కస్తూరా ? ఒక్క అమ్మాయికే పెళ్లయింది."

"ఆఁ! ఆ కస్తూరేనండి నేను చాలా దూరంనుంచి వచ్చాను. ఆమెను చూసిగాని ఇక్కడినుంచి వెళ్లను" అన్నాడు.

"మీరు కస్తూరి కస్తూరి అంటుంటే నాకర్థంకాలేదు! ఆమె కస్తూరి కోరట్కర్. మిసెస్ నరేంద్ర" ఏమనుకుంటున్నారో జాగ్రత్త అన్నట్టు చూసింది.

గుండె ఝల్లుమన్నది ఆనంద్‌కు. అయితే తను విన్నది ఊహించింది నిజమేనన్నమాట. మనసు కలవరపడినట్టూ - ఆందోళనగా ఉన్నట్టూ పైకి కనబడనీయకుండా సర్దుకుని "ఆమెనే నేను చూడాలనుకున్నది" అన్నాడు.

"వాళ్ల బాచ్ ఒక అరగంట క్రిందటే కాలేజికి వెళ్లింది. ఆమెను కలుసుకోవాలంటే సాయంత్రము మూడుగంటల తరవాత రండి" అని తనపని చూసుకోవటం మొదలు పెట్టింది.

తలవంచుకుని గేటుదాటి ఏంచేయటానికి తోచక బజార్లన్నీ తిరిగి పన్నెండు గంటలకు ఇల్లుచేరుకున్నాడు ఆనంద్. భోజనం కాగానే నిద్ర ముంచుకుని వచ్చింది.

టీ కప్పు ఖాళీచేసి పినతల్లి చేతికిస్తూ "నరేందర్ పెళ్లిమాట నిజమే పిన్నీ. సుమన పెళ్లి కాకముందే అయిందంటావా?" అన్నాడు.

ఎప్పుడయిందోగాని ఈ మధ్యనే బయటపడ్డది. ఈ అమ్మాయి తండ్రి ఇప్పుడు స్టేట్సులో ఉన్నాడు. ఈ చదువుకాగానే ఈ అమ్మాయిని కూడా పిలిపించుకుంటాడట. ఈ మధ్యనే అంటే నాలుగేళ్ల క్రిందటే వెళ్లాడు ఈ అమ్మాయిని హాస్టల్లో ప్రవేశపెట్టి. పిల్లకు తల్లిలేదు."

"అయితే తండ్రి వెళ్లిన తరువాతనే పెళ్లయిందంటావా?" ఆశ్చర్యం వేసింది ఆనంద్‌కు.

"కోర్సుపూర్తి కాకుండానే పెళ్లి చేస్తాడా? ఈ కోర్సే కాకుండా పైచదువులు కూడా చెప్పించాలనుకున్నాడట తండ్రి. ఈ పెళ్లి ఆయన వెళ్లినతరువాత జరిగిందే ననిపిస్తోంది." ఆమె తీరికగా గోడకానుకుని పీట మీద కూర్చుంది.

"తండ్రికి తెలియకుండా అయిందా? ఆయన సమ్మతితో ఇక్కడ జరిగిందా? ఒక్కతే ఇంతపని చేసిందంటావా పిన్ని?" మాటల్లోకి పినతల్లిని దింపాడు ఆనంద్.

ఇటువంటి కబుర్లు ఎవరికయినా రుచిగానే ఉంటాయి. కుతూహలాన్ని మనసులోనే అదుముకుంటారు కొందరు. కాని ఆనంద్ పినతల్లి కుసుమాబాయి దాచుకోలేదు.

ఆ మధ్య ఒక పుకారు బయలుదేరిందిరా. ఈ అమ్మాయి విషయంలో కాలేజిలో ఏదో గొడవ జరిగిందట. ఒక సాయంకాలపువేళ ఈ అమ్మాయి బజారునుంచి తన స్నేహితురాలితో వస్తుండగా నలుగురు విద్యార్థులు చెయ్యిపట్టి సందులోకి ఈడ్చుకుపోయారనీ, ఆ వెంట ఉన్న పిల్ల అరిచి నలుగురినీ పోగు చేసిందనీ, ఆ విద్యార్థులు ఆ పిల్లను వదిలిపెట్టి పారిపోయారనీ చెప్పుకున్నారు. ఇది జరిగాక నరేందర్ ఆ పిల్లను రిజిస్టర్ మ్యారేజి చేసుకున్నాడని అంటారు." అంతా చెప్పిన తరువాత ఆమెకు హృదయం తేలికపడినట్లయి గుండెమీద చేత్తో రాసుకుంది.

ఆనంద్‌కు తన సమస్యకు దారి దొరికినట్టూ లేదు - దొరకనట్టూ లేదు. సూత్రానికి మొదలూ చివరా అంతుపట్టలేదు. బరువుగా నిట్టూర్చి బట్టలు మార్చుకుని హాస్టలు వైపుకు వెళ్లాడు.

ఆనంద్‌ను చూడగానే వార్డెన్ కస్తూరిని పిలిపించింది.

సామాన్యమైన వాయిల్ చీరె కట్టుకుని చెదరిన తలవెంట్రుకలతో కస్తూరి "నమస్తే" అంటూ ఆనంద్ ముఖంలోకి చూసింది.

రంగు చామనచాయే గానీ ఆకర్షణీయమయిన కనుముక్కు తీరు - డాక్టరు కోటు పుస్తకాలు మోయగలదా అని సందేహం కలిగేటంతటి సన్నమూ - అంత పొడుగూ కాక అంత పొట్టీ కానటువంటి దేహమూ - పెద్ద పెద్ద కళ్ళతో ఆనంద్‌నే కన్నార్పకుండా చూస్తూ నిలబడ్డది కస్తూరి.

"కూర్చోండి" తన కెదురుగా ఉన్న కుర్చీ చూపించాడు ఆనంద్.

ముళ్లమీద కూర్చున్నట్టుగా కూర్చుంది కస్తూరి.

"నరేందర్ తల్లి నాకు అక్కవరస. ఇక్కడికి వస్తుంటే ఈ జాకెట్టు బట్ట, మిఠాయి నీకు ఇవ్వమని ఇచ్చింది" ఆమె చేతికి అందించాడు.

కస్తూరి ముఖంలో అతడికి ఏ భావమూ గోచరించలేదు. నిర్వికారంగా ఉంది. వాటినందుకుని ఏమనాలో తెలియక "థాంక్స్" అన్నది.

మీరింకా హాస్టల్లోనే ఉన్నారా? మీరజ్ హాస్పిటల్లో ఆయన కొక క్వార్టర్సు ఇచ్చారుగా. అక్కడే ఉంటారనుకుని వెళ్లాను. ఎవరూ లేరు." సామాన్యంగా అన్నట్లే అంటున్నాడుగాని ఆమె ముఖంమీదనే దృష్టినంతా నిలిపి ఉంచాడు.

"నేనెప్పుడూ హాస్టల్లోనే ఉంటాను. నేనెప్పుడూ ఆయన క్వార్టర్సులోకి వెళ్లను." తలవంచుకునే మెల్లగా అన్నది.

"అయితే ఆయనే వస్తూంటారా ఇక్కడికి?" జవాబుకోసం ఆసహనంగా చూశాడు.

"ఇది ఆడపిల్లల హాస్టలు కదా. మగవాళ్లు లోపలికి రాకూడదు. విజిటర్సు వచ్చి ఈ గదిలో వార్డెన్ అనుమతితో మాట్లాడవచ్చు, అంతే. ఆయన కూడా నెలకొకసారి వస్తారు, పలకరించి వెళ్తారు" అన్నది. మళ్లీ ఆమె ముఖంలో కంఠధ్వనిలో నిర్వికారమే కనుపించింది ఆనంద్‌కు.

"అలాగా. మా అక్క ఇక్కడి సంగతులు అడుగుతుంది కనుక వచ్చాను. నేనేం శ్రమ ఇవ్వలేదు కదా, మరి వస్తాను" అంటూ లేచాడు ఆనంద్.

అతడికంటె ముందుగానే ఆ గదిదాటి గబగబా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్లిపోయింది కస్తూరి.

అవిల్ సుమన చందావర్కర్ తనను గురించి ఏమనుకుంటున్నారో? క్వార్టర్సులో దించి ఎటో వెళ్లిపోయాడని తిట్టుకుంటున్నారేమో? ఇప్పుడు వాళ్ల దగ్గరికి వెళ్లటమా లేక పినతల్లి ఇంటికి వెళ్లటమా అన్న ఆలోచన తెగక మెల్లగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ హాస్టలు ఆవరణం దాటాడు ఆనంద్.

4

"డాక్టర్ నరేంద్ర లేకపోతే ఏం? ముందు ఆయన అసిస్టెంట్సుకు నిన్ను చూపిస్తాను పద" అన్నాడు డాక్టరు రమణ ఇంటికి వస్తూనే.

"తొందరంటావేం? మణి వచ్చి నాలుగు రోజులయింది. నరేంద్ర సెలవు పెట్టాడని అంటున్నారు. ఈ లోపల అసిస్టెంట్సు చూస్తే ఏం? సంగతేమిటో చెబుతారుగా" అన్నాడు అసహనంతో- ఎదురుగా వచ్చిన రాధమ్మతో.

"ఏవో జబ్బని అక్కడ తేల్చారట కదా?" అన్నది రాధమ్మ.

"ఇదిగో! వాళ్లమాట వీళ్లమాట నాతో చెప్పకు. అందరూ మెడిసన్ చదువుతారు కాని- కొందరే నికరమయిన డాక్టర్లుగా తేల్తారు. మణీ! కాఫీ తాగి మూడుగంటలకు సిద్ధంగా ఉండు" అన్నాడు డాక్టరు రమణ.

మణిని నరేంద్ర అసిస్టెంట్సు ఇద్దరు పరీక్ష చేశారు.

"మీరనుకున్న జబ్బుకాదు. ఒక చిన్న ఆపరేషన్ చేయాలి" అన్నారు.

ఇంటికి రాగానే డాక్టరు రమణ రాదమ్మను పిలిచి "చూశావా? నే నన్నంతా అయింది. ఏదో పెద్ద జబ్బని భయపడ్డాడు. ఇలాగే తెలిసీ తెలియక రోగులను భయపెడుతూ ఉంటారు డాక్టర్లు. మణీ, నరేంద్ర వచ్చేవరకూ హాయిగా ఇటూ అటూ తిరుగు. అతడు రాగానే ఆపరేషను చేయిస్తాను" అన్నాడు.

చూడామణి మనసు తేలికపడ్డట్టయింది. ఆపరేషన్‌గురించి గంపెడు భయంతో వచ్చాడు. జబ్బు మాటేమోగాని తను కళ్లద్దాలతో బాగా కన బడకపోయినా చదవగలుగుతున్నాడు. ఈ ఆపరేషను చేయించుకుంటే బాగా చదువుకోగలుగుతాడు.

డాక్టర్ నరేంద్ర వచ్చేవరకూ నిశ్చింతగా ఇంట్లో ఉన్న పాత ఇంగ్లీషు వీక్లీలూ ఇతర పుస్తకాలూ చదువుతూ కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు చూడామణి. విసుగుపుట్టినప్పుడు హాస్పిటల్ చుట్టుపక్కలంతా తిరిగి వస్తూ ఉండేవాడు. బజార్లన్నీ తిరిగి భోజనంవేళకు ఇల్లు చేరుకునేవాడు.

హాస్పిటల్ పక్కసందుగుండా వెళ్లి అరటిపళ్ళు బేరంచేస్తున్నాడు చూడామణి. భుజంమీద బరువు పడగానే వెనక్కు తిరిగిచూసి "మీరా" అన్నాడు ఇంగ్లీషులో.

"జ్ఞాపకం ఉన్నానుకదా. మీరింకా ఆపరేషను చేయించుకోలేదూ?" అడిగాడు అనిల్.

''డాక్టరుగారు ఊళ్లో లేరట. రాగానే చూపించుకుంటాను.'' అన్నాడు చూడామణి.

"ఏమన్నా పని ఉన్నదా మీకు? లేకపోతే అలా పోదాం రండి.''

ఇద్దరూ నడుస్తూ బయలుదేరి, సంగ్లీ వెళ్లారు. హోటల్లో టిఫిన్ తీసుకుని కాలేజి ముందుగా నడుస్తూ కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. వాళ్ల ముందుగా విద్యార్థినీ బృందము కోట్లు చేతులుమీద వేసుకుని నవ్వుకుంటూ హాస్టల్ వైపుకు వెళ్లారు.

వాళ్ల నొక్కొక్కళ్లనే పరిశీలనగా చూశాడు అనిల్.

"వీళ్లందరికీ ఉద్యోగాలు? పెళ్లిళ్లు?" అన్నాడు చూడామణి.

"ఉద్యోగాలు వస్తాయి. పెళ్లిళ్లూ అవుతాయి." అన్నాడు ముఖము ఒక మాదిరిగా పెట్టి అనిల్.

"కొందరు డాక్టర్లకు పెళ్లి సమస్యేకాదు. మహాలక్ష్మి అని ఒక గొప్ప గైనకాలజిస్టు ఉంది మా ఊళ్లో. ఆమె డెబ్బైఏళ్ల కన్య" అన్నాడు చూడామణి.

"కన్యలూ ఉన్నారు, పెళ్లిళ్లు చేసుకున్న వాళ్లూ ఉన్నారు. ఈ ఈ పెళ్లిళ్ళు ఉన్నాయే - అన్ని కాలాలల్లో ఒక్కమాదిరిగాలేవు. అందరికీ ఒక్క మాదిరిగాలేవు. కన్యను పెద్దలు ఇస్తామనటం పోయింది. ప్రేమ వివాహాలు జరగటం చూస్తున్నాము. కొన్నికొన్ని కక్కుర్తి వివాహాలు కూడా చూస్తున్నాము. మరికొన్నిటిని అవసరముకోసం చేసుకున్న వివాహాలనూ చూస్తున్నాము. కొన్నాళ్లకు మనదేశంలోకూడా ఆడపిల్ల కనబడితే పెళ్లి చేసుకోమంటుందేమోనని మగపిల్లలు భయపడే రోజులు వస్తాయి. చూస్తూ ఉండండి," అనుభవజ్ఞుడిలా ఉపన్యాసం దంచుతున్నాడు అనిల్.

విరగబడి నవ్వాడు చూడామణి.

"ఎందుకా నవ్వు?" తెల్లబోయినట్టు చూశాడు అనిల్.

"ఎందుకా? మనిద్దరం ఇంకా బ్రహ్మచారులం. పెళ్లిళ్లను గురించి ఆడపిల్లలను గురించీ అలా మాట్లాడకూడదు."

"నేను సరేగాని మీరుకూడా బ్రహ్మచారులేనా ? నలభై సంవత్సరా లుంటాయేమో కదూ ?" అన్నాడు ఆశ్చర్యపడుతూ అనిల్.

"అవును. ఇంకా పెళ్లి చేసుకోవటానికి తటపటాయిస్తున్నాను."

"ఎందుకు ?"

"ఎందుకేమిటి ? పెద్దవాళ్లు చేస్తే చటుక్కున అయిపోతుంది. మనమే వెతుక్కుని చేసుకోవాలంటే అన్నీ అనుమానాలే వస్తున్నాయి. ఒకటి రెండు సంబంధాలు అంతా నిశ్చయమైన తరువాత చిట్లిపోయాయి" అన్నాడు చూడామణి పెదవులు చప్పరిస్తూ.

"కొందరు మంచి ఎన్నికే చేసుకుంటారు."

"ఆ పని నావల్ల కాలేదు."

అంతలో వాళ్లముందునుంచే టాంగాలో ఇద్దరమ్మాయిలు కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వెళ్లారు.

"అదుగో చూడండి. అందులో కూర్చున్న అమ్మాయిలలో ఒకరు ఎమర్జన్సీ పెళ్లిచేసుకున్నారు." అనిల్ టాంగాలో కూర్చున్న కస్తూరి వైపు చూపించాడు.

"అంటే ?"

"అంటే ఏంలేదు. ఆ అమ్మాయి ఏదో చిక్కులో పడ్డది. భర్త అనే అంగరక్షకుడు కావలసివచ్చాడు. ఒకమహానుభావుడు వచ్చి ఆదుకుని పెళ్లిచేసుకున్నాడు." దూకుడుగా అన్నాడు అనిల్.

తిరిగి ఇద్దరూ ఏవో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ మెల్లిగా మీరజ్ చేరుకున్నారు.

ఆరాత్రి భోజనాలయిన తరువాత అక్క దగ్గర కూర్చుని తిరుగు ప్రయాణం సంగతి ఎత్తాడు అనిల్.

ఇక్కడ పెద్ద డాక్టరమ్మ ఒకరు ఉన్నారు. అమె ఒంటరిగా ఉంటోందిట. సూపర్నెంటుతో మాట్లాడి నాకు రెండువందల రూపాయల ఉద్యోగమిప్పిస్తానంది. తన ఇంట్లో ఒకగదిలో ఉండమన్నది. చూడు అనిల్ నేనిక్కడ ఉద్యోగంచేస్తూ కొంతకాలం ఉంటాను." తమ్ముడి తల నిమురుతూ కన్నీళ్లతో అర్థించింది సుమన.

"ఎవరూ లేనట్టుగా ఆ డాక్టరుదగ్గర ఉంటావా?" తలఎత్తి అక్క ముఖంలోకి చూశాడు.

"నేను మళ్లా ఇంటికి రాలేనురా? నా ముఖం చూస్తున్న కొద్దీ నాన్నకు విచారం మరీ ఎక్కువవుతుంది. నేనది చూడలేను." ముఖం పక్కకు తిప్పుకుని కళ్లు చేత్తో తుడుచుకుంది.

అనిల్‌కు పట్టుదల ఎంత ఉన్నదో జాలి అంత ఉంది. సుమన కన్నీళ్లు చూడలేక మెలికలు తిరిగాడు.

పొద్దున్నే లేచి ఇద్దరూ సుమన చెప్పిన డాక్టరు ఇంటికి వెళ్లారు. ఆమె అప్పుడే కాఫీ టిఫిన్ తీసుకుని విరామంగా కుర్చీలో కూర్చుని మెడికల్ జర్నల్ తిప్పి చూస్తున్నది. వీళ్లిద్దరినీ చూడగానే సాదరంగా ఆహ్వానించింది.

సుమన తమ్ముడిని ఆమెకు పరిచయం చేసింది. అనిల్ ఆమెతో కొంత సేపు మాట్లాడాడు. ఒకపోస్టు ఉన్నమాట నిజమేననీ సూపర్నెంటుతో చెప్పి ఇప్పిస్తాననీ అన్నది డాక్టరు. తన ఇల్లంతా చూపించింది. ఒక పక్కగా ఒక పెద్దగదీ దానికి ఆనుకుని నీళ్లగదీ ఉన్నాయి. ఆ ప్రత్యేక మయిన గది సుమనకు ఇస్తానన్నది డాక్టరు.

ఆమె ఆప్యాయంగా వాళ్లిద్దరికీ టీ బిస్కెట్లు ఇచ్చింది.

ఆమె ఆదరానికి కృతజ్ఞతలుతెలిపి సుమన అనిల్ బైటికి వచ్చారు.

కొంతదూరం వచ్చిన తరువాత "ఈ డాక్టరు పరంజ్యోతిని చూస్తే నాకు మన ఊళ్లో మన యింటివెనక ఉన్న చుక్కమ్మ జ్ఞాపకం వస్తోంది. పొట్టిగా - చిన్న కళ్లు - పెద్దనుదురు - పొడుగు ముక్కు - చుక్కమ్మే అంతా." నవ్వాడు. సుమన కూడా అతడితోపాటు నవ్వింది.

"చుక్కమ్మవంటి రూపమేగాని మనసు ఎవరికీ పద్దు బాబూ ? - ఆమెకెంత తెలివి ఉన్నదో అంత క్రౌర్యము ఉన్నది." ఇద్దరూ నవ్వుకున్నారు.

ఆ మరునాడు తండ్రితో అనిల్ ఊరికి ప్రయాణమయ్యాడు. సుమన స్టేషన్‌కు వెళ్లింది.

అంతవరకూ బిగబట్టుకుని ఉన్న చందావర్కరు రైలు ఎక్కబోతూ 'సుమా' అంటూ బిగ్గరగా ఏడ్చేశాడు.

రెప్పలతో కన్నీళ్లను అదుముకుంటూ తండ్రిని రైలెక్కించి సర్ది కూర్చోబెట్టింది. అనిల్ ముఖం ఎర్రగా చేసుకుని తండ్రి పక్కనే కూర్చుని ఆయన భుజంమీద చెయ్యి వేశాడు. ఆనంద్ జంకుతూ పక్కనే నిలబడ్డాడు.

"అనిల్ ! నిన్నిట్లా పంపిస్తాననుకోలేదు. నేనంతా పరిష్కారం చేస్తానని మిమ్మల్నందరినీ నమ్మించి బయలుదేరదీశాను. నా చేతనైనంత వరకూ ప్రయత్నం చేస్తాను అనిల్. నన్నురీ క్షమించు" గడ్డం పట్టుకున్నాడు ఆనంద్.

"నీవు సుమనక్కను కనిపెట్టుకుని చూడు. నా పరీక్షలు కాగానే నేను వచ్చేస్తాను. మంజు జాగ్రత్త" మరీ మరీ చెప్పి కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు అనిల్.

చందావర్కరు కళ్ళు తెరచి సుమనను చూడనేలేదు. ఆమె కనబడకుండా కండువాతో కళ్ళు కప్పుకున్నాడు.

రైలు కదిలిపోగానే సుమన, ఆనంద్ క్వార్టర్సుకు తిరిగి వచ్చారు. సుమన ఆనంద్‌తో తను డాక్టరు పరంజ్యోతి యింటికి మారుతున్నట్టుగా చెప్పింది. ఆనంద్ ఆమెను సామాన్లతో డాక్టరు ఇంటికి చేర్చాడు, ఇంటికి తాళంవేసి నౌకరుచేతికిచ్చి– "అందరూ వెళ్ళిపోయారని డాక్టర్‌సాబ్ వస్తే చెప్పు" అని సంగ్లీ బయలుదేరాడు ఆనంద్.

డాక్టరు పరంజ్యోతి చూపించిన గదిలో సుమన తన బెడ్డింగు పరుచుకొని మంజు పక్కన పడుకుంది. ఆ రాత్రికి భోజనాన్ని గురించిన సమస్యలేకుండా కాంటీనులో తను చపాతీ తీసుకుంది. మంజుకు పాలు రొట్టె ఇప్పించింది. తండ్రి ఇంటికి వెళ్ళిన తరువాత సుమనకు మనసు ఒకవిధంగా తేలికపడ్డది. ఇప్పుడు తను ఇబ్బందులు పడుతుంటే చూసి కన్నీరు పెట్టేవారు లేరు. తండ్రి ఇచ్చిన ఆరువందల రూపాయలు భద్రంగా పర్సులో పెట్టుకుంది. డాక్టరు పరంజ్యోతి ఇంట్లో ఆ పెద్ద దిక్కు చాటున ఏ చిన్న ఉద్యోగమయినా చూసుకుని కాలం గడపటమే ప్రస్తుత కర్తవ్యమనుకుంటూ కన్ను మూయటానికి ప్రయత్నిస్తోంది.

చేతివేళ్లతో తలుపుకొట్టిన శబ్దమయితే లేచి తలుపు తీసింది.

"సుమనా డియర్. రాత్రికి భోజనం నాతో చెయ్యాలి" అంటూ లోపలికి వచ్చింది డాక్టర్ పరంజ్యోతి.

"క్షమించండి. నేను వచ్చేటప్పుడే కాంటీనులో భోజనం చేసి వచ్చాను" చీరె సవరించుకుంటూ నిలబడ్డది సుమన.

"పాప ?"

"పాపకూడాను."

"నో. నో. అలా వీల్లేదు. నాతోకూడా ఏదయినా తీసుకోవాలి. రా" బలవంతంగా సుమనను తీసుకువెళ్ళింది. ఇద్దరూ బల్లదగ్గర కూర్చున్నారు. నౌకరు డాక్టరు పరంజ్యోతికి ఆమె మామూలు భోజనం తీసుకు వచ్చాడు. ఆమె బలవంతమ్మీద సుమన కప్పుతో పాలు తాగింది. డాక్టరు చాలా ఉల్లాసంగా కబుర్లు చెప్పింది. తనకు ఒక తమ్ముడు అక్క చాలా దూరదేశంలో ఉన్నారనీ వాళ్ళనుచూసి ఐదు సంవత్సరాలయిందని విచారంగా చెప్పింది. ప్రతి వారం ఉత్తరాలు వ్రాసుకుంటారని గర్వంగా అన్నది.

ఇద్దరూ డ్రాయింగురూములోకి వచ్చారు. డాక్టరు రేడియో ట్యూను చేసింది. రాత్రి పడుకోబోయేటప్పుడు ఆమెకు తన డైరీ తెరిచి చూసుకోవటం అలవాటు. డైరీ అంతా ఒకసారి తిరగేసి చూసుకుని పాకెటులో నుంచి ఒకచిన్న ఫోటో తీసి తదేకంగా ఐదు నిమిషాలపాటు చూసి తిరిగి పాకెటులో పెట్టేసింది. దాని తరువాత ఆమె ముఖం గంభీరంగా ఉండటం— కళ్ళలో తడి సుమన గమనించింది.

ఆ తరువాత డాక్టరు సుమన ఊరి సంగతులన్నీ అడిగి తెలుసుకున్నది. చివరకు సుమన ఆ ఊరు వచ్చిన కారణమడిగింది చాలా సున్నితంగా.

"మార్పుకోసం ఈ ఊరు వచ్చాను. ఉన్నంత కాలం ఏదో చిన్నదయినా ఉద్యోగం చేయాలని ఆశ."

ఇద్దరికీ సంబంధించని కబుర్లు ఎన్నో చెప్పుకున్నారు. లేచి తన గదిలోకి వెళ్ళబోయేముందు "నన్ను మమ్మీ అని పిలవరాదూ? నాకెంతో ఆనందంగా ఉంటుంది" అన్నది డాక్టరు వేడుకుంటున్నట్టుగా.

"మీకంత కోరికగా ఉందా మమ్మీ అని పిలిపించుకోవాలని?" కళ్ళు పెద్దవిచేసి ఆశ్చర్యంగా అడిగింది సుమన.

"అవును డార్లింగ్. నాకు నీ ఈడు కూతురు ఉండొచ్చు. మాకు వయసు బైటికి కనబడదు. ఎందుకంటే పెళ్ళిళ్ళు కాలేదు కనుక మీకట్లా కాదు. ఎప్పుడూ వయసు లెక్కబెట్టినట్టుగా పెళ్ళి-ఏటా ఏటా కాన్పులూ-పిల్లలనుబట్టి తల్లి ఏళ్ళు లెక్కపెట్టవచ్చు" తమ నాగరకత సంప్రదాయం నిస్సారమన్నట్టు పెదవులు వంకరగా తిప్పింది డాక్టరు.

ఆమెవంకే ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నిలబడిపోయింది సుమన. పెళ్ళి చేసుకుని తను ఏం సుఖపడింది కనుక ? పెళ్ళిళ్ళు చేసుకోగానే సరా ? జీవితాలలో పెళ్ళి అక్షరాలా అన్వయం కావద్దూ ?

"చదువు కాగానే పెళ్ళిచేసుకుందామంటే...ఏదో...ఏదో.... అలా జరిగి పోయింది కాలం." తల వంచుకుని ఇటునుంచి అటూ - అటునుంచి ఇటూ పచార్లు చేసింది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

"మీకు స్వాతంత్ర్యము ఎక్కువకదూ డాక్టర్. పెళ్ళి విషయంలో మా కెక్కువ స్వాతంత్ర్యం లేదు. పెళ్ళి చేసుకుతీరాలి అంటారు తల్లి దండ్రులు. ఎన్నిక చేసుకునే స్వాతంత్ర్యం కొందరు తల్లిదండ్రులు ఇస్తారు. కొందరు అదీ ఇవ్వరు. ఏదయినా మొత్తమ్మీద ఆడపిల్ల పెళ్ళి చేసుకునే తీరాలంటారు, మాలో" అన్నది సుమన.

"ఒకవిధంగా చూస్తే అదే సరైన నిర్ణయమనిపిస్తున్నది. మనకు స్వాతంత్ర్యము ఉన్నప్పటికీ ఎంతమంది దాన్ని సద్వినియోగం చేస్తున్నారు ? వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం అన్నమాట ఎంతమందికి అర్థమయింది ? జీవితాన్ని చక్కబరచుకోవటం అందరికీ చాతనవునా ? సంప్రదాయాన్ని ఎగరగొట్టి పారవేయటం సులభం కాని--దాన్ని కాలదన్ని బాగుపడ్డవాళ్ళు చాలా తక్కువమంది కనిపిస్తారు నా కళ్ళకు." డాక్టరు పరంజ్యోతికి సిగరెట్లు తాగే అలవాటుంది. చాలా సేపటినుంచీ అణుచుకుంటున్నది.

చివరకు- "డియర్, నేను సిగరెట్టు తాగితే నీకేమయినా అభ్యంతరమా ?" బల్లమీద ఉన్న పాకెట్ అందుకుంటూ అభ్యర్థనగా అన్నది.

"అయ్యో, డాక్టర్, మీకు నా అభ్యంతరమేమిటి?" సిగ్గుపడింది సుమన.

డాక్టరు పరంజ్యోతి సిగరెట్టు వెలిగించి రెండు దమ్ములు పీల్చి "అయితే డార్లింగ్, మీ ఆయన ఎట్లా ఉంటాడు ? ఎక్కడున్నాడు ?" ప్రశ్నించింది.

సుమనకు పిడుగుపడ్డట్టయింది. వణుకు పుట్టింది. పై చదువులకు విదేశాలకు వెళ్ళారు. తొణక్కుండా బెణక్కుండా నోటికి వచ్చినమాట అనేసింది.

"ఏమిటి? డాక్టరా? ఇంజనీరా ?" కుతూహలం పెరిగింది డాక్టరు పరంజ్యోతిలో.

"ఇంజనీరు" మరో పెద్ద అబద్ధం ఆడేసింది.

కొంతసేపు ఏవో పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకుని గుడ్‌నైట్ అంటూ ఎవరి గదులకు వాళ్ళు చేరుకున్నారు.

మరునాడు ఉదయం ఎనిమిది గంటలకు సుమనను వెంటతీసుకుని డాక్టరు పరంజ్యోతి సూపర్నెంటు దగ్గరికి వెళ్ళింది.

ఆ పోస్టులో పనిచేస్తున్న ఆయన ఆరునెలలు సెలవుపెట్టాడు. కనుక ఆ ఆరు నెలలూ సుమనకు ఇస్తానన్నాడు. రెండువందల పాతిక జీతం. వాళ్ళలో మాట్లాడుతూ ఆర్డర్సు టైపు చేయించి ఇచ్చాడు.

సుమనకు కొండెక్కినంత సంతోషం కలిగింది. అందుకు బాధ్యురాలయిన డాక్టర్ పరంజ్యోతిపట్ల, అడగగానే ఉద్యోగమిచ్చిన సూపర్నెంటుపట్ల కృతజ్ఞత కొద్దీ ఎనలేని గౌరవము కలిగింది.

నాలుగు అంగల్లో గదికి చేరుకుని నౌకరు చేతిలోనుంచి బిడ్డను తీసుకుని ముద్దుపెట్టుకుంది. సంతోషం కొద్దీ గుండెకు హత్తుకున్నది. డాక్టరు పరంజ్యోతి వంటమనిషితో మాట్లాడి ఒక ఆయాను కుదుర్చుకున్నది. బజారుకు వెళ్ళి ఒక స్టౌ, వంటసామాన్లు కొనుక్కున్నది. తన కాపరానికి తగిన ఏర్పాట్లన్నీ చేసుకుని మరునాడు డ్యూటీలో చేరింది.

సుమన ఉద్యోగము గుమాస్తా ఉద్యోగం లాంటిది. ఆ హాస్పిటల్లో ఉన్న రోగుల సంఖ్య, ఏ రోగికి ఎటువంటి ట్రీట్‌మెంటు జరిగినదీ, ఎన్ని ఆపరేషన్లు జరిగిందీ, ఎన్ని పురుళ్ళు అయిందీ, ప్రతి వార్డునుంచీ వివరాలు తెప్పించుకుని ప్రతినెలా పట్టిక తయారు చెయ్యాలి.

వంటచేసుకుని పాపతోకూడా అన్నీ సర్దుకుని ఉద్యోగ ధర్మం నెరవేరుస్తూ, దినం విడిచి దినం తండ్రికి ఉత్తరాలు వ్రాస్తూ ధైర్యాన్ని సడలనివ్వకుండా రోజులు గడుపుతున్న సుమన ఒక నెల జీతం అందుకున్నది.

హాస్పిటల్లో ఆమె పేరు సుమన చందావర్కారు.

ఒక్కొక్కరోజు డాక్టరు పరంజ్యోతి అంటుంది "డియర్, ఎందుకు బాధపడతావు ? మా నౌకరుచేత పని చేయించుకో. నీవు నాతోపాటు భోజనం చెయ్యి" అంటూ బలవంతం చేస్తుంది.

"వద్దు డాక్టర్ వద్దు. నాకు ఇలా ఉంటే కాస్త కాలక్షేపంగా ఉంటుంది. పని తక్కువయితే దిగులు ఎక్కువవుతుంది" అంటూ ప్రాధేయపూర్వకంగా సుమన వాదిస్తుంది.

ఆ రోజు రాత్రి భోజనాలయిన తరువాత ఇంటిముందు కుర్చీలు వేయించుకుని కూర్చున్నారు. మంజు నిద్రపోయింది కనుక సుమన తీరికగా డాక్టరు పరంజ్యోతితో కబుర్లలోకి దిగింది.

పుచ్చపువ్వులా ఉన్నది వెన్నెల. ప్రకృతంతా చల్లదనం ఆవరించుకున్నది. ఆ ఇద్దరి హృదయాలలో తీయటి భావాలేవో మెదులుతున్నాయి. ఇద్దరూ చాలా సేపు గంభీరంగా కూర్చున్నారు.

ఉన్నట్టుండి "ఒక్కొక్క రోజు ఈ ఉద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చి ఎటైనా వెళ్ళిపోదామనిపిస్తుంది నాకు" అన్నది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

"మీ విజ్ఞానంతో - అనుభవంతో ఎంతోమంది రోగులకు ఆరోగ్యాన్ని ప్రసాదిస్తున్నారు. ఎంతోమందికి ప్రాణదానం చేస్తున్నారు. మీ ఉద్యోగం అన్ని ఉద్యోగాలకంటె ఘనమైనది. అటువంటి ఉద్యోగాన్ని మానుకుని ఏంచేయాలని? ఎక్కడికి వెళ్ళాలని?" వయసుకు చిన్నదయినా మందలించబోయింది సుమన.

"ఎంతమందికి ప్రాణదానం చేసినా నా మనసుకు తృప్తిలేదు. ఏదో వెలితి పీడిస్తూఉంటుంది" పెదవులు మెలికలు తిప్పింది డాక్టరు.

ఆశ్చర్యంతో ఆమెవంకే చూస్తోంది సుమన.

"ఒకచిన్న పొరబాటువల్ల నా జీవితమే మారిపోయింది. అది నా అహంకారం కొద్దీ చేసిన పొరబాటు - ఇప్పుడు దాన్ని దిద్దుకొనే అవకాశం లేదు." బరువుగా నిట్టూర్చింది డాక్టరు.

ఇంకా కొంత సేపు అలాగే కూర్చుంటే డాక్టరు పరంజ్యోతి తన మనసులో ఉన్న కల్లోలాన్ని బైటపెట్టేదేమో. కాని మంజు లేచి ఏడ్చింది. సుమన లేచి లోపలికి వెళ్ళింది.

ఆమె వెళ్ళినవైపే చూస్తూ "చేతులారా జారవిడుచుకున్నాను అభాగ్యురాలిని" అనుకుంటూ లేచింది డాక్టర్ పరంజ్యోతి.

5

చూడామణికి మంచి పళ్ళతోట ఉంది. సపోటా, మామిడి, నారింజ, నిమ్మ విరివిగా కాసి అతడికి మంచి ఫలసాయాన్ని అందించేవి. క్రమంగా ఆ చెట్లన్నీ ఇప్పుడు కాపు తగ్గి ఒక్కొక్కటే నిలువునా ఎండిపోవటం మొదలు పెట్టాయి. కొత్త రకాలయిన ఎరువులు వేసిచూసినా ఫలించలేదు. ఆ చెట్లన్నీ అతడి తాతగారు వేసినవి. బహుశః వాటి వయసు మీరిందేమో ననుకుని వాటినన్నిటినీ క్రిందటి సంవత్సరము తీయించి తోటంతా దున్నించాడు. వ్యవసాయశాఖ వారిని సంప్రతించి కొబ్బరి మొక్కలు తెప్పించి వేశాడు. ఆ పది ఎకరాల తోటలో ఒకచిన్న పూరిగుడిసె మాలీలకు వేశాడు. తండ్రీకొడుకులు తోటకు కాపలాగా ఉంటూ చెట్లకు మోట బావిలోనుంచి నీరు తోడిపోస్తారు. ఈ సంవత్సరము ఎలక్ట్రిసిటీ పెట్టించాడు. ఇంజను సప్లైచేసిన నీరు కాలవలగుండా ప్రతిచెట్టుకూ అందుతుంది. తను వెళ్ళినప్పుడు ఉండటానికి చుట్టుగుడిసె వేయించుకుని దానిలో ఆధునిక సౌకర్యాలన్నీ చేసుకున్నాడు.

చూడామణికి గ్రంథపఠనముంటే ఆకలిదప్పులు ఉండవు. లైబ్రరీలన్నీ అతడు ఎరిగినవే వాటిలోఉన్న ఆంధ్ర ఆంగ్ల ఉరుదూ గ్రంథాలన్నీ చదువుతాడు. ప్రతి పుస్తకమూ చదివి నోట్సు తయారుచేస్తాడు. అన్ని విషయాలమీద ఉపన్యాసాలివ్వగల విజ్ఞానము ఉన్నది. ఇంగ్లీషు జర్నల్సుకు అప్పుడప్పుడు వ్యాసాలువ్రాస్తూ ఉంటాడు. ఇటీవల జ్యోతిషములో కూడా పరిచయము సంపాదించాడు. ప్రాక్పశ్చిమ జ్యోతిశ్శాస్త్రాలను చదవటానికి గ్రంథాలు తెప్పించుకున్నాడు. అతడికి స్నేహితులు చాలా తక్కువ. తనతో సమానంగా మాట్లాడగలశక్తి ఉన్నవాళ్లవైపుకే అతడి మనసు మొగ్గుతుంది.

చూడామణి మీరజ్ వచ్చినప్పటి నుండీ గ్రంథపఠనంలేక ఏమీ తోచనట్టుగా ఇటూ అటూ తిరుగుతున్నాడు. చిన్న చిన్న పత్రికలూ జర్నల్సూ అతడికి ఆనటం లేదు. వచ్చిన వారంరోజుల్లో మూడు సినిమాలు చూశాడు.

ఇదిగో అదిగో అంటూ వారం రోజులు గడిచిన తరువాత డాక్టరు నరేంద్రతో మాట్లాడి రమణ ఆపరేషన్ ఏర్పాటు చేశాడు.

ఆపరేషన్ చాలా చిన్నది. కాని పేరుమోసిన డాక్టరు చేశాడు. చూడామణి కెంతో సంతృప్తి కలిగింది. డాక్టర్ నరేంద్రతో కరచాలనం చేస్తూ తన సంతృప్తినంతా వ్యక్తంచేశాడు చూడామణి. హాస్పిటల్లోఉన్న నాలుగురోజులూ డాక్టర్ నరేంద్ర చూడామణి దగ్గరికొచ్చి మాట్లాడిస్తూ ఉండేవాడు. భుజమ్మీద చెయ్యేసి ఎంతో ఆత్మీయంగా కబుర్లుచెప్పేవాడు.

"మీచేత ఆపరేషన్ చేయించుకున్నాను. మీస్నేహాన్ని సంపాదించుకున్నాను! నన్ను మీరెప్పుడూ జ్ఞాపకం ఉంచుకునేటట్టుగా ఈ కలం ప్రెజంటు చేస్తున్నాను" ఇంటికి వెళ్లేరాడు డాక్టర్ నరేంద్ర చేతిలో ఖరీదయిన కలం పెట్టాడు చూడామణి.

"ఇదేమిటి! నాకెందుకీ కలం! మనం స్నేహితులమయ్యాం. ఎన్నో విషయాలమీద మాట్లాడుకున్నాము. ఇంకా నేను మిమ్మల్ని మాట్లాడనివ్వలేదు ఆపరేషను జరిగిందికదా అని. లేకపోతే ఎన్నెన్ని విషయాలు చెప్పేవారో మీరు? మీ స్నేహమే నా మనసులో నిలిచిపోయింది. ఇంకా కలమెందుకు?" మళ్లీ అతడికే ఇవ్వబోయాడు డాక్టర్ నరేంద్ర.

"కాదుకాదు. మీరు తీసుకోవాలి. నా కలంతోటే- నన్ను జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ మీ పేషెంట్లకు చీటీలు వ్రాయాలి. ఈ పళ్లబుట్ట ఇంటికి

తీసుకువెళ్లండి. మన స్నేహాన్ని తలుచుకుంటూ పళ్లు తినండి మీ కుటుంబానికి కూడా చెప్పండి."

కుటుంబం అన్నమాటను చూడామణి పూర్తిచేయకముందే పగలబడి నవ్వాడు నరేంద్ర.

"నాకో కుటుంబం! హాయి!" నవ్వినందువల్ల వచ్చిన కన్నీళ్లను చేతిరుమాలుతో తుడుచుకుంటూ "చూడామణిగారూ! నాకు కుటుంబం లేదు. ఒంటరిగాణ్ణి. తిన్నా తినకపోయినా అడిగేవాళ్ళులేరు" అన్నాడు.

"అలాగా!" అంతలోకి చూడామణి ముఖం గంభీరమయిపోయింది. ఒక నిమిషం ఆలోచనలో పడ్డట్టు ముఖంపెట్టి- "పోనీ మీరు తీసుకోండి" అన్నాడు.

"మీరు కొన్నాళ్లిక్కడే ఉండండి. తరువాత చూసి కళ్లజోడు వ్రాసి ఇస్తాను. నేను కనబడుతూ ఉంటానులెండి. ఇక్కడేగా - డాక్టర్ రమణ గారింట్లోనే ఉంటారుగా!" అన్నాడు.

చూడామణి ఇంటికి వచ్చినతరువాత రాధమ్మ అతడిని బాగా చూసుకుంటున్నది. దగ్గర కూర్చుని మధ్యాహ్నం వేళల్లో ఎన్నో కబుర్లు చెప్పేది. అప్పుడప్పుడు రమణకూడా వాళ్లతో మాట కలిపేవాడు. వాళ్ల మాటల్లో డాక్టర్ నరేంద్ర మంచితనాన్ని గురించి ఎక్కువగా ఉండేది. "అతని హృదయమొక అమృతభాండం" అంటాడు రమణ. ఆ మాటనే తలాడిస్తూ ఆమోదిస్తాడు చూడామణి.

ఇంటిముందర ఉన్న పార్కులో కూర్చుని రాధమ్మతో కబుర్లు చెబుతున్నాడు చూడామణి. 'హలో' అంటూ వచ్చాడు డాక్టర్ నరేంద్ర. ఆతడిని చూడగానే రాధమ్మ లోపలికి వెళ్లింది, తీసుకురావటానికి

"మీరు కళ్లిద్దాలు కూడా ఇచ్చారు. ఇంక ఊరు వెళ్లాలనుకుంటున్నాను," అన్నాడు చూడామణి.

"అయ్యో, అప్పుడే వెళ్లిపోతారా ? అక్కడ ఏంచేస్తూఉంటారు।" బాధగా అన్నాడు నరేంద్ర.

"నేనా ? అక్కడ కొబ్బరితోట వేయించాను. దాన్ని చూసుకోవటమూ, అందిన కొత్త పుస్తకమల్లా చదవటమూ. ఈ రెండే పనులు."

"అలాగా! అయితే మీరు..." సందేహిస్తూ అతడి ముఖంలోకి చూశాడు నరేంద్ర.

"మీలాగే నేనూ ఒంటరిగాణ్ణి. తిన్నావా లేదా అని మందలించే వాళ్ళు లేరు. ఆనాడు మీరన్నమాటే నేనూ అంటున్నాను." చూడామణి నవ్వాడు.

నరేంద్ర కామాటలకు నవ్వురాలేదు. ముఖం అదోలా అయిపోయింది. అంతలో రాధమ్మ నాలుగు గ్లాసులు ఆరంజి క్రష్ తెచ్చింది. అప్పుడే వచ్చిన రమణ వాళ్ళతో మాటకలిపి ఒక గ్లాసందుకున్నాడు.

కొంతసేపటికి "మంచి పిక్చరొచ్చింది. వెళ్దాం రండి." అన్నాడు నరేంద్ర.

"మీకు తెలుసుగా నేనాట్టే సినిమాలు చూడనని? నూ మణిని తీసుకువెళ్ళండి." అన్నాడు రమణ.

మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ మధ్యలో ఒక మాదిరిగా ముఖంపెట్టి అలా ఆలోచనలో పడిపోతాడేమిటి డాక్టర్ నరేంద్ర? నవ్వుతున్న ముఖం అంతలో గంభీరాకృతి దాలుస్తుందేమిటి? ఈ రెండు ప్రశ్నలూ చూడామణిని వెన్నాడుతున్నాయి. నరేంద్ర ఒంటరిగా దొరికితే అడిగెయ్యాలి. ప్రతిమనిషి జీవితంలోనూ కొండలూ లోయలూ ఉంటాయేమో? ఎవరు చూడవచ్చారు? కొందరి జీవితాలలో అన్నీ కొండలే ఉన్నట్టు చూశాడు కాని అరుదుగా కనబడుతుంది.

రేపు నరేంద్ర అంతరంగంతో పరిచయం చేసుకోవాలి ?

దిగ్గునలేచి నిలబడి "డాక్టర్ నరేంద్ర! మీతో సినిమా చూడట మంటే నాకెంతో ఆనందం తప్పకుండా వస్తాను. స్కూటర్ తెస్తారుగా ?" అన్నాడు అతడి చేయందుకుంటూ.

6

డాక్టర్ పరంజ్యోతికి సుమన మంజుల రాకతో మనసు నిండుగా ఉన్నట్లనిపిస్తోంది. మంజుల నెత్తుకోవటానికి మనసు ఉవ్విళ్ళూరుతూ ఉంటుంది. ఉదయపువేళ సుమనకూ తొందరే-డాక్టరికీ తొందరే. ఆ పని ఒత్తిడిలోకూడా రింగు రింగులుగా రేగిన మంజు జుట్టును సవరించి, బూరెల్లా ఉన్న బుగ్గలను తన చేత్తో ఒకసారి సున్నితంగా నొక్కి, ఆ చిన్నగడ్డాన్ని తాకీతాకనట్టు తాకి- టా టా మంజూ అంటుంది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

తనకున్న పళ్ళన్నీ పైకి కనబరుస్తూ-తన ఎత్తు రబ్బరు బొమ్మను చంకన బెట్టుకుని ఒక చేత్తో టా టా అంటూ చెయ్యాడిస్తుంది మంజుల.

ఈ దృశ్యాన్ని చూసి ఆనందంతో కళ్ళు తుడుచుకుంటుంది సుమన.

పళ్ళ సంచీని బల్లమీద పెడుతూ, "ఇవాళ మొదటి జీతం అందుకు న్నాను" అన్నది సుమన, డాక్టరు రెండు చేతులు పట్టుకుని.

"అందుకేనా ఈ పళ్ళు? నేను చేసిన సహాయానికి ఈ కాసిని పళ్ళూ ఇచ్చి చెల్లగొట్టేద్దామనా ? అలా వీల్లేదు." గంభీరంగా ధ్వనించింది ఆమె కంఠం.

మొదట తెల్లబోయింది సుమన. తరువాత కలవరపడ్డది.

"ఈ నాలుగు రూపాయల పళ్ళతో చెల్లగొట్టాలని నా ఉద్దేశ్యం కాదు. కాని మొదటి సంపాదనతో నోరు తియ్యబడేద్దామని" అన్నది జంకుతూ.

"అఁహా! అది చాలదు. నీవు నన్ను మమ్మీ అని పిలవాలి" చేతులు చాపింది డాక్టరు.

తల్లి ప్రేమకు నోచుకోని సుమన - బాధాతప్త హృదయంతో క్రుగ్గిపోయే సుమన - రివ్వునపోయి ఆమె చేతులలో వాలిపోయింది. డాక్టరామెను గుండెకు చేర్చుకుంది.

వెండితీగెల్లాంటి తలవెంట్రుకలతో వయసుమళ్ళినా శరీరలావణ్యం తరగని క్రైస్తవజాతి అవివాహిత డాక్టరు పరంజ్యోతి - సంప్రదాయ కుటుంబంలో పుట్టి పరిత్యక్త అయినా భర్త రాకకోసం వేయికళ్ళతో ఎదురు చూసే అతిలోకసుందరీ, మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణ యువతి - బిడ్డను కన్న తల్లి సుమన. ఇద్దరూ తమతమ కుటుంబ చరిత్రలు మరచారు మమ్మీ అన్నది సుమన-బిడ్డా అన్నది డాక్టరు పరంజ్యోతి. తల్లీ కూతుళ్ళ మధ్య ఉండే అనుబంధంలాంటిది పెనవేసుకోవటం మొదలుపెట్టింది వాళ్ళమధ్య. వాళ్ళిద్దరూ సంభాషించే భాష ఇంగ్లీషు. మంజు నోటా చిన్న చిన్న ఇంగ్లీషు మాటలే పలుకుతున్నాయి.

ఆనాటినుంచే సుమన తను వేరే వంటచేసుకోవటం మానేసింది.

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు ఇల్లు చేరుకుంటూనే "సుమనా" అంటూ కేక పెట్టింది డాక్టరు.

అప్పుడే ఇంటికి వచ్చి చీరె మార్చుకుని మంజుకు భోజనంపెట్టి చెయ్యి తుడుచుకుంటూ హాల్లోకి వచ్చింది సుమన. ఏమిటన్నట్లు చూసింది.

"నీకూ డాక్టరు నరేంద్రకు ఎటువంటి పరిచయం!" డాక్టరు ముఖం చాలా గంభీరంగా ఉన్నది.

సుమన బొమ్మలా నిలబడిపోయింది కళ్లు దించుకుంది.

"ఎటువంటి పరిచయం? చెప్పు?" మళ్లీ నిలదీసి అడిగింది.

"నా కెటువంటి పరిచయం లేదు" మెల్లగా జవాబిచ్చింది సుమన.

"ఇదిగో ఈ ఫొటో నాకు డాక్టర్ నరేంద్ర కోరేట్కర్ దగ్గర దొరికింది." విసిరి సుమనమీద పడేసింది డాక్టరు. గది తలుపు బధాలున తోసుకుంటూ గదిలోకి వెళ్లిపోయింది.

కిందపడ్డ ఫొటోను తీసి చూసింది సుమన. అది తన ఫొటో. దానివెనక "విట్ లవ్-సుమన" అని తనే వ్రాసింది నరేంద్ర వెళ్లిపోయే నాడు-అతడు నిద్రపోతుండగా తన ఫొటో అతడి పర్సులో కనబడేటట్టుగా పెట్టింది. అతడెక్కడ విసిరిపారేశాడో-ఈ డాక్టరికి దొరికింది. నరేంద్ర స్పర్శ ననుభవించిన తన ఫొటోను సుమన హృదయానికి హత్తుకొని ఆ పారవశ్యంలో కళ్ళు మూసుకుంది.

నౌకరు భోజనం తయారుచేశానని పిలిచాడు. డాక్టరు పరంజ్యోతి మామూలుగా బల్లదగ్గర కూర్చున్న సుమనకోసం గంటకొట్టింది. అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ సుమన వెళ్లింది. ఆమె ముఖం ఆందోళనతో వెల వెల్లాడింది.

ఏమీ జరగనట్టే ఇద్దరూ భోజనం చేశారు. ఎవరి గదుల్లోకి వాళ్ళు వెళ్లారు.

ఐదు నిమిషాలయినా కాకముందే డాక్టరుకోసం టెలిఫోను వచ్చింది. డాక్టరు గబగబా బట్టలు మార్చుకుని హాస్పిటల్ వైపుకు వెళ్లింది.

ఆ క్రిందటిరోజు మెడికల్ కాలేజి విద్యార్థినిని హాస్పిటల్లో చేర్చారు. ఆమెకు విపరీతమైన కడుపునొప్పి. తాత్కాలికంగా మందులిచ్చి నొప్పి తగ్గించారు. నొప్పి కారణాలు పరిశోధిస్తున్నారు.

"ఈ అమ్మాయి కన్య. కడుపునొప్పి గర్భకోశానికి సంబంధించినది కాదనిపిస్తోంది" అన్నది. డాక్టరు పరంజ్యోతి అసిస్టెంటు ఆమెను చూడగానే.

"ఈ అమ్మాయి కస్తూరి కోరట్కర్. నరేంద్ర భార్య. నీవేమో కన్య అంటున్నావు" డాక్టర్ పరంజ్యోతి నిర్ధారణగా అన్నది.

"కావచ్చు. నా పరీక్షలవల్ల తేలిన విషయం కన్య అని. మధ్యాహ్నం పదకొండు గంటలకు మళ్లీ నొప్పి వచ్చింది. చాలా బాధపడ్డది."

"అయితే సర్జన్‌కు రిఫర్ చెయ్యి-కాదు. నేనే చెప్తాలే" అంటూ వెళ్లింది.

ఆ సాయంత్రమే నరేంద్రని పిలిచి ఆపరేషన్ ఏర్పాటు చేశారు. ఎపిన్ డిసైటిస్ ఆపరేషను పెద్ద సర్జను చేశాడు.

వార్డులోనుంచి బైటికివస్తూ "డాక్టర్! నిన్న మీరు ఈ పేషంటును ఇక్కడ చేర్చిన తరువాత ఏమయినా పారేసుకున్నారా?" అడిగింది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

తెల్లబోయినట్టు చూస్తూ "ఏమీలేదే!" అన్నాడు నరేంద్ర.

"బాగా జ్ఞాపకం చేసుకోండి."

పర్సుతీసి చూసుకున్న నరేంద్ర కేదో పోయినట్లనిపించి తల గోక్కుంటూ పైకి చూశాడు.

"ఏమి పోలేదా?" మళ్ళీ అడిగింది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

"అవును. ఒక చిన్న ఫొటో పడిపోయినట్టుంది. మీకు దొరికిందా ?" ఆశగా అడిగాడు.

"ఎవరి దా ఫొటో ?"

"ఒక పిల్లది. ఆ పిల్లకు చిన్నప్పుడు నేను వైద్యం చేశాను. అందుకని నా దగ్గర ఉంది." అనుకోకుండా అనేశాడు.

అబద్ధం అన్నట్లు చూసి "ఆఁ. హాఁ ?" అన్నది.

"ఇస్తారా ఫొటో" చెయ్యి చాపాడు.

"నా దగ్గర లేదు. ఆ పిల్లకే ఇచ్చాను." అంటూ గిరుక్కున తిరిగింది.

ఆ రాత్రి ఆరుబయట కుర్చీలు వేయించుకుని మామూలుగా సుమన డాక్టరు పరంజ్యోతి కూర్చున్నారు. ఇద్దరిమధ్య నిశ్శబ్దము సంచారం చేసింది.

"డాక్టరు నరేంద్రను నీవు ఎరగనే ఎరగవా?" డాక్టరు పరంజ్యోతి వేసిన ప్రశ్న ఖంగున మ్రోగింది.

వెంటనే జవాబు చెప్పలేకపోయింది సుమన.

"సుమనా! నిన్ను చూడగానే నా బిడ్డవనిపించింది. ఒంటరితనంతో మోడుబారిన మనసులో మమతలు పెరగటం మొదలుపెట్టాయి. నా కూతురనుకోగానే నిన్ను తీర్చిదిద్దాలనే కాంక్ష బయలుదేరింది. నీభర్త విదేశాలలో ఉన్నాడన్నావు. ఇక్కడ డాక్టరు నరేంద్రకు ప్రేమతో నీ ఫొటో బహూకరించావు. ఇది పెళ్ళికాకముందు జరిగిందా? నీ పెనిమిటి విదేశాలలో ఉండగా జరిగిందా? ఇటువంటి నియమభంగాలు నా మనసును చాలా బాధపెడతాయి" అన్నది వన్నె తరిగిన ముఖంతో.

సుమన మనసు గిలగిల కొట్టుకుంది. జరిగింది జరిగినట్టు చెబితే తన సంసారం బయటపడిపోతుంది. చెప్పకపోతే డాక్టరు తనను అపార్థం చేసుకుంటుంది. తల్లిలా ఆదరిస్తూ పెద్ద దిక్కులా తనను కాపాడుతున్న డాక్టరికి చెప్పుకుని బాధోపశమనం కావించుకుందా మనుకున్నది. దిగ్గున లేచి డాక్టరు పరంజ్యోతి రెండుచేతులూ తన గుండె కానించుకుంటూ "మమ్మీ - నేను నిజం చెబుతాను" అంటూ గబగబా తన గదిలోకి పరుగెత్తి పెట్టెలో అడుగున భద్రపరచిన పెళ్ళినాటి ఫొటోతెచ్చి ఆమె చేతిలో పెట్టింది.

వధూవరులు మెడనిండా పూలహారాలతో తీయించుకున్న పెళ్ళినాటి ఫొటో. బాగా దృష్టిసారించి చూసింది డాక్టరు. డాక్టరు నరేంద్ర రూపం స్పష్టంగా కనబడుతున్నది.

"డాక్టరు నరేంద్ర నీ భర్తా?" అయోమయంగా ప్రశ్నించింది డాక్టరు. ఆమె మనసులో కస్తూరి కోరట్కర్ మెదిలింది.

"నీ పెళ్ళి ఎప్పుడయింది? నీ పెనిమిటి ఇంజనీ రన్నావు. విదేశాలలో ఉన్నాడన్నావు" ఆదొక మాదిరిగా చూసింది డాక్టరు.

డాక్టరు కూర్చున్న కుర్చీ కానుకుని నిలబడి ఆమె చేతిని తన చేతులతో పట్టుకుని, జరిగిందంతా పూసగుచ్చినట్టుగా చెప్పింది సుమన.

"ఆయన మనసులో ఏముందో నాకు తెలియదు. మంజు పుట్టిన తరువాత ఇంక అక్కడ ఉండలేకపోయాను. నన్ను చూసి మానాన్న పడేబాధ భరించలేక ఇక్కడికివచ్చి ఉండిపోవాలనుకున్నాను ఏవిధంగానయినా." సుమన కన్నీళ్ళు కారుస్తుంటే డాక్టరు పరంజ్యోతి గుండె కదిలినట్లయింది. లేచి నిలబడి సుమనను గుండెకు హత్తుకుంది.

పదిహేనురోజులు బరువుగా గడిచాయి. రోజుకు రెండు మూడు సార్లు డాక్టరు నరేంద్ర కనబడుతూనే ఉన్నాడు డాక్టరు పరంజ్యోతికి.

మామూలు పలకరింపులుతప్ప సంభాషణ ముందుకు పోలేదు. సుమనతో కూడా మామూలు మాటలు సాగుతున్నాయి కాని ముందుకు సాగటంలేదు. కాలం ఇంచుమించుగా స్తంభించినట్టుంది డాక్టరు పరంజ్యోతికి.

ఉదయం పదిగంటలవేళ సుమన సూపర్నెంటు గదిలోనుంచి కారిడర్‌గుండా తన రూముకు వెళ్ళుతున్నది. చేతినిండా ఫైల్సు ఉన్నాయి. హాస్పిటల్ పాత బిల్డింగ్ ముందర పదిమంది మూగి ఉన్నారు. మధ్య ఎవరిదో ఆర్తనాదము. స్త్రీ గొంతులా వినబడుతున్నది. డాక్టరు నరేంద్ర అటుదిక్కు వెళ్ళుతూ కారిడార్‌లో ఒకక్షణ మాగాడు. అతడి ముఖం ఆ గుంపువైపున్నది. డాక్టర్ని చూడగానే ఆ గుంపులోనుంచి ఒకడు వచ్చి "సాబ్, మేడమీదినుంచి పడిపోయింది. ఎముకలన్నీ విరిగాయి. పేదరాలు. ఇక్కడ చేర్పించి బాగుచేయించండి" అంటూ చేతులు జోడించాడు. అక్కడ రోగులకందరికీ డాక్టరు నరేంద్ర పేరు రామస్మరణం వంటిది. ఎంతదూరంనుంచి వచ్చిన వాళ్ళయినా క్షణంలో ఈ విషయం తెలుసుకుంటారు.

డాక్టరు నరేంద్ర ఎక్కువ ఆలస్యం చెయ్యకుండా వాళ్ళను తన వెంట తీసుకువెళ్ళి ఎక్స్‌రే తీయించి విరిగిన ఎముకలకు ప్లాస్టరు వేయించాడు. అందుకయే ఖర్చులో తను కొంత ఇచ్చాడు. తన మిత్రులచేత కొంత ఇప్పించాడు.

సుమన ఇన్నాళ్ళకు డాక్టరు నరేంద్రను చూడగలిగింది. ఇంతవరకూ అందరూ అతడి కరుణార్ద్ర హృదయాన్ని వేనోళ్ళ పొగుడుతుంటే విన్నది. ఇవాళ ప్రత్యక్షంగా చూడగలిగాననుకున్నది. ఆమె మనసు ఉద్రేకంతో పొంగింది. అది అతడిని చూడకలిగానన్న సంతోషమో - అతడి హృదయములోని ఆర్ద్రతను చూడగలిగినందువల్లనో -

అందరిపట్ల జాలిగల హృదయము తననెందుకు ఉపేక్షిస్తున్నదన్న వ్యథో - ఏదీ తెలియకుండా ఉన్నదామెకు.

ఆనాడే ఒంటిగంటకు తను యింటికి బయలుదేరుతుండగా ఆ కారిడార్‌లో నుంచే గబగబా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు నరేంద్ర.

మెల్లగా అడుగులో అడుగువేసుకుంటూ ఇల్లుచేరింది సుమన.

7

ఇంటిముందర పార్కులో కూర్చుని చూడామణితో కబుర్లు చెబుతున్నాడు నరేంద్ర. రెండువందల గజాలదూరంలో టెన్నిస్ ఆడుతున్నారు కొందరు డాక్టర్లూ, నర్సులూ. ఆ సమీపంలో ఉన్న బెంచీలమీద కూర్చున్నారు ఆట చూడటానికి వచ్చిన కొందరు. నవ్వుతూ కేరింతలూ త్రుళ్ళింతలూ బిగ్గరగా వినబడుతున్నాయి.

"ఎట్లా ఉన్నారు? ఈ మధ్య నాకు రావటం పడలేదు" అన్నాడు ఆనంద్ వాళ్ళకు దగ్గరగా కూర్చుంటూ.

"డాక్టర్ సాబ్ ఆపరేషను చేశారు. కళ్ళజోడిచ్చారు. ఇంక ఇంటికి వెళ్ళటమే తరువాయి" అన్నాడు చూడామణి.

"నిన్ను చూసికూడా చాలా రోజులయింది నరేందర్. ఆనాడు సినిమాలో చూడటమే కదూ!! అన్నాడు వెన్నుతట్టి ఆనంద్.

"చూడామణిగారు నీకెట్లా తెలుసు ఆనంద్?" కలవరపడుతున్న మనసును అణచుకుంటూ ప్రశ్నించాడు నరేంద్ర.

"వీరినా ? అనిల్ - సుమన - చందావర్కర్ - మేమంతా ఒక్క రైలులోనే వచ్చాము ఇక్కడికి" తన ధోరణిలో చెప్పుకుంటూ పోతున్నాడు ఆనంద్.

''అయితే మీకిద్దరికీ బాగా పరిచయ ముందన్నమాట. మాట్లాడు కుంటూ ఉండండి. నేను వెళ్తా. పనుంది. లేచాడు నరేంద్ర.

"కూర్చో. ఎప్పుడూ పని అంటే మేము నమ్మాలా - వద్దా ? నేనూ సంగ్లీనుంచి వస్తున్నా. కస్తూరికి జ్వరం వచ్చింది తెలుసునా ?"

ఉలిక్కిపడ్డాడు నరేంద్ర. కస్తూరి సంగతి చూడామణి ఎదుట ఎత్తినందుకు. అయినా మనసులోని ఆదుర్దాను ఆపుకోలేక "ఎవరు చెప్పారు ?" అన్నాడు.

"ఎవరు చెప్పగలరు కస్తూరి సంగతి ? వార్డేను చెప్పింది."

తలపంకించాడు నరేంద్ర. అతడికి ఆనంద్‌ను చూస్తుంటే భయము వేస్తోంది ఈపాటికి చూడామణికి తన సంగతంతా చెప్పేఉంటాడు ఒక్క క్షణమయినా ఆలస్యంచెయ్యకుండా లేచాడు.

అతడు వెళ్ళగా చూసి ఆనంద్ మళ్ళీ కబుర్లలోకి దిగాడు.

"డాక్టరు నరేంద్ర నాకు చాలా ముఖ్య స్నేహితుడయ్యాడు. మేము అనేక విషయాల మీద మాట్లాడుకుంటూ ఉంటాము. ఎంత పొద్దు పోయిందో కూడా తెలియదు. ఆయన కిక్కడ ఎంత మంచి పేరుందో ! ప్రతి పేషంటూ ఆయనను పొగిడేవాడే. అందరినీ అన్నివిధాలా ఆదు కుంటాడు. తను మాత్రం చాలా సింపుల్‌గా ఉంటాడు. ఆయనమీద నాకు రోజుకు రోజూ గౌరవం అధికమవుతున్నది. నాకే ఇట్లాఉంటే ఆ పేద ప్రజానీకం దేవుడిలా కొలుస్తున్నదంటే ఆశ్చర్యమేముంది ?" ఎంత చెప్పినా తనివి తీరక మాటలకు తడుముకుంటున్నాడు చూడామణి.

అతడి పొగడ్తలు వింటున్నకొద్దీ నిలువెల్లా మండినట్లయింది ఆనంద్‌కు నరేంద్ర సంపాదించిన కీర్తిని కలుషితము చేయటానికి మూడు

నిమిషాలయినా పట్టదు. కాని అతడిని గురించి ఏమనటానికీ సుమన ఆజ్ఞ లేదు కాని నోరు ఊరుకోలేదు.

"మంచివాళ్లకు మితం కూడా తెలియదు. తమ మంచితనం ఎటు తీసుకు వెళ్లుతుందో కూడా తెలియదనుకుంటాను. అయితే మన నరేంద్ర మంచితనం మాటకాదు సుమా నేను చెప్పేది?" ఆపుకోలేక అనేశాడు.

అంతలో వచ్చిన రమణరాకతో సంభాషణ మళ్లీ కొంతసేపాగింది.

''మనకు రేపు సాయంకాలం డాక్టరు ఫిలిప్సు ఇంట్లో పార్టీ. ఆనంద్! మీరు డాక్టరు ఫిలిప్సుకు మిత్రులేకదా. వస్తారన్నమాట" అన్నాడు రమణ.

''నాకిప్పుడు ఇటువంటి పార్టీలంటే ఉత్సాహంగా ఉండటంలేదు. ఒకప్పుడవి నాకు చాలా సంతోషాన్ని కలిగించేవి.'' అన్నాడు ఆనంద్ పెదవి చప్పరిస్తూ.

''ఏమిటి మీ బాధ?'' మామూలుగా ప్రశ్నించాడు రమణ.

చూడామణి ఆనంద్ పగలబడి నవ్వారు ఆ ప్రశ్నకు.

''ఎందుకు నవ్వుతున్నారు?''

''పేషంట్లను అడిగినట్టే అడిగారు'' మళ్ళీ నవ్వాడు ఆనంద్.

''అదిసరే. మీ కెందుకింత నిరుత్సాహం కలుగుతోందని ప్రశ్నిస్తున్నాను.''

''నా మనసులో కొన్నాళ్ళనుంచీ ఒక సమస్య దూరి నన్ను తొలిచి పారేస్తున్నది. దాన్ని పరిష్కారం చేస్తానని వాగ్దానం చేశాను. కాని—ఆ సమస్య జటిలమయి కూర్చుంది. నేనా సమస్యను పరిష్కారం చెయ్యలేక పోతానేమోనని దిగులుగా ఉంది.'' బరువుగా నిట్టూర్చాడు ఆనంద్.

"భారమంతా దేవుడిమీద వేసి ప్రయత్నం చెయ్యాలి. పని అవుతుందా మంచిదే. కాకపోతుందా ఆ భారం దేవుడిది!" రమణ చేతులు దులుపుకుని లేచాడు.

ఈ పార్కులోనుంచి చూస్తే డాక్టరు పరంజ్యోతి ఇంటి ముందర ఉన్న పార్కులో వాళ్ళందరూ కనబడతారు. ఆయా మంజును తీసుకుని వచ్చినట్టుంది. మంజు తప్పటడుగులు వేస్తూ గడ్డిపూలతో ఆడుతున్నది.

"మంజును చూశారుకదూ?" ఎటో చూస్తూ ప్రశ్నించాడు ఆనంద్.

"ఎందుకు చూడలేదు? రైలు ప్రయాణంలో అందరికంటె ఆమెనే బాగా చూశాను" మందహాసం చేశాడు చూడామణి.

"అదిగో చిన్నమంజు, రండి అలా వెళ్దాము. అక్కడి పార్కులో అదికూడా ఒక గులాబీలా ఉంది" అంటూ దారితీశాడు.

దిగ్గునలేచాడు చూడామణి. రమణతో చెప్పి బయలుదేరాడు. ఆనంద్‌ను చూడగానే మంజు నవ్వుతో చెయ్యాడించింది. ఆమె బుగ్గలు నిమిరి "అమ్మ ఇంట్లో ఉన్నదా" అని ఆయా నడిగాడు.

కిటికీగుండా ఆనంద్‌ను చూసి సుమన బైటికి వచ్చింది. లానులో కూర్చుని తన ఉద్యోగం సంగతీ జీతం వచ్చిన సంగతి చెప్పింది మహారాష్ట్ర భాషలో.

"నరేంద్ర కనబడుతున్నాడా ఎప్పుడయినా?"

సుమన జవాబు చెప్పకుండా కూర్చుంది గడ్డిపరకలు తుంచుతూ.

"ఇన్నాళ్ళనుంచీ హాస్పిటల్లో పనిచేస్తున్నావు కదా! వస్తూ పోతూ కనబడ్డేదా?" ఆమె ముఖంలోకి గుచ్చిగుచ్చి చూశాడు ఆనంద్.

తల తిప్పింది సుమన. ఆనంద్ ఇంకా గట్టిగా అడగటానికి వీలు లేకుండా డాక్టరు పరంజ్యోతి మంజును పలకరిస్తూ వచ్చి ఏపిల్ పండు చేతికిచ్చింది.

సుమన ఆనంద్‌నూ చూడామణినీ డాక్టరు పరంజ్యోతికి పరిచయం చేసింది.

"నేను మిమ్మల్ని డాక్టరు నరేంద్రతో మాట్లాడుతుండగా చూశాను" అన్నది పరంజ్యోతి.

"చూసి ఉంటారు. అతడు మాకు బంధువు. అన్నవరస" అన్నాడు ఆనంద్. కొంతసేపు ఆలోచించి "సుమన కూడా నాకు చుట్టమే" అన్నాడు.

కొంచెమాశ్చర్యపడినట్టు డాక్టరు పరంజ్యోతి ముఖం కనుపించింది ఆనంద్‌కు.

సుమనకు గుండె అతివేగంతో కొట్టుకోవటం మొదలుపెట్టింది. ఆనంద్‌గాని డాక్టరు పరంజ్యోతిగాని నరేంద్ర విషయం ప్రసంగంలోకి తీసుకువస్తారేమోనని. డాక్టరు పరంజ్యోతి మీరజ్ వాతావరణాన్ని గురించీ నీటి కరవును గురించి కొంచెంసేపు మాట్లాడి వెళ్ళిపోయింది.

సుమన బరువుగా నిట్టూర్చింది అక్కడ కూర్చున్న వాళ్ళందరి దృష్టిలో తనొక సమస్య అయి కూర్చున్నందుకు. డాక్టరు లేచి వెళ్ళగానే ఆమె హృదయం తేలికపడ్డట్టయింది. ఎవరూ తన సంగతి పైకి అనకుండా ఉన్నందుకు మనసులోనే కృతజ్ఞతలు తెలిపింది.

"మనమిట్లా మాట్లాడుకుంటూ సంగ్లీ పోదాంరండి" ఆనంద్ చూడామణిని చెయ్యిపట్టి లాక్కుని వెళ్ళాడు కాని మెడికల్ కాలేజీ ఆడపిల్లల హాస్టలువైపుకు దారితీశాడు.

వార్డెను వెంటనే చెప్పింది కస్తూరి కోరట్కార్‌కు జ్వరం-ఇంకా నార్మల్‌కు రాలేదనీ - అప్పుడే డాక్టర్ నరేంద్ర వచ్చిచూసి మందు పంపించాడని చెప్పింది. అటూ ఇటూ తిరిగి ఇద్దరూ రెండవ ఆట సినిమాకు వెళ్ళారు.

''మా మంజునూ సుమననూ చూశారు కదూ ? వాళ్ళను చూస్తే మీకేమనిపిస్తుంది ?'' హఠాత్తుగా అడిగాడు చూడామణిని.

''వాళ్ళకేం ? తల్లీ కూతుళ్ళు మాణిక్యాల్లా ఉంటారు. వాళ్ళను చూస్తుంటే సర్వం మరిచిపోతాం'' అన్నాడు వాళ్ళను అప్పుడు చూసినట్టుగా.

"మంజును చూడగానే నాకు కొండంత జాలి కలుగుతుంది. పాపం మంజు ఇంతవరకు తండ్రినెరగదు."

"అలాగా ! ఎక్కడున్నాడు ? ఇన్నాళ్లెందుకు చూడలేదు ?"

"ఆ సంగతే నేను చెప్పలేను. ఎందుకు చూడలేదో ఆ దైవానికి తెలుసు. కాని - అతడు మాత్రం చాలా మంచివాడు. అందరిచేత కీర్తింపబడేవాడు." మాటను టక్కున ఆపేశాడు. నరంలేని నాలుక, ఏం జారుతుందో దానివెంట ! అని.

"మీరు ఏదో చెప్తారు. పూర్తిచెయ్యరు. సస్పెన్సులో పెట్టేస్తారు. మీలో ఇదొక విచిత్రం." అన్నాడు చూడామణి. అతడే కొంత సేపాగి" మంచివాళ్లకు కూడా అభిమానమనేది ఉంటుంది. అది దెబ్బతింటే ఓర్చలేరు. అటువంటి దేదయినా సంభవించిందేమో ? కొందరు ఎంత మంచివాళ్లయినా అనుమాన పిశాచంతో ఓడింపబడుతూ ఉంటారు. అలాంటిదేదో..."

"మీరన్నటువంటిది కానేకాదు" గట్టిగా అరిచాడు ఆనంద్.

"పోనీలెండి. మీరే ఎప్పుడో చెప్తారు. అందాకా ఆగుతాను" నవ్వాడు చూడామణి ఆనంద్ అసహనాన్ని చూసి.

8

డాక్టరు రంజన్ పరంజ్యోతి హవుస్ సర్జన్లుగా చేరి ఏడాది అయిపోయింది. మదరాసు స్టాన్లీ మెడికల్ కాలేజిలో మొదటి సంవత్సరం నుంచీ కలిసి చదువుకున్నారు. స్నేహాన్ని బాగా పెంచుకున్నారు. ఐదవ సంవత్సరం చదివేటప్పుడు వివాహం చేసుకుందామనుకున్నారు కోర్సు పూర్తికాగానే. ఇద్దరూ కలుసు కున్నప్పుడు పెళ్లిచేసుకున్న తరువాత ఇద్దరూ "పై చదువులు చదవాలని" పరంజ్యోతి అనేది. "చదువుదాం" అనేవాడు రంజన్. ఇద్దరం చెరొక సబ్జక్టులో ఎం. డి. అవుదాము. అయిన తరువాత ఏ నగరంలోనో ప్రైవేటుగా ప్రాక్టీసు చేద్దాం' అనేది పరం జ్యోతి.

"చేద్దాం, గాని..." నీళ్లనములుతున్నట్టుగా అనేవాడు రంజన్.

"అలా ఆగిపోతావేం చెప్పు ?" నిలవదీసేది పరంజ్యోతి.

"సరే సరే. ఎక్కడయినా ప్రాక్టీసు చేద్దాంలే" సర్దేవాడు రంజన్.

ఇలా అనుకుంటూనే ఎం. ఎస్. పూర్తిచేశాడు రంజన్. పరంజ్యోతి గైన కాలజీలో ఎం. డి. అయింది. ఫలితాలు తెలిసిన తరువాత ఇద్దరూ కలిసి స్నేహితులకు పెద్ద హోటల్లో విందుచేశారు.

మరునాడు ఇద్దరూ కలుసుకున్నప్పుడు రంజన్ "జ్యోతీ ! ఇంక చెప్పు మన ప్రోగ్రాం సంగతి ?" అన్నాడు ఎంతో ఉత్సాహంతో.

"నువ్వు చెప్పు" అంది చిరునవ్వుతో.

ఆదివరలో ఇద్దరూ పెళ్లి చేసుకోవటాన్ని గురించి చాలా సార్లు మాట్లాడు కున్నారు. ఉండబోయే ఇల్లు ఎట్లా ఉండాలో - ఎటువంటి ఫర్నిచరు ఉండాలో - ఎంతమంది పిల్లలు కావాలో - లాంటి విషయాలన్నీ పదే పదే చర్చించుకుని ఒక నిర్ణయానికి వచ్చారు - పెళ్లినాడు ఇవ్వ బోయే డిన్నర్ పార్టీని గురించీ అతిథులను గురించీ కూడా. పెళ్లి అయిన తరువాత డబ్బు ఎట్లా ఖర్చుచెయ్యాలో ఎంతెంత నిలవచెయ్యాలో - బ్యాంక్ ఎక్కౌంటు జాయింటుగా ఉండాలా విడివిడిగా ఉండాలా అన్నవి కూడా చర్చకు వచ్చి నిర్ణయమై పోయాయి కాని - మూడు రోజులకు పెళ్లి జరుగుతుందనగా - ఇద్దరూ కలుసుకున్నప్పుడు - అప్పటికి పెళ్లి డ్రెస్సులు కూడా తయారయ్యాయి - మామూలుగా పరంజ్యోతి అడిగింది" "రంజన్, ఇంతకూ ఏ ఊళ్లో ప్రాక్టీసు పెడదాము చెప్పవూ ?"

నవ్వాడతడు. "హనీమూన్‌కు ఎక్కడికి వెళ్లేదీ సెటిల్ అయి పోయింది కదా. ఇంకా దేన్ని గురించి అడుగుతావో ననుకుంటున్నాను. ఇదా! ఊరి సంగతి మనం నిర్ణయం చేసుకున్న వాటిల్లో లేదా?" అన్నాడు మామూలుగా.

పరంజ్యోతి గబగబా నోటుబుక్కు తీసి చూసింది. దానిలో అన్ని విషయాలగురించీ నిశ్చయమైనట్టుగా టిక్‌చేసి ఉన్నది కాని-ఏ ఊరిలో ఉండబోయేదీ అనిశ్చితంగా ఉంది.

డాక్టరు పరంజ్యోతికి రంజన్‌పట్ల గౌరవమూ - ఆరాధనా-అపార మయిన ప్రేమా ఉన్నాయి. అతడి నిర్ణయాలపట్ల అతడిమీద ఉన్నటు వంటి గౌరవము కూడా ఉంది. అతడు ఓకే చేసిన విషయం మరి తానింక ఆలోచించ నవసరం లేదన్నంత అతడిపట్ల ఆరాధన. కాని ఒక్క విషయ ములో అంటే డబ్బు విషయంలో అతడితో ఏకీభవించటానికి ఆమె మనసు వెనకడుగు వేస్తున్నది.

రంజన్‌కు ఎక్కడెక్కడి రోగులూ తనదగ్గరికే రావాలని ఉంటుంది. అందరిలో పాపులర్ కావాలని ఉంటుంది. అంతవరకూ తనూ ఒప్పుకుంటుంది. అయితే ఏ ఊళ్లో ప్రాక్టీసుపెట్టాలని ? ఎక్కడెక్కడి రోగులూ అతడిదగ్గరికి ఎక్కడ ప్రాక్టీసుపెడితే వస్తారు ?

అదే అడిగి తెలుసుకోవాలి. తెలుసుకోవటంకాదు - ఒప్పందం కుదరాలి.

"లేదు రంజన్ ఏ ఊరో చెప్పు ?" నోటుబుక్కు చేతిలో పట్టుకుని పెన్సిల్‌తో దానిమీద కొడుతూ అడిగింది.

"దానిదేమిటి జ్యోతీ ? అది చాలా చిన్నవిషయం. ఏ ప్రాంతంలో డాక్టర్లు లేరో-అక్కడ ప్రాక్టీసు పెడితే ఎక్కడెక్కడి వాళ్ళూ మన దగ్గరికొస్తారు. ఏమంటావ్ ?" అన్నాడు హుషారుగా.

"అంటే పల్లెటూరనేగా నీ ఉద్దేశ్యం ?" కనుబొమలు పైకెత్తి ప్రశ్నించింది.

"అవును. అక్కడే మనం రోజులకు బాగా సేవచేసే అవకాశం లభిస్తుంది. నిపుణులయిన డాక్టర్లకు రోగులకు సేవచేసే భాగ్యం తప్ప కోరుకునేదేముంటుంది చెప్పు ?" అతడిలో ఉత్సాహం ఇనుమడించింది.

చటుక్కున పరంజ్యోతి కనుబొమలు ఆత్మీయంగా కలుసుకున్నాయి. గుండెలో చురుక్కుమన్నట్టుగా బాధ కలిగింది.

రంజన్‌తో అభిప్రాయభేదం ఇంతవరకూ రాలేదు. రాదనే గట్టి నిశ్చయంతో ఉన్నది పరంజ్యోతి. కాని ఇదేమిటి-ఇట్లా అంటాడు ? మనసెందుకో అదోలో అయిపోతున్నది. ఆ ఉద్వేగంలో "పల్లెటూళ్ళయితే రోగులు చాలామంది వస్తారు. బాగా డబ్బు సంపాదించవచ్చునని కదూ ?" కొంచెం కటుకుగానే ధ్వనించిందామె కంఠం.

"అదేంమాట జ్యోతీ. డాక్టరనే వాడికి ఉండదా ? రోగులకు సేవ చేయటమూ డబ్బు సంపాదించటమూ రెండూ సహజమయిన ఆశయాలేగా !" అన్నాడు.

"కాని-ఆ పల్లెటూళ్ళంటే నాకు నచ్చదు రంజన్. కేవలం డబ్బు కోసం ఆ పల్లెల్లో ఉండాలంటే కష్టం" అన్నది.

"డాక్టరనేవాడు ఇటువంటి చిన్నచిన్న కష్టాలను మనసులో పెట్టుకోకూడదు."

"అబ్బ ! ఆ పల్లెటూళ్ళను తలుచుకుంటేనే నాకు ఒళ్లు జలదరిస్తుంది. నగరంలో ఉండే సౌకర్యాలలో ఒక్కటయినా ఉండదు. కనీసం ఉండటానికి మంచి యిల్లయినా ఉండదు." పెదవి విరిచింది పరంజ్యోతి.

"ఉండనిమాట నిజమే. కాని అలవాటు చేసుకోవాలి."

నా వల్లకాదు ! నేను నగరాన్ని వదలి బ్రతకలేను" ఖండితంగా అన్నది

ఇద్దరిమధ్య ప్రసంగం అరగంటవరకూ సాగలేదు. తరువాత పరంజ్యోతే అన్నది "నా జన్మలో నేను పల్లెటూళ్ళో అడుగుపెట్టను. ప్రాక్టీసు బాగా లేకపోయినా నగరంలోనే ఉంటాను" తలవంచుకుని.

"అయితే మరి మనిద్దరికి......"

"పెళ్ళెట్లా అంటావు. అదేగా నీవడగబోయే ప్రశ్న !"

"అవును" నిర్వికారంగా అన్నాడు.

"ఎట్లా జరుగుతుంది ఆ కుగ్రామాలలో ఉండదలచుకుంటే ?"

"జ్యోతీ ! దానికోసం పెళ్లి ఆగిపోతుందా ?" ఆశ్చర్యం కలుగుతోంది అతడికి.

ఉప్పున కంటిరెప్పలు వాలిపోయాయి పరంజ్యోతికి. ''ప్రాణ సమానుడనుకున్న రంజన్‌ను వదలుకోవడమా ఆ చిన్న విషయానికి ?'' అనుకుని బేరమాడాలనుకుంది.

"దానికోసం పెళ్లి ఆగిపోవటమా ! హాస్యమాడటం లేదుకదా ?'' అన్నది తెచ్చిపెట్టుకున్న నవ్వుతో.

''మరి ?..... నీకేదో పెద్ద అభ్యంతరంగా కనబడుతుంటే మరి ఏమవుతుంది ?'' కినుకవహించినట్టుండా కంఠధ్వని.

''పోనీ చూద్దాం ఒక ఏడాదిపాటు'' సర్దుబోయింది పరంజ్యోతి.

"చూద్దామంటే అర్థం ? నేను ఒకసారి కాలుపెట్టానంటే మరి అక్కడినుంచి కదలను. ఆ సంగతి తెలుసుకో" ఖండితంగా అన్నాడు.

"అదే నేనంటున్నాను. ఆ జీవితంకూడా ఒక సంవత్సరంపాటు చూస్తానని" విపులీకరించింది.

"ఒక సంవత్సరంపాటు చూస్తావు. ఆ తరువాత నచ్చకపోతే ?" నిలవదీశాడు

"నచ్చకపోతే అదే నేను..."

"డైవోర్సా ? అదొక కారణమే చాలా డైవోర్సుకు ?" ఆమె ముఖంలోకి తీవ్రంగా చూశాడు.

"అటువంటిది వద్దనుకుంటే మరో మార్గముంది. మనం కాంట్రాక్టు పెళ్ళి చేసుకుందాము. ఆ కాంట్రాక్టు ఒక సంవత్సరానికి. ఆ సంవత్సరం మనిద్దరము సర్దుకుని బ్రతకగలిగితే కాంట్రాక్టు పొడిగిద్దాము. ఆ తరువాత పిల్లలు పుట్టటానికి అవకాశం కలుగుతుంది."

"అలాగా !" హేళనగా నవ్వాడు రంజన్. "జ్యోతీ, నాకు ఈ కాంట్రాక్టులూ, కండిషన్లూ నచ్చవు, పెళ్ళి మంచిమనసుతో చేసుకోవాలి.

మంచి మనసుతో సర్దుకుంటూ జీవితాలు గడపాలి. ఎప్పుడు తుమ్ము వస్తుందో - ఎప్పుడు ముక్కు ఊడిపోతుందో అని భయపడుతూ జీవితం గడపటం నాకు నచ్చదు. బై బై" అంటూ దివాలున లేచి విసురుగా వెళ్ళిపోయాడు.

"రంజన్! రంజన్! మాట" అంటూ లేచి గట్టిగా పిలిచింది పరంజ్యోతి.

"వీల్లేదు" అంటూ చెయ్యితిప్పుతూ వెళ్ళిపోయాడు.

రాత్రి పడుకోబోయేటప్పుడు జరగని తన పెళ్ళినిగురించి పరంజ్యోతి సుమనకు చెప్పింది.

"నేను ఒక్క సంవత్సరం చూద్దామన్న మాటకు నాకు కాకుండా పోయాడు రంజన్. నా మనసు పెద్ద గాయమయింది. ఆ బాధ భరించలేక విదేశాలలో పదేళ్లు పనిచేసి వచ్చాను. ఎక్కడున్నా ఆ గాయం మానటంలేదు. నా మనసంతగా వశపరచుకున్న రంజన్ను నేను తెలివి తక్కువతనంతో పోగొట్టుకున్నాను." ఎంతో బాధతో చెప్పింది పరంజ్యోతి.

"ఇప్పుడెక్కడున్నాడు ఆయన ?"

"తాననుకున్న చోటనే ఉన్నాడు. హాయిగా పెళ్ళిచేసుకున్నాడు. ముగ్గురు పిల్లలు పుట్టారు."

"మీకెట్లా తెలుసు ?"

"ఉత్తరాలు వ్రాస్తాడు. మొన్న ఇక్కడ పరీక్షలకు ఎగ్జామినర్‌గా వచ్చిన డాక్టరుతో నన్ను చూడ్డానికి వచ్చాడు. కుశల ప్రశ్నలు వేశాడు. 'ఇంకా పెళ్లి చేసుకోలేదూ ?' అంటూ గాయాన్ని కెలికాడు."

"అవును మమ్మీ. నేనూ అదే ప్రశ్న వేస్తున్నాను." ప్రేమతో ఆమె చేతిని తనచేతిలోకి తీసుకుంది సుమన.

"జరిగితే రంజన్‌తోనే జరగాల్సింది పెళ్ళి. ఒకరిమీద నిలిపిన మనసును మార్చుకుని ఇంకొకరి మీదికి మళ్ళించటం నాకు నచ్చదు. అప్పటి మా యిద్దరి స్నేహాన్నీ ప్రేమనూ తలుచుకుంటూ బ్రతకలేనా ? కక్కుర్తిపడటం నా స్వభావంకాదు" కళ్ళు తుడుచుకుని తిరిగి కళ్ళజోడు పెట్టుకుని తలవెంట్రుకలు సర్దుకున్నది.

"కాని సుమనా ! ఆ దెబ్బతో నాకు మనుష్యుల విలువ అంటే ఏమిటో తెలిసింది. ఒకసారి పోగొట్టుకుంటే తిరిగి సంపాదించలేనివేమిటో తెలిసింది. పట్టుదల మనుష్యుల జీవితాలను ఎట్లా పాడుచేస్తుందో - ఎట్లా చెలగాటమాడుతుందో తెలిసింది. కాని ఇప్పుడనుకుని ఏం లాభం ! అంతా చెయ్యిజారి పోయింది" పరంజ్యోతి కళ్ళూ ముక్కూ వాచి ఎర్రబడ్డాయి.

ఆమెను చూస్తూంటే సుమన గుండె ఛిన్నాభిన్నమైపోయింది. కింద పడిపోతానేమో ననుకుంటూ కుర్చీని గట్టిగా కరిచి పట్టుకుంది.

"సుమనా ! నిన్ను చూస్తుంటే - నీవు నేను చేసినటువంటి తప్పు చెయ్యలేదుకదా అనిపిస్తోంది." సుమన కళ్ళల్లోకి దీర్ఘంగా చూసింది పరంజ్యోతి తడికళ్ళతో.

సుమన కడుపులోనుంచి తెరలు తెరలుగా దుఃఖం పైకివస్తున్నది.

తడికళ్ళతో నవ్వుతూ "సుమనా ఒక విచిత్రం చెప్పనా ? మనకు చదువున్నది. సంపాదన ఉన్నది స్వాతంత్ర్యం ఉన్నది. అన్నీ ఉన్నా ఎందుకీ పరితాపం ?" సుమన భుజమ్మీద చెయ్యేసి కుదిపింది.

ఎందుకు అన్నట్టు చూసింది సుమన.

"అదే సృష్టి రహస్యం! అదే స్త్రీ స్వభావం! ఎంత పైకిపోయినా ఇదే - ఇదే - ఇంతే - ఇంతే.

మరికొంత సేపటికి పరంజ్యోతి "మొన్న నేనేం చేశానో తెలుసునా? రంజన్. ఊరికి వెళ్ళేనాడు కాంటీన్‌కు వెళ్ళి రంజన్‌కు ఇష్టమైన డిషెస్ ఆర్డరుచేసి అతడితోపాటు నేనూ తిని చెమర్చిన కళ్ళతో సాగనంపి ఇంటికి వచ్చాను."

ఆనాటి సంగతి సమనకు బాగా జ్ఞాపకమున్నది. పరంజ్యోతి వస్తూనే తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది తలుపు లేసుకుంటూ. తెల్లవార్లూ నిద్రపోయినట్టుగా ఉంది ముఖం మరునాడు చూస్తే. ఒకరోజంతా పలకరిస్తే చాలు కన్నీళ్ళు కారేటట్టు కనబడ్డది.

ఆమె గొప్ప డాక్టరు. గొప్ప గైనకాలజిస్టు.

అయితే ఏం? అసలయిన ప్రేమ అగ్ని వంటిది. దానికి వయసుతో నిమిత్తం లేకుండా కాల్చివేస్తూ ఉంటుంది అనుకుంటూ లేచింది సుమన, గడియారం చూసుకుని.

9

పరీక్షలయ్యాయి. నరేంద్రకు కస్తూరి ప్యాసయినట్టు తెలిసింది. ఆ సంగతి చెప్పటానికి హాస్టల్‌కు వెళ్లాడు నరేంద్ర.

"నీవు పరీక్ష ప్యాసయ్యావు. రేపటితో మన కాంట్రాక్టయిపోతుంది. నీ ప్రోగ్రాం చెప్పు. మీ నాన్నగారి దగ్గరనుంచి ఉత్తరం వచ్చిందా?" కస్తూరిని పిలిపించి కుర్చీలో కూర్చోబెట్టి అడిగాడు నరేంద్ర.

కస్తూరికి దుఃఖం ముంచుకువస్తోంది. ఇతడు వచ్చి తనను కాపాడక పోయినట్లయితే తన బ్రతుకు వీధులపాలయ్యేది. నరేంద్ర దేవుడిలా కన బడుతున్నాడు.

మీకు కృతజ్ఞత వట్టిమాటలతో చెప్పలేను. నాకోసం మీరు కష్టాలను కొని తెచ్చుకున్నారు. మీ అమూల్యమయిన జీవితంలో మూడుసంవత్సరాల పాటు నేను కంటకాలు పెంచాను. ఈ పాపానికి పరిహారమేమిటో నాకు తెలియటం లేదు." నరేంద్ర పాదాలను కళ్లకద్దుకుంది కస్తూరి.

తెల్లబోయి చూస్తూ ఆమెను చేతులతో వారించాడు నరేంద్ర.

"నాకంతా తెలిసింది - నాకోసం మీరు మీ భార్యాబిడ్డలను కంటితో నయినా చూడలేదని, ఆ ఇల్లాలు కృశించిపోతున్నా పట్టించుకోలేదని. నన్ను క్షమించండి" జలజలరాలే కన్నీళ్ళని తుడుచుకున్నది.

"నా సంగతి అట్లాఉంచు. నీ సంగతి చెప్పు. నిన్ను ఓదరికి చేర్చితే గాని నాసంగతి తేలదు" తొందరగా చెప్ప అన్నట్టుగా అన్నాడు.

"నా సంగతి తేల్చుకుంటాను. మీకోసమయినా తేల్చుకుంటాను. మీకోసం నేనోదారికి చేరే మార్గం ఆలోచించాను".

"ఏమిటది ?"

" నాన్న దగ్గరినుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. ఇక్కడే హవుస్‌సర్జన్ ముగించుకు రమ్మని నేనిక్కడే ఉండి పెళ్ళిచేసుకుందా మనుకుంటు న్నాను" ఒక నిర్ధారణకు వచ్చినట్టుగా స్థిరంగా ఉంది కంఠధ్వని.

ఆశ్చర్యపడ్డాడు నరేంద్ర. ఆమెను రక్షించటం కోసమే ఆమెతో మూడేళ్ల కాంట్రాక్టుపెళ్ళి రిజిస్టరు చేసుకున్నాడు. ఆతరవాతనే సుమనతో పెళ్ళి జరిగింది. తను పెళ్లికి కొంత వ్యవధి కోరితే తండ్రి ఒప్పలేదు. సుమనకూ తనకూ సంబంధంలేకుండా ఈ రెండేళ్లూ గడుపుదామంటే

అనుకున్నట్టుగా కుదరలేదు. తన మనసును నిలుపుకోలేకపోయాడు. సుమన దృష్టిలో తానొక కఠినాతి కఠినుడిగా మారవలసి వచ్చింది కస్తూరి కోసం. మనసులో పొర్లుతున్న బాధను ఎదుర్కొనలేకనే సుమన తనకెదురుగా కాపరం పెట్టింది. అందరూ ఎత్తుకుని మురిసిపోతున్న మంజును తాను కళ్లెత్తయినా చూడలేకపోతున్నాడు. దీనికి పరిహారము త్వరలోనే కావాలి.

పెళ్ళికొడుకుని నీవే వెతుక్కుంటున్నావా? ఎవరయినా చూస్తున్నారా?" నవ్వొచ్చింది నరేంద్రకు.

"చేసుకోవాలనుకుంటే దొరకరా?" అమాయకంగా అడిగింది.

"మన మిద్దరం పెళ్లికానట్టే ఉన్నామనుకో. కాని అందరి దృష్టిలో నీవు ఒకసారి పెళ్ళయినదానవు కదా. నీ సంగతి ఆమూలాగ్రంగా తెలిసినవాడు దొరకాలి."

"దొరక్కపోడు. ఏమంటారు? ఇవాళ డాక్టరు ఫిలిప్సు ఇంట్లో పార్టీకి నన్ను కూడా పిలిచారు. రానా మరి?"

"నీ యిష్టం. జాగ్రత్తగా మసలుకో" లేచాడు నరేంద్ర. అతడు స్కూటరు మీద ఒక ఫర్లాంగుదూరం వెళ్ళాడో లేదో - ఆనంద్ ఎదురుగా నిలబడి చెయ్యిపైకెత్తాడు ఆగమని. అతడిని చూడగానే మామూలుగా గుండె దడక్కుమన్నది నరేంద్రకు.

"నన్ను హాస్పిటల్ కాంపస్‌కు తీసుకువెళ్ళవూ నరేందర్? చాలా అర్జంటుపని ఒకటి తగిలింది" అన్నాడు. పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చినందువల్ల వచ్చిన ఆయాసాన్నీ అలుపునూ సర్దుకోటానికి గుండెమీద చేత్తో రాసుకున్నాడు.

"ఏమిటా అర్జంటు పని?"

"చెప్తానయ్యా చెప్తాను. ముందు నన్ను ఎక్కనీ నీ వెనకాల?"

"ఉన్నమాట చెప్పొద్దూ ? నేను హాస్పిటల్‌వైపుకు పోవటంలేదు. పండరిపూర్ వెళ్లుతున్నాను. మా యింటిని గురించిన తగాదా ఏదో వచ్చిందట. అద్దెకున్న వాళ్ళు టెలిగ్రాం ఇచ్చారు. ఈ స్కూటరు స్టేషన్ దగ్గరఉన్న నా స్నేహితుడి ఇంట్లోపెట్టి మధ్యాహ్నం బండి ఎక్కేస్తాను." నరేంద్ర తలదించుకుని ఎటో చూస్తూ అన్నాడు.

"నిజమేనంటావా ఇదంతా ?" నోరు తెరిచాడు ఆనంద్.

"నేను ఏదిచెప్పినా నీకు నిజమనిపించదు. అది నా దురదృష్టం" నొసలు కొట్టుకున్నాడు నరేంద్ర.

"జరిగినదాన్నిబట్టే నా కనుమానం. నేను మాత్రం ఏం చెయ్యను చెప్పు ? ఈ సంగతి అటుంచు. నిన్నొక విషయంలో సలహా అడుగు దామనుకుంటున్నాను. చూడామణిని గురించి నీ అభిప్రాయమేమిటి ? మనిషి మంచివాడేనా ?" నరేంద్ర భుజమ్మీద చెయ్యేశాడు.

"మంచివాడేనా అంటే ఏ విషయంలో ? ఎందుకు కావలసివచ్చిం దిప్పుడు ?"

"మనిషి మంచివాడేనా అంటే పెళ్లికి పనికొస్తాడా లేడా ? పెళ్ళి కొడుక్కు కావలసిన మంచితనం ఉందా లేదా అతడి దగ్గర ?" ఆనంద్ నరేంద్ర ముఖంలోకి చూశాడు.

నరేంద్ర తలవంచుకున్నాడు. ఆనంద్ ఏమాట మాట్లాడినా తనను ఎత్తిపొడిచినట్టుంటుందీ మధ్య.

"నా ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే వేరే దురభ్యాసాలు లేవుకదా అని. పెళ్ళి చేసుకుంటే భార్యను తన ఇంటికి తీసుకువెళ్ళి ప్రేమతో చూసుకునే వాడేనా అని" ఆనంద్ స్టాండువేసిఉన్న స్కూటరును ఆనుకుని మాట్లాడు తున్నాడు.

నరేంద్రకు గుండెమీద సుత్తెతో కొట్టినట్లయింది. రోడ్డుమీద ఆపు చేసి ఇటువంటి మాటలు మాట్లాడుతున్నందుకు కోపంవచ్చి ముఖం ఎఱ్ఱబడ్డది. ఆనంద్ మాట్లాడకుండా ఉండనిచ్చేటట్టులేడు.

"నాకేం తెలుస్తుంది? భార్యను తన యింటికి తీసుకువెళ్ళేవాడి ముఖం ఎట్లా ఉంటుంది? ముఖాన రాసిఉండదుకదా" అన్నాడు వదిలించుకోవటానికి.

"అదికాదు నరేందర్. కోపం తెచ్చుకోకు. కస్తూరి నాకు చెల్లెలి వంటిది. ఎక్కడయినా తనకో మంచి సంబంధం చూడమన్నది. చూడామణిని గురించి తెలుసుకోమన్నది. అందుకోసం నిన్ను సలహా అడుగుతున్నాను." ఇదంతా నిజమన్నట్టుగా అతడి చేతిలో చెయ్యివేశాడు.

"ఆనంద్. నన్నింకా చంపకు. నేనొకరికి సలహాలిచ్చే స్థితిలోలేను. నన్ను పోనివ్వు."

"ఆహా? అలా వీల్లేదు. నీ అంతటి మంచివాడు లేడనిపించుకుంటున్నావు. కస్తూరి నలా నడిరోడ్డుమీద వదిలిపెడతావా? ఒక మంచివాడు-నీఅంత మంచివాడి చేతిలో పెట్టటం నీ బాధ్యతకాదూ?" చెయ్యిపట్టుకున్నాడు ఆవేశంతో.

"బాబూ నీ కోదండం. నన్నింతటితో వదలిపెట్టు." చెయ్యి విడిపించుకుని స్కూటరు స్టార్టుచేసి దూసుకుపోయాడు.

అతడు వెళ్ళినవైపే చూసి నవ్వుకున్నాడు ఆనంద్.

ఫిలిప్సు ఇంటిముందు కుర్చీలు వేశారు. బల్లలమీద తెల్లటి బట్ట పరచి అక్కడక్కడ పూలతోనిండిన వాజులను పెట్టారు.

అప్పుడే చెట్లకుపోసిన నీరు నేలలోకి ఇంకి ఒక మాదిరి వాసనను వ్యాపింప చేసింది. రంగురంగులపూలు నయనానందకరంగా ఉన్నాయి.

సాయంకాలము చల్లగా ఆహ్లాదకరంగా ఉన్నది. ఈ వాతావరణంలో అక్కడ చేరినవారంతా ఉల్లాసంగా కబుర్లు చెప్పుకోవటం మొదలుపెట్టారు.

డాక్టర్లు ఒకళ్ళతో ఒకళ్ళు ఎప్పుడూ కేసులను గురించే మాట్లాడుకుంటారు. డాక్టరు పరంజ్యోతి అలిసి పోయినట్టుగా ఒక కుర్చీలో కూర్చుంది. ఆమె పక్కన మంజునెత్తుకుని సుమన కూర్చుంది.

ఎక్కడినుంచో ఆనంద్ వచ్చాడు. అతడివెంట కస్తూరి సామాన్య వేషధారణతో వచ్చింది. డాక్టరు పరంజ్యోతి ఆమెను గుర్తుపట్టి కుశల ప్రశ్నలు వేసింది. ఆనంద్ వెనక నడుస్తున్న కస్తూరిని చూసి అందరూ ఒక మాదిరిగా చూశారు. అంతా గమనిస్తూనే ఆమె తలవంచుకుని ఒక చివరగావెళ్ళి కూర్చుంది. ఆనంద్ చూడామణి, డాక్టర్ రమణల దగ్గర కూర్చున్నాడు.

అందరికీ ఐస్క్రీము ఫ్రూట్‌సలాడ్ - మిక్స్చరు ప్లేట్లలో అందించబడ్డాయి. ఆఖరికి కోకాకోలాలు వచ్చాయి.

కబుర్లు - నవ్వులు - హాస్యాలు - ఆ దీపాల వెలుగులో కోలాహలంగా ఉంది.

ఆనంద్ చూడామణితో కస్తూరి కుర్చీదగ్గరికి వచ్చాడు. కస్తూరి లేచి నిలబడ్డది. ఆమెను కూర్చోమని చూడామణిని పరిచయం చేశాడు ఆనంద్. కస్తూరి నమస్కారం చేసింది.

కస్తూరిని గురించి ఆనంద్ అంతకుపూర్వం చెప్పినదంతా జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటూ ఆమెను పరిశీలనగా చూడటం మొదలుపెట్టాడు చూడామణి. తన వయసూ, ఆమె వయసూ లెక్కలుకట్టాడు. ఆమెలోని అందచందాలు ఏ కోణాన్నుంచిచూస్తే బాగా ఉంటాయోనన్ని ఆలోచిస్తున్నాడు,

ఉద్యోగంలేని తనకు ఒక డాక్టరు మంచి ఇల్లాలు కాగలదా అని యోచిస్తున్నాడు.

"కస్తూరీ! చూడామణిగారు ప్రపంచ విజ్ఞానవేత్తలలో ఒకరనుకో. నీకు మంచి వాతావరణాన్ని కల్పించి - నీ వైద్యవృత్తికి అన్నివిధాలా తోడ్పడతారు. అయితే కొద్దిగా వయస్తారతమ్యము ఉంటుంది. ఏమంటావు?" ఆనంద్ ఇద్దరి ముఖాలూ చూశాడు.

కస్తూరి నవ్వింది. ఆనవ్వులో ఆయనంత పొడుగు నేనూ ఉన్నాను అన్నమాట గ్రాహ్యమయింది చూడామణికి.

అందరూ లేచారు. డాక్టరు ఫిలిప్స్ దగ్గర అందరూ కృతజ్ఞతలు చెప్పి సెలవు తీసుకుంటున్నారు.

హఠాత్తుగా అందరికీ జ్ఞాపకం వచ్చింది. 'ఏడీ డాక్టరు నరేంద్ర? ఎక్కడున్నాడు? రాలేదా ఏమిటి?' ఈ ప్రశ్నలు ఒక రొదలా వినిపించాయి.

'ఎందుకు రాలేదు?'

'ఎక్కడికి వెళ్లాడు?'

"మంచివాడాయెను! ఏ మంచి పని చేయటానికి ఎక్కడికి వెళ్ళాడో?" అనుకోకుండా ఆనంద్ అనేశాడు. అందరూ నవ్వారు.

వచ్చినప్పటినుంచీ కళ్ళతో ఆ ప్రదేశమంతా వెదికింది సుమన. ఆ మాటలతో రాలేదని రూఢిచేసుకుంది.

మంజు మెల్లగా తల్లిఒడిలో నుంచి జారి ఆ సందడిలో అందరి మధ్యగావెళ్లి ఒకచోట ఆగిపోయింది. అన్నీ కొత్తముఖాలు. మళ్ళీవెనక్కు తిరగాలని ప్రయత్నించింది. దారి దొరకలేదు. రెండు చేతులతో జనాన్ని ఒత్తిగించుకుంటూ ముందుకు వెళ్ళింది. బల్లలూ, కుర్చీలు అడ్డంవచ్చాయి.

బల్లకిందదూరి అవతలి వైపుకు చేరుకుంది. కాని తల్లిదగ్గరికి ఎటు వెళ్లాలో తెలియక ఏడవటం మొదలు పెట్టింది.

సుమారు రెండువందలమంది గుంపులు గుంపులుగా చేరినచోట ఒడిలోనుంచి జారి తప్పిపోయిన మంజుకోసం సుమన లేచి దిగాలుపడ్డ ముఖంతో నీళ్లు ఊరుతున్న కళ్ళతో వెదకటం మొదలు పెట్టింది.

ఒక్కొక్కరే వెళ్ళిపోతున్నారు. కొంత సేపటికి ఆ ప్రదేశంలో పాతికమంది మిగిలారు.

మధ్య మధ్య సుమన డాక్టరు పరంజ్యోతి దగ్గరకొచ్చి మంజు వచ్చిందేమోనని చూస్తున్నది. ఆమెకు కంగారెక్కువయిపోయి "మమ్మీ, మంజు కనబడటం లేదు" అన్నది కన్నీళ్లాపుకుంటూ.

గతరాత్రి కలలో డాక్టరు రంజన్‌తో మధుర సంభాషణలు జరిపి పరవశించిన డాక్టరు పరంజ్యోతి వాటిని తలుచుకుని ఉస్సురంటూ ఇంకా కుర్చీలోనే కూర్చుండి పోయింది. సుమన మాటకు దిగ్గున లేచి "ఆఁ!" అంటూ తనుకూడా వెదకటం మొదలు పెట్టింది.

ఫిలిప్సు ఎదురుగా వచ్చాడు వాళ్ళిద్దరినీ చూసి అతడు కూడా వెతకటం మొదలు పెట్టాడు. అందరూ కలిసి ఫిలిప్సు ఇంట్లోకి వెళ్ళారు. హాలులో ఫిలిప్సు నాలుగేళ్ళ కొడుకుతో ఆటసామాన్ల మధ్య కూర్చుని ఉంది మంజు.

పరుగెత్తుకుంటూ పోయి మంజును గుండెకు హత్తుకుని కన్నీళ్లు కార్చింది సుమన.

డాక్టరు పరంజ్యోతి, "ఇదా తల్లిప్రేమ!" కళ్లు పెద్దవిచేసి సుమన వీపుమీద తట్టింది.

"డాక్టర్ ఫిలిప్స్! పిల్లిద్దరూ అదృష్టమనే దారి తప్పిపోయి. దాని కోసం వెతుక్కుంటున్నారు. చూశావు కదూ ఈ అమ్మాయి బాధ పిల్ల కోసం!" వెళ్లటానికి అనుమతి కోరుతూ నిలబడ్డది పరంజ్యోతి.

ఫిలిప్సు తెల్లబోయి చూస్తుంటే. తరువాత చెబుతాను అన్నట్టు కళ్ల తో సైగ చేసి సుమనతో ఇల్లు చేరుకుంది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

అందరూ వెళ్లిపోయిన తరువాత ఫిలిప్సు లోపలికి వెళ్తుండగా నరేంద్ర వచ్చాడు. వేళకు రాలేకపోయినందుకు క్షమాపణ కోరుతూ.

నరేంద్ర చేతికి ఐస్క్రీమ్ ప్లేటు యిస్తూ పార్టీ ఎంత చక్కగా జరిగిందో వివరంగా చెప్పాడు ఫిలిప్సు, మధ్యలో అందరికీ ఒక్కసారే నరేంద్ర ఎలా జ్ఞాపకం వచ్చిందీ-అందరూ అతనికోసం ఎలా వెదికిందీ చెప్పాడు.

"చివరకు ఒక చిన్న అపశ్రుతి ఏర్పడ్డది" అన్నాడు ఫిలిప్సు.

"ఏమిటది? ఏమయినా ఏక్సిడెంటా?" డాక్టర్లు మామూలుగా అను కున్నట్టు అన్నాడు నరేంద్ర.

"కాదు కదు. పెద్దదేం కాదు చిన్న సంఘటన. చివరకు నవ్వుల తోనే ముగిసిందనుకో. ఒక చిన్నపిల్లను తీసుకుని మన ఆఫీసులో పని చేస్తున్న ఆమె డాక్టరు పరంజ్యోతితో వచ్చింది. ఆ పిల్ల తల్లిఒడిలోనుంచి ఎప్పుడు జారి పోయిందో- అటూ ఇటూ తిరిగి మాయింట్లో అబ్బాయితో ఆడుకుంటోంది. ఈలోపల పిల్లకోసం ఆతల్లి-డాక్టరు పరంజ్యోతి ఆదుర్దా చెప్పనలవి కాదనుకో. ఆపిల్లకోసం నేనూ వెదికాను. కనబడ్డ తరవాత ఎత్తుకుని రెండు బుగ్గలూ ముద్దుపెట్టుకొని గాని వదలలేకపోయాను. పిల్ల కనబడ్డ తరువాత తల్లి ముఖంలో సంతోషం చూసి తీరాలి" ఎంతో సంతో షంతో చెప్పుకుంటూ పోతున్నాడు.

"అలాగా ?" నరేంద్ర లేచి గుడ్‌నైట్ అంటూ గేటుదాటాడు. అతడి పాదాలు అక్కడికి నూరు గజాల దూరంలో ఉన్న డాక్టరు పరంజ్యోతి ఇంటివైపుకు దారితీశాయి

గేటుముందర నిలబడ్డ నరేంద్ర మనసులో ఏమి మెదిలిందో-గిరుక్కున తన క్వార్టర్సు వైపుకు వెళ్లాడు.

రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసునుంచి చూడామణీ కస్తూరీలతో నరేంద్ర ఆనంద్‌లు భవానీ హోటల్‌కు టాక్సీలో వెళ్లారు. అప్పటికే విందు ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు డాక్టర్ రమణా రాధమ్మాను. మిత్రులుగాని, తోటి డాక్టర్లుగాని లేకుండానే చిన్న విందు జరిగింది.

నరేంద్ర తను తీసుకువచ్చిన చీరె రవికలబట్టా పళ్ళూ పూలు కస్తూరి చేతిలో ఉంచుతూ "చిరకాలం అనురాగంతో వర్ధిల్లండి" అంటూ దీవించాడు.

"పిల్లలో ?" అన్నాడు ఆనంద్ నవ్వుతూ.

"ఆఁ. మరిచిపోయాను. పిల్లలతో చిరకాలం..." అని పూర్తి చేశాడు నరేంద్ర, పళ్ళు కనబడేటట్టు నవ్వుతూ.

నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో "నేను భ్రష్టను కాకుండా కాపాడేరు. మీ ఋణం ఎట్లా తీర్చుకోవాలో తెలియటంలేదు." నరేంద్ర పాదాలను కళ్లకద్దుకుంది కస్తూరి.

"అంతామరిచిపో. బుద్ధిమంతురాలుగా చూడామణితో వెళ్ళి ప్రాక్టీసు చెయ్యి. నాన్నగారికి ఈ విషయం వ్రాయి. నా మర్యాద దక్కించినందుకు నీకు నేను కృతజ్ఞుడనై ఉండాలి." నరేంద్ర కస్తూరి తలమీద చేత్తోరాస్తూ అన్నాడు.

"చూడామణిగారూ మీకు కస్తూరి సంగతులు నేను వేరే చెప్పా ల్సినవేమున్నాయి? కస్తూరిని మీలో ఒకభాగంగా చూసుకోండి. నా కెప్పు డైనా ఉత్తరాలు వ్రాస్తూ ఉండండి. సెలవుపెట్టటానికి మీరు ఉద్యోగస్థులు కారుగా. మీరిద్దరూ ఎప్పుడు రావాలనుకుంటే అప్పుడు రాగలరు. ఏడాది కొకసారయినా రండి." తండ్రి కూతుర్ని అప్పగించేటప్పుడు ఎంత బాధ పడతాడో అట్లా బాధపడి పోతున్నాడు నరేంద్ర.

నరేంద్రహృదయ మెటువంటిదో డాక్టర్ రమణకు బాగా తెలుసు. ఈ పెళ్ళి తలపెట్టారని తెలియగానే సంతోషించిన వాళ్లల్లో ప్రథము డాయన. మొదట నరేంద్రతో రిజిస్టరయిన పెళ్లి ఉత్తుత్తిపెళ్ళని ఆయనకు ముందే తెలుసు. రాధమ్మ చూడామణిని పెండ్లికొడుకుగా చూసి సంతో షించింది.

అందరూ కారెక్కిన తరవాత చూడామణి నరేంద్ర చేతులు పట్టు కుని "మీ పేషంటుగా ఈ ఊరు వచ్చాను. ఇన్నాళ్లూ మీనం మేషం ఎంచుతూ ఆలస్యం చేసిన పెళ్ళిని మీ చేతులతో జరిపించి నన్నొక గృహస్థును చేశారు. మీ మనసెంత మంచిదో నేనిక్కడికి వచ్చినప్పటి నుంచీ చూస్తున్నాను. మీరు నా మనసులో కలకాలం నిలిచిపోతారు. మరి సెలవు" అని కారెక్కాడు. నరేంద్రను వదిలిపెట్టి కారు మీరజ్ స్టేషన్‌కు వెళ్ళింది.

సుమారు మూడుగంటలకు ఆనంద్ నరేంద్ర క్వార్టర్సుకు వచ్చాడు. ఇల్లు తాళంవేసి ఉన్నది. నౌకరుకూడా లేడు. సుమన ఇంకా ఆఫీసు నుంచి రాదనుకుంటూ ఆనంద్ బజారంతా తిరిగి తిరిగి ఏడుగంటలకు మళ్ళీ నరేంద్ర యింటికి వచ్చాడు. నరేంద్ర రాలేదు. లాను వైపుగా వెళ్లగా అక్కడ సుమన మంజునాడిస్తూ కూర్చుంది. ఆమె పక్కగా కూర్చుని "సుమా! ఏమిటి కబుర్లు?" అన్నాడు.

"నువు చెప్పు."

"మీ డాక్టరమ్మ క్షేమమా ?"

"ఆహా."

"నాన్న ఉత్తరాలు వ్రాస్తున్నాడా? అనిల్ ఈ మధ్య వస్తానన్నాడు రాలేదు కదూ ?"

సుమన నవ్వింది. ఆనంద్ వీటన్నిటి జవాబులూ నీకు తెలుసు."

ఆనంద్ నవ్వకుండా ఉండలేకపోయాడు. సర్దుకొంటూ "సుమా! నేనివ్వాళ ఒక గొప్పపని చేశాను. ఆ పని చేసిన తరువాత తలమీదనుంచి బరువు దింపుకున్నట్లయిందనుకో. కాని దానికి సంబంధించిందే ఇంకో పని ఉంది. దాన్ని చాల జాగ్రత్తగా నిర్వహించాలి. అదికూడా పూర్తిచేస్తే జీవితం ధన్యమైనట్లే" అన్నాడు గంభీరంగా.

"ఏమిటో పెద్ద పెద్ద మాటలు మాట్లాడుతున్నావు ఆనంద్. ఈ మధ్య నీవు ముసలివాడ వయిపోయినట్టుగా కనబడుతున్నావు. అవునుగాని ఉద్యోగ ప్రయత్నం చేస్తున్నావా లేదా ?"

"లేదు సుమనా. నే ననుకున్న పని అయితే నాకు ఉద్యోగం వచ్చినంత ఫలమనుకో."

"ఏమిటాపని ? నీకింకా ఆ పిచ్చి వదల్లేదా ?"

"ఏ పిచ్చి ?"

"అదే-అదే-నన్ను గురించిన పిచ్చి."

విషాదంగా నవ్వాడు ఆనంద్.

"సుమా, నీ పెళ్ళిని కుదిరించింది నేను. తరువాత చూద్దాంలే పెళ్ళిసంగతి అని పట్టుపట్టి కూర్చున్న నరేంద్ర మెడలు వంచి పెళ్ళికి

ఒప్పించింది నేను. ఏదయినా ఒకపని చేస్తామనుకో—దాని ఫలితం అనుభవించాలనుండటము తప్పా ? చెప్పు సుమా."

అంతకంటె విషాదంగా నవ్వింది సుమన. "చేసిన పనికి ఫలితం కనబడకుండా ఎందుకుంటుంది ?" సూటిగా అతడి కళ్ళలోకి చూసింది.

"సుమా ! అలా చూడకు. నేను భరించలేను. నా ఉద్దేశ్యమేమి టంటే చేసిన పనికి సత్ఫలితాలకోసం తాపత్రయపడటం తప్పుకాదు కదా ?" బరువుగా నిట్టూర్చాడు.

"ఊఁ..." దీర్ఘంగా మూలిగింది.

డాక్టరు పరంజ్యోతి గులాబీపువ్వు వాసనచూస్తూవచ్చి మంజును పిలిచింది. గంతులు వేస్తూ మంజు వచ్చి ఆ పువ్వందుకుని తను వాసన చూసి అందరికీ చూపించింది. మంజు చిలిపిచేష్టలతో ఆ ముగ్గురూ మన సులలోని బరువు దింపుకున్నారు.

"మేడమ్. మీరు బద్ధకంగా ఉన్నారు. ఒంట్లో బాగా లేదా ?" ఆనంద్ అడిగాడు.

"రాత్రినుంచీ టెంపరేచర్ వస్తున్నది. తగ్గినట్లనిపించి ఇలా వచ్చాను" అన్నది డాక్టర్.

సుమన దిగ్గున లేచివచ్చి ఆమె చెయ్యిపట్టుకుని చూసింది. బాగా వేడిగా ఉంది. "మమ్మీ, బాగా జ్వరంగా ఉంది. లోపలికి పోదాంపండి." బలవంతంగా డాక్టరు పరంజ్యోతిని ఇంటికి తీసుకువెళ్ళింది. మంచంమీద పడుకోబెట్టి, "మమ్మీ, మందు రాయండి, తెప్పిస్తాను" కాగితం కలం తీసుకువచ్చింది.

"మందు తీసుకున్నానమ్మా. ఏం ఫరవాలేదు." నీరసంగా పడు కుని కళ్ళు మూసుకుంది డాక్టరు పరంజ్యోతి.

ఆనంద్ ఆ చుట్టుపక్కల ఉన్న డాక్టర్లకు ఫిలిప్సు - రమణలకు డాక్టరు పరంజ్యోతి జ్వరం సంగతి చెప్పి వస్తుండగా నరేంద్ర ఇంట్లో నుంచి బైటికి వస్తూ కనబడ్డాడు.

"నరేందర్ ! డాక్టరు పరంజ్యోతికి జ్వరం వచ్చింది. వెళ్ళి చూడు" అన్నాడు.

"ఎప్పటినుంచీ ?" ఆదుర్దాగా అడిగాడు నరేంద్ర.

"నే నిప్పుడే చూసివస్తున్నా. రాత్రినుంచీట."

నరేంద్ర గబగబా అడుగులు వేసుకుంటూ డాక్టరు పరంజ్యోతి ఇంటివైపుకు వెళ్ళాడు.

ఆనంద్ నవ్వుతున్నాడు నరేంద్ర ఆదుర్దా చూసి. ఊరికే నలుగురినీ డాక్టరు పరంజ్యోతి ఇంట్లో సమావేశపరచాలనీ, సుమన పరంజ్యోతి మంచం పక్కగా ఉంటే నరేంద్ర ముఖం చూడాలనీ చెప్పాడు. అవకాశాన్ని జారవిడవలేదు.

అందరూ పరంజ్యోతి గదిలో కుర్చీలమీద కూర్చున్నారు. సుమన - ఆమె మంచాని కానుకుని స్టూలుమీద కూర్చున్నది.

తలక్రింద చెయ్యిపెట్టుకుని ఒత్తిగిలి పడుకున్న పరంజ్యోతి అందరితో నవ్వుతూ కబుర్లు చెబుతున్నది. మధ్య మధ్య తలవంచుకుని కూర్చున్న నరేంద్రను ఓరకంటితో చూస్తున్నది.

గంటసేపు కబుర్లు చెప్పి ఒక్కొక్కరే లేచారు. నరేంద్రను ఉండమని కళ్ళతో ఆజ్ఞాపించింది.

అతడు ఉలిక్కిపడి సర్దుకున్నాడు.

"డాక్టర్ ! ఇవాళ నేనొక శుభవార్త విన్నాను. ఒక హవుస్‌సర్జన్ పెళ్ళిచేసుకుని వెళ్ళిపోయిందట." అతడి ముఖంలోకి చూసింది పరంజ్యోతి.

తలఎత్తి ఆమె ముఖంలోకి చురుగ్గా చూసి తలవంచుకున్నాడు నరేంద్ర.

"దానివల్ల మంచి ఫలితాలు కలుగుతాయని ఆశిస్తున్నాను."

పది నిమిషాలకు పైగా మౌనం సంచారంచేసిం దాగదిలో. రెండు చేతుల వేళ్ళు కలుపుకుంటూ లేచి "గుడ్‌నైట్ డాక్టర్" ఆమె చెప్పిన గుడ్‌నైట్ వినకుండానే సాగిపోయాడు నరేంద్ర.

ఆ రాత్రి భోజనంచేసి అతడు పక్కమీద పడుకున్నాడు కాని కన్ను మూతపడలేదు. సుమన గంభీరాకృతిని చూసి అతడి మనసు చలించలేదు. ఆమెపట్ల జాలికూడా కలుగలేదు. ఒకవిధమైన జంకు బయలుదేరింది. ఆమెతో సమాగమానికి గల అవరోధాలన్నీ తొలగిపోయాయి. మరి ఇప్పుడు మాట కలపటం ఎట్లా ? ఆమెను తన ఇంటికి ఎట్లా తీసుకురావాలి ? ఈ పని తనంతట తను చేయాలా ? ఇతరులకు తన విషయంతో జోక్యం కలుగజేసే అవకాశం ఇవ్వాలా ?

అతడి మనసు సుమన వైఖరి వైపుకు మళ్లింది. ఆమె గంభీర వదనం అతడి ఊహలను ముందుకు సాగనీయటంలేదు. ఆమె కళ్ళల్లో అతడికేభావమూ గోచరించటంలేదు. ఎట్లా ? ఎట్లా ? ముందడుగు వేయటం ఎట్లా ? తెల్లవారు ఝామున కళ్ళు మూతలుపడ్డాయి.

11

జ్వరం తగ్గిపోయిందంటూ డాక్టరు పరంజ్యోతి హాస్పిటల్‌కు వెళ్ళ టానికి తయారయింది. టిఫిన్ తీసుకునే సుమన ఆమె ఒళ్లు పట్టిచూసి "మమ్మీ. ఈ ఒక్కరోజూ ఆగరాదూ ? అలసటకు మళ్ళీ జ్వరం రావచ్చు" బ్రతిమిలాడింది.

"జ్వరం తగ్గిందిగా ! పనిలేకుండా ఇంట్లో కూర్చుంటే పిచ్చెక్కి నట్టుగా ఉంటుంది డియర్.

"ఎందుకూ పిచ్చెక్కటం ?" హాండ్‌బాగ్ పట్టుకుని నాలుగైదు సంవత్సరాల పిల్లతో హాల్లో అడుగుపెట్టాడు డాక్టర్ రంజన్.

నీరసంగా ఉన్నా అతడిని చూడగానే వెయ్యిదీపాలవెలుగు డాక్టరు పరంజ్యోతి ముఖంలో కనబడ్డది. సంభ్రమంతో లేచినిలబడి "ఏమిటి. హఠాత్తుగా ఇలా వచ్చావు !" అన్నది పిల్లవంకచూస్తూ.

"లిల్లీకి చెయ్యికాలింది. పనివాడితో పోట్లాడి పొయ్యిమీద ఉన్న బంగాళాదుంప అందుకోబోయిందట. నిప్పులేదు గాని బూడిద చాలా వేడిగా ఉంది. చెయ్యికాలింది. వేళ్ళు వంగటంలేదు. నీవు ఇక్కడ వైద్యం చేయిస్తావని తీసుకువచ్చాను." ఆ సమీపంలో ఉన్న కుర్చీమీద లిల్లీని కూర్చోబెట్టి చెయ్యి చూపించాడు పరంజ్యోతికి.

అతడిని చూసిన సంతోషంలో ఉక్కిరిబిక్కి రయిపోతోంది పరం జ్యోతి.

సుమన లోపలికి వెళ్ళి వాళ్ళిద్దరికీ కాఫీ, టిఫిన్ తీసుకువచ్చింది. వాళ్ళు కాఫీ తీసుకుంటూ ఉండగా సుమన పరంజ్యోతితో చెప్పి ఆఫీసుకు వెళ్ళింది. దారిలో కనబడ్డాడు నరేంద్ర.

ఒక నిమిషంసేపు ఆగి-వెనక్కు తిరిగిచూసింది సుమన. మాట్లాడుదామని విచ్చుకున్న పెదవులు ముడుచుకున్నాయి.

నరేంద్రను చూడగానే రంజన్ లేచి కరచాలనంచేస్తూ "మీ ఫోను రాత్రి పదకొండుగంటలకు వచ్చింది. వెంటనే ఈ పాపను కార్లోవేసుకుని బయలుదేరాను" అన్నాడు.

పరంజ్యోతి తెల్లబోయింది. "నరేంద్ర ఫోన్‌చేశాడా ? ఎందుకు ?" కళ్ళతోనే ప్రశ్నించింది.

"మేడమ్, ఇతడు నాకు స్నేహితుడయి ఉండికూడా క్రిందటి సారి వచ్చినప్పుడు నన్ను చూడకుండా వెళ్ళిపోయాడు. అందుకు శిక్షించాలని ఫోనుచేశాను."

రంజన్ విచిత్రంగా నవ్వాడు.

"నీ కింకా చిన్నప్పటి చిలిపితనం పోలేదు" అన్నది పరంజ్యోతి.

అంతలో మంజు పెద్ద రబ్బరుబొమ్మ నెత్తుకుని పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి గడప దగ్గర ఆగిపోయింది. పరంజ్యోతి పిలవగానే ఆమె దగ్గరగా వచ్చి నిలబడి అందరినీ ఒకసారి చూసి వెళ్ళిపోవాలని ప్రయత్నించింది. రంజన్ మంజు చెయ్యిపట్టి దగ్గరికిరమ్మని పిలిచాడు. మంజు సందేహించింది. నరేంద్ర రమ్మని పిలిచాడు. తలతిప్పింది. వెంటనే నరేంద్ర జేబులోంచి కలంతీసి రంజన్ ఆమెచేతి కిచ్చాడు. ఇటూ అటూ తిప్పి చూసి నైస్ అన్నది.

అంతా నవ్వారు.

నరేంద్ర రంజన్‌తో బైటికిపస్తూ "ఇతడు ఇప్పుడప్పుడే రాడు" అంటూ పరంజ్యోతితో చెప్పి తన ఇంటికి తీసుకువెళ్ళాడు. ఇద్దరూ డ్రాయింగురూములో కూర్చుని చెరొక సిగరెట్ వెలిగించారు.

"రంజన్, నాకు సలహా కావాలి. నేనేం చెయ్యాలి ?" అంటూ కస్తూరితో తన కాంట్రాక్టు మేరేజిని గురించీ, ఆ కాంట్రాక్టు పూర్తికాక ముందే సుమనతో జరిగిన పెళ్ళినిగురించి చెప్పి "చూశావుగా ఆ చిన్న మంజును ?" అన్నాడు.

"ఏమిటి ? మంజు నీ కూతురా ? అయితే ఇంకేమిటి నీ సమస్య ?'' అన్నాడు రంజన్.

''ఇప్పుడే వచ్చింది సమస్య,'' అని జరిగినదంతా వివరించి చెప్పాడు.

''ఆమె చదువుకున్నది. సున్నితమయిన హృదయం కలది. మనసు చాలా దెబ్బతిని ఉన్నది. నేనిప్పుడు ఏ మాట మాట్లాడితే ఏ మర్థం తీసుకుంటుందో ?" అన్నాడు దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూ.

రంజన్ అతడివైపే చూస్తున్నాడు.

"నేను ఆవేశంలో చేసిన పిచ్చిపని అది. నిజానికి కస్తూరిని కాపాడటానికి పెళ్ళే చేసుకోనక్కరలేదని, తరువాత పస్తాయించాను. పెళ్ళి చేసుకున్నా చెల్లెలి లాగ చూసుకున్నాను. సుమనను వెంటనే తీసుకువస్తే అపార్థాలకు అవకాశమిచ్చినట్లవుతుందని జంకాను. గడువు తీరగానే సుమనను తీసుకురావాలనుకుంటే నా మౌనం భరించలేక ఈ లోపలే సుమన వచ్చేసింది. కాని పరిస్థితులు తెలుసుకున్నప్పటికీ చాలా గంభీరంగా ఉంటోంది" బరువుగా నిట్టూర్చాడు.

''ఆమెకు ఈ సంగతులన్నీ ఎవరయినా చెప్పారా ?" గంభీరంగా ఉంది కంఠం.

''ఆమెకు దగ్గర బంధువైన ఆనంద్‌కు తెలుసు. అతడంతా చెప్పే ఉంటాడు." నరేంద్ర తలవంచుకున్నాడు.

''జ్యోతికి తెలుసా ?''

సుమన నా భార్య అన్నంతవరకూ తెలుసు.''

తల పంకించి లేచాడు రంజన్. ఇద్దరూ పరంజ్యోతి ఇంటికి వచ్చేసరికి మధ్యాహ్నం రెండయింది. అందరూ భోజనాలకు కూర్చున్నారు.

రంజన్ ఇటూ అటూ తలతిప్పి చూస్తుంటే "లిల్లీ భోజనం చేసింది. పదకొండు గంటలకు బర్న్ ప్రాజెక్టుకు తీసుకువెళ్ళాను. ఆపరేషనుచేస్తే వేళ్ళు వంగవచ్చునన్నారు. ఇదంతా కొన్నాళ్ళు ఇక్కడ ఉంటే కుదురుతుంది" అన్నది పరంజ్యోతి.

"నీ దగ్గర ఉంచి వైద్యం చేయించాలనే తీసుకువచ్చాను. రెండు నెలలపాటు ఉంచుకొని వైద్యం చేయించు" అన్నాడు ఆమెవైపుచూస్తూ చనువుగా.

"నీవిక్కడే ఉండి చేయించుకుంటే బాగుండదూ!" అన్నది పరంజ్యోతి.

"నీవుంటే నేను ఉన్నట్టే" నవ్వాడు రంజన్.

"ఊఁ" దీర్ఘంగా మూలిగింది పరంజ్యోతి.

లిల్లీ, మంజూ చేతులు పట్టుకుని బల్లదగ్గరికి వచ్చారు.

రంజన్ లిల్లీతో మాట్లాడుతూ మంజును చూస్తున్నాడు. ఏపుల్ ముక్కలు అందిస్తే లిల్లీ తీసుకొని మంజుకు కూడా ఇచ్చింది.

నరేంద్ర మంజునే కన్నార్పకుండా చూస్తున్నాడు. ఆ పిల్ల ప్రతి కదలికా అతడిని తన్మయుణ్ణి చేస్తోంది.

"జ్యోతీ ! మేమిద్దరం మళ్ళీ బైటికి వెళ్లుతున్నాం. రాత్రి భోజనానికి వస్తాము" రంజన్ లేచాడు. నరేంద్ర స్కూటర్‌మీద ఇద్దరూ బయలుదేరి వెళ్ళారు. క్వార్టర్సు ముందరే ఆనంద్ కనబడ్డాడు.

నరేంద్ర స్కూటర్ దిగి ముఖం తిప్పుకుని పోబోతున్న ఆనంద్‌ను ఆపి తన యింటికి తీసుకువెళ్లాడు. ముగ్గురూ కూర్చున్నారు. నౌకరు తెచ్చిన టీ తాగి సిగరెట్లు వెలిగించారు.

రంజన్ను నరేంద్ర పరిచయంచేశాడు ఆనంద్‌కు. ముగ్గురూ మాటల్లేకుండా బొమ్మల్లా కూర్చున్నారు. ఆనంద్ మాటలపోగు. అతడు సంభాషణ మొదలు పెడితే తనేమయినా కలుగజేసుకోవచ్చని నరేంద్ర చూస్తున్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ మాట్లాడరేమని రంజన్ వాళ్ళ ముఖాలలోకి గుచ్చి గుచ్చి చూస్తున్నాడు.

"ఇవాళ మధ్యాహ్నం ఒక సంఘటన జరిగింది," అన్నాడు ఆనంద్.

"ఏమిటది ?" నరేంద్ర, రంజన్ ఒక్కసారే ప్రశ్నించారు.

"సుమన ఆఫీసునుంచి వచ్చేసరికి మంజుచేతిలో మెరూన్ రంగు గోల్డుకేపు పెన్ను కనబడింది. అది ఎక్కడిదంటే చెప్పదు. ఇవ్వమంటే ఇవ్వదు మంజు. ఎవరిది తీసుకువచ్చిందోనని సుమనకు భయమూ, ఆదుర్దాను. కోపంతో మంజు వీపుమీద రెండు దెబ్బలుకొట్టి- ఏడుస్తున్న మంజును ఎత్తుకుని తనూ ఏడ్చిందట సుమన. నేను వెళ్ళేటప్పటికి ముఖమంతా ఎర్రగా వాచిపోయింది.

"అయ్యయ్యో. ఆ కలం నరేంద్రది. నేనే అతడి జేబులోనుంచి తీసుకుని మంజుచేతికిచ్చాను" రంజను ముఖం పరితాపంతో చిన్నబోయింది.

నరేంద్ర కనుబొమలు పైకెత్తి నోరు తెరిచి 'అబ్బ' అన్నాడు.

"అబ్బ అబ్బ అంటూ చాటుగా వగవకపోతే ఎదురుగా వెళ్ళి సుమనతో మాట్లాడి ఇంటికి తీసుకురాకూడదూ ? ఆ చిన్నారిపాప మంజును కళ్ళతో చూస్తూకూడా ఈ తటస్థభావమెందుకు ? చేసిన పనులేమో అర్థంలేనివి. శుష్కప్రియాలు ఎందుకయ్యా మాట్లాడటం ?" దులిపి వదిలిపెట్టాడు ఆనంద్.

నగేంద్ర చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. రంజన్ నొచ్చుకున్నాడు.

మళ్ళీ మొదలు పెట్టాడు ఆనంద్. "అంతా అయిపోయిందిగా. అవరోధాలన్నీ తొలగిపోయాయిగా! కస్తూరి ఒక ఇంటిదయి వెళ్ళిపోయింది. ఇప్పటికయినా ఈ కథ సుఖాంతం కాకూడదా? దానికి అడ్డం ఏమిటి? ఊరందరి పట్ల జాలికలుగుతుందే నీకు! ఎదటివాడి చిన్నకష్టమయినా చూడలేవే నీవు! వెనకా ముందూ చూసుకోకుండా దానధర్మాలు చేస్తూ ఉంటావే? ఇప్పుడు చెప్పు - నీ మౌనానికి కారణమేమిటి చెప్పు?" ముఖం ఎర్రబడ్డది. ఆవేశంతో మాట్లాడటంవల్ల తలవెంట్రుకలు చిందరవందరగా ముఖంమీద పడ్డాయి.

రంజన్ లేచి ఆనంద్ భుజమ్మీద చెయ్యివేసి తట్టుతూ "మంచి పిక్చరెక్కడయినా ఉంటే చెప్పండి వెళ్దాం" అన్నాడు.

"ఈ పిక్చర్‌కంటె మంచివెక్కడుంటాయి?" ముఖం ముడుచుకుంటూ లేచాడు.

"మనసు ఉద్రేకంలో ఉంటుంది కనుక మన పిక్చరు ఎంత బాగున్నదయినా మానసికంగా విశ్రాంతి లభించదు. మనసు ఎంత ఉద్రేకంలో ఉన్నా పిక్చరు చూడగానే విశ్రాంతి లభిస్తుంది. ఎదటి సమస్యలను మనము ఉద్రేకంతో చూడంకదా. అదీ తేడా. రండి పోదాం" లేవదీశాడు రంజన్.

"ఎన్నాళ్ళీ తప్పించుకు తిరగటం?" నసుగుతూ లేచాడు ఆనంద్.

ముగ్గురు బైటికి వచ్చారు. ముగ్గురికీ భోజనం క్యాంటీనునుంచి తెచ్చి ఉంచమని నౌకరుతో చెప్పి ఇల్లు తాళంవేశాడు నరేంద్ర.

ఉదయం లేవగానే డాక్టరు పరంజ్యోతి అందరినీ తనయింటికి కాఫీ టిఫిన్‌కు రమ్మని నౌకర్ని పంపించింది.

వాళ్లు రాకముందే సుమన బైటికి వెళ్ళిపోయింది.

అందరూ మాట్లాడకుండా కాఫీ టిఫిన్లు ముగించి లేచారు. మంజును తొడమీద కూర్చోబెట్టుకుని కాఫీ టిఫిన్ తీసుకున్నాడు ఆనంద్. ఆ క్రిందటిరోజు కలం ప్రశంస ఆ రోజు రాలేదు.

లిల్లీని తీసుకుని రంజన్ పరంజ్యోతి బర్న్ ప్రాజెక్టుకు వెళ్ళారు.

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు నరేంద్రను భోజనానికి రమ్మంటూ పరంజ్యోతి ఇంటినుంచి కబురు వచ్చింది. అతడు బయలుదేరి వచ్చేటప్పటికి అందరూ బల్లముందు కూర్చొని ఉన్నారు. సుమన పదార్థాలను వడ్డిస్తూ వెనక్కు తిరిగింది తువాలుకోసం. నరేంద్ర నిలబడి ఉన్నాడు. అనుకోకుండా ఇద్దరికళ్లూ కలుసుకున్నాయి ఆమె సోగకన్నులు సొంపుగా వెలుగులు చిమ్మాయి. ఆమె ఎర్రని పెదవులు ముద్దుగా ముడుచుకున్నాయి. రెండోసారి ఆమె ముఖంలోకి చూడటానికి జంకాడు నరేంద్ర.

పరంజ్యోతి మొదలుపెట్టమని అంటోంది.

అంతలో సుడిగాలిలా వచ్చాడు అనిల్.

"సుమనక్కా, నాన్న నిన్ను అర్జంటుగా తీసుకురమ్మన్నారు. మంజును చూడాలని ఉందట. కారు తీసుకువచ్చాను బయలుదేరు."

సుమన ఆశ్చర్యంతో కళ్ళు పెద్దవిచేసి నోరు తెరిచింది.

"జబ్బేం చెయ్యలేదుకదా! ముందీమాట చెప్పు?" ఆనంద్ దిగ్గున లేచాడు.

సుమన అనిల్ భుజమ్మీద చెయ్యేసి "నాన్న ఎట్లా ఉన్నారు?" బిక్కముఖంతో వినీవినబడకుండా అన్నది.

కనుబొమలు చిట్లించి "బయలుదేరు, వెంటనే రమ్మన్నారు" అన్నాడు.

పరంజ్యోతి లేచి, "ముందు భోజనం చెయ్యండి. తరువాత ప్రయాణం. కమాన్ మిస్టర్ అనిల్! మీరుకూడా ఒక పళ్లెం తీసుకోండి" అతడిని బలవంతంగా కూర్చోబెట్టింది.

నరేంద్ర గుండెలో రైళ్లు పరుగెత్తుతున్నాయి. భోజనాలు కాగానే సుమన ప్రయాణమై వెళ్ళిపోతుందేమో!

యాంత్రికంగా అందరూ భోజనం చేశారు. అంతా ఇంకా బల్లదగ్గర ఉండగానే వెళ్తానని నరేంద్ర లేచాడు.

రంజన్, పరంజ్యోతి తెల్లబోయి చూస్తున్నారు. అనిల్ రాకతో సుమన కథ మరో మలుపు తిరిగిందేమిటనుకుంటున్నారు.

ఆనంద్ అనిల్ సుమన గదిలోకి వెళ్లారు ఆమె బట్టలన్నీ సర్దుకుంది. సామాను కారులో పెట్టాడు అనిల్.

"మంజూ మంజూ" కేకలు పెడుతోంది సుమన. గదులన్నీ వెదికింది. లిల్లీతో ఆడుతున్నదేమోననీ ఇల్లూ పెరడూ అంతా వెదికింది. కళ్లు నీళ్లతో నిండుతున్నాయి. ఆదుర్దాగా తిరుగుతున్నది.

"సుమనా! ప్రయాణమా! తొందరగా వచ్చెయ్యి." సుమన చెయ్యిపట్టుకుని అడిగింది పరంజ్యోతి.

"ఎందుకు మమ్మీ? నా ఉద్యోగమయిపోయింది నిన్నటితో. ఇవాళ వెళ్లి జీతం తెచ్చుకున్నాను, వెళ్తాను. వెళ్లి నాన్నను ముసలితనంలో కనిపెట్టుకుని ఉంటాను మమ్మీ! ఈ దీనురాలిని మరిచిపోకండి. ఎప్పుడయినా చూడాలనిపించినప్పుడు నేను వస్తాను" కన్నీళ్ళు తుడుచుకున్నది.

పరంజ్యోతికి కళ్లు చెమర్చాయి. "నిన్ను ఎప్పుడూ చూస్తూ ఉండాలనిపిస్తుంది నాకు. నిన్నూ మంజునూ వదిలిపెట్టలేను. నీవు వచ్చినప్పటినుంచీ నా మనసు ప్రశాంతంగా ఉంది" సుమన తలను భుజానికి ఆనించుకున్నది పరంజ్యోతి.

దూకుడుగా వచ్చాడు అనిల్. "అక్కా, మంజు ఏది ?" ఆదుర్దాతో ఇల్లంతా పరుగులు తీశాడు.

ఇల్లంతా వెతికిన ఆనంద్ ఒక్క పరుగున నరేంద్ర ఇంటికి వెళ్లాడు. పిల్లలిద్దరూ నరేంద్రగదిలో బిస్కట్లుతింటూ అతడిముందర కూర్చున్నారు

"ఇక్కడ ఉన్నావా దొంగా ! అమ్మ పిలుస్తోంది. రా" మంజును లేవదీశాడు ఆనంద్.

దిగ్గున లేచాడు నరేంద్ర. "ఆనంద్ మంజును నేను తీసుకువస్తాను పద" మంజును ఎత్తుకుని బయలుదేరాడు.

అందరూ కారులో కూర్చున్నారు. సుమన చేతివేళ్లతో కళ్ళుమూసుకుని కూర్చుంది.

పరంజ్యోతి రంజన్ కారుదగ్గర నిలబడ్డారు తలుపుతెరచి పట్టుకుని.

ముందుగా వచ్చిన ఆనంద్ "నరేంద్ర పిల్లను ఇవ్వనన్నాడు" గంభీరంగా అన్నాడు.

"అదేమిటి ?" తుళ్ళిపడ్డది సుమన.

"పిల్లను ఉంచుకోమను. తల్లి అక్కర్లేదుగాని పిల్లకావాలట !" కాలరుద్రుడయినాడు అనిల్.

నరేంద్ర కారును సమీపిస్తున్నకొద్దీ రంజన్ ఆత్రంతో చూస్తున్నాడు పరిస్థితులు ఎట్లా పరిణమిస్తాయోనని.

"పిల్లను తీసుకుంటే తల్లి తనంతటతానే వస్తుందని ఈ ఎత్తువేశాడు. పాపం – అమాయకుడు ! ఆడదానికయినా అభిమానం ఉండదనుకున్నాడేమో ?" అనిల్ ముఖం ఎర్రబడిపోతున్నది.

సుమన ఉద్రేకిస్తోంది. అభిమానమంటే ఏమిటి? అదెట్లా ఉంటుంది? ఈ సమయంలో అభిమానాన్ని ఎంతవరకూ సాగనివ్వాలి ?

పరంజ్యోతి మనసు పరవళ్ళు తొక్కుతోంది. ఈ దెబ్బతో సుమన సంసారశకటం టక్కున గాడిలో పడుతుందని గట్టిగా నమ్ముతోంది.

సుమన మనసు ఘనీభవించిపోతోంది. తను తిరిగి ఇంటికి వెళ్ళిపోతున్నది. గంపెడాశతో ఇక్కడికి వచ్చింది. కొండంత నైరాశ్యాన్ని నెత్తిన వేసుకుని తిరుగుముఖమవుతున్నది. ఇన్నాళ్లూ గుట్టుగా బ్రతికిన తన బ్రతుకు అనవసరంగా నలుగురినోళ్లల్లో పడిపోయింది. కాని ఒక్కటి మాత్రం బాగా రూఢిగా తెలిసింది. నరేంద్ర మనసు నల్లరాయికంటె కఠినమయిందని.

నరేంద్ర మంజును ఎత్తుకుని నడిచి వస్తున్నాడు. రెండు వందల గజాల దూరం నడవటానికి అరగంటకుపైగా పట్టిం దతడికి. మంజును ఎత్తుకోగానే అతడి హృదయం పరవశించింది. తన రక్తం - తనబిడ్డ - గుండెకు హత్తుకున్నాడు.

అందరికళ్లూ అతడిమీదనే కేంద్రీకరింపబడి ఉన్నాయని తెలుసుకున్నాడు. తనబ్రతుకు 'హాస్యాస్పదం కాదుకద!' మనిసు శంకిస్తోంది.

"సుమా! మంజును తీసుకో" బిడ్డను అందించాడు.

నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో ముఖం పక్కకు తిప్పి బిడ్డను అందుకుంది సుమన.

"ఆరి దుర్మార్గుడా!" ఆనంద్ మనసులో తిట్టుకున్నాడు.

"పిల్లను ఇచ్చాడు నయమే" శాంతించింది అనిల్ మనసు.

"సుమా" నరేంద్ర ఆర్ద్రకంఠం అందరికీ వినిపించింది.

నరేంద్ర సుమనను రెండు భుజాలూపట్టి లేపి తన ఇంటివైపుకు నడిపించుకుపోతున్నాడు. కళ్ళు తెరిస్తే కల చెదరిపోతుందేమోనన్నట్టు గట్టిగా కళ్ళు మూసుకుని నరేంద్ర భుజానికానుకుని నడుస్తున్నది సుమన.

"మంచివాడు. మాట్లాడకుండా ఎలా తీసుకువెళ్లుతన్నాడో? ఇంక ప్రేమించటం మొదలు పెడతాడు కాబోలు?" క్రాపు సవరించుకుంటూ సంతోషపడుతున్నాడు ఆనంద్.

తను వచ్చినపని అయిందన్న సంతృప్తి కళ్లల్లో మెరుస్తోంది రంజన్‌కు. "జ్యోతీ! మంచివాడి మనసు అవకాశమున్నంతవరకూ మంచి పనులవైపే మొగ్గుతుంది. గమనించు జ్యోతీ. లోపలికి పోదాం పద. నా ప్రయాణం రాత్రికి. సామాను సర్దుకోవాలి" ఆమెను దాటుకుంటూ లోపలికి వెళ్లాడు.

పెట్టె సర్దుకుని రెండడుగులు ముందుకు వేస్తూ. "అలా క్రుంగిపోకు జ్యోతీ. కావాలంటే లిల్లీని నీదగ్గర ఉంచుకో. నేను మళ్ళీ వారంలో వస్తానుగా!" కరచాలనం చెయ్యటానికి చేయిజాచిన రంజన్ పరంజ్యోతి కళ్లల్లో బాష్పాలను చూసి నివ్వెరపోయాడు.

[కన్నడ భాషలో అనువదించబడినది.]

(1973 'యువ')